

REFERAT Formannskapet d. 22-05-2024

Mødedato Onsdag d. 22. maj 2024 kl. 09:00

Mødested Formannskapssalen

Indholdsfortegnelse

Møtedokumenter.....	3
Behandling av utvalgssak.....	15
Godkjenning av protokoll fra formannskapetets møter 08.05.24.....	16
Årsregnskap og årsrapport 2023 - Kristiansand kommune.....	18
Samarbeidsavtale akuttberedskap barnevernsvakt Agder.....	20
Endring samarbeidsavtale - vertskommuneavtale barnevern Lillesand og Birkenes.....	22
Svar på verbalvedtak om flere møteplasser for ungdom.....	27
Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid.....	34
Regional plan for senterstruktur og handel i Agder -annen gangs høring.....	45
Høringsuttalelse til Husleielovutvalgets forslag til endringer i Husleieloven.....	63
Svar på verbalforslag - Naturregnskap og naturbudsjett som styringsverktøy.....	65
Delegering av oppfølging av arbeidsgiverrollen for kommunedirektøren.....	77
Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2023-2024.....	79
Forslag til Planstrategi med planprogram for samfunnsdelen.....	81
Høringsinnspill på planforslag Regionplan Agder 2030.....	83
Høringsinnspill til satsingsområder for Region Kristiansand 2023-2027.....	90
Årsberetning og regnskap for 2023 - Kristiansand kommunale pensjonskasse.....	95

Punkt .: Møtedokumenter

Bilag

Presentasjon KKP

Regionale samarbeidspartnere

Status økonomiplan 2025-2028

Saksliste Formannskapet 22.05.2024

Komplett innkalling Formannskapet 22.05.24

PROTOKOLL FORMANNSKAPET

Dato: 22.05.2024
Sted: Formannskapssalen
Behandlede saker: 32/24 - 46/24
Møtets varighet: Kl. 09.00 til 14.00
Møteleder: Ordfører Mathias Bernander

Til stede:

Mathias Bernander (H)
Norunn Tveiten Benestad (H)
Amalie Gunnufsen (H)
Charlotte Beckmann Finnestad (KRF)
Sigrun Sæther (KRF)
Atle Aasen (KRF) for
Jacob Haugmoen Handegard (V)
Stian Storbukås (FRP)
Julie Hetland (FRP)
Svein-Harald Mosvold Knutsen (PP)
Hildegunn M. T. Seip (MDG) for
Heidi Johansen (SV)
Jannike Arnesen (AP)
Kasper Bekkeli Espeland (Rødt)
Erik Rostoft (PS)

Forfall:

Jonas Ek (KRF)

Kenneth Mørk (AP)

Til stede fra administrasjonen:

Kommunedirektøren
Økonomidirektøren
Oppvekstdirektøren
Direktør for helse og mestring
Direktør for kultur og innbyggerdialog
By- og stedsutviklingsdirektøren
Organisasjonsdirektøren
Direktør for samhandling og innovasjon
Formannskapssekretæren

Dessuten møtte:

Lukas Wedemeyer, strategisjef, Samhandling og innovasjon
Odd Joar Svensson, KS Agder
Sissel Strickert, Agder fylkeskommune
Stine Norrøne Ask, Agder fylkeskommune
Eirik Sand, Agder fylkeskommune
Tone Marie Nybø Solheim, Region Kristiansand
Randi Røinaas Lomeland, Region Kristiansand
Maj-Kristin Nygård, Samhandling og innovasjon
Sigurd Paulsen, beredskapssjef
Stein Ånensen, leder IT-infrastruktur
Frode Thorkildsen, direktør KKP

Sakene ble behandlet i følgende rekkefølge: 46/24, 32-45/24.

Regionalt samarbeid og Kristiansand som regional motor

Innledning ved strategisjef Lukas G. Wedemeyer

- Reglement for formannskapet
- Temamøter/verksteder vår 2024

KS Agder ved Odd Joar Svensson

- Hvem er KS?
- KS styres av medlemmene
- Fylkesstyret i Agder 2023-2027
- Tilstede i hele landet
- Hva er KS til for?
- KS – største arbeidsgiverorganisasjon i offentlig sektor
- Våre roller
- Strategisk samarbeidspartner
- Politiske prioriteringer 2024-2027
- Slik jobber KS interessepolitikk
- KS som arbeidsgiverorganisasjon
- Vi fremmer et levende lokaldemokrati
- Lokal/regional samhandlingsutviklingspartner
- Agder – ett godt sted å leve
- Hva bidrar KS Agder med?
- Sammenhenger – regionalt årshjul
- Samarbeid mellom partene
- Hovedtariffoppgjøret 2024 – vi setter kursen!
- Hvordan forberedes og gjennomføres forhandlingsprosessen?
- Arbeidsmarkedet i Agder
- Arbeidsgivermonitoren – utfordringer
- Rammefaktorer
- Hvem er de beste ambassadørene?

Agder fylkeskommune

#vårtagder ved Sissel Strickert

- Felles mål
- Regional samhandlingsstruktur
- Regionalt årshjul

Samarbeids- og utviklingsavtaler med kommunene ved Stine Norrøne Ask

- Generelt om samarbeids- og utviklingsavtaler
- Samarbeidsavtalen med Kristiansand kommune
- Oppfølging av avtalen

Regionplan Agder 2030 ved Eirik Sand

- Fra to til ett dokument
- Mer overordnet plan
- Fremtidsbilde
- Nye planer/strategier
- Endring av eksisterende planer/strategier
- Oppheve flere strategier
- Veien videre

Region Kristiansand ved Tone Marie Nybø Solheim

- Region Kristiansand IPR
- Positiv utvikling i regionen
- Fra Knutepunkt Sørlandet til Region Kristiansand
- Region Kristiansand – vedtektene
- Representantskapet/regionrådet
- Kommunedirektørutvalget
- Regionrådet møteplan
- Fagnettverk for administrativt samarbeid
- Satsingsområder
- Oppfølging
- Arbeidsform – påvirkningsarbeid
- Noen resultater de siste årene
- Aktuelle interessepolitiske saker nå
- Andre saker vi jobber med

Deretter spørsmål og kommentarer.

Kl. 10.00 – 11.25

Status økonomiplan 2025 – 2028

ved kommunedirektør Camilla Dunsæd og økonomidirektør Terje Fjellvang

- Årsresultat for 2023 og styringsfart inn i 2024
- 4204 Kristiansand rangeres som nummer 23 i Kommuneindeksen 2024
- Netto driftsutgifter per innbygger 2021-2023
- Pleie og omsorgstjenesten 2021-2023
- Vekst i utgifter til yngre brukere
- Administrasjonsutgifter per innbygger 2021-2023
- Kommuneøkonomien presset i 2023, men engangsinntekter på skatt har skjult de underliggende utfordringer i de foregående årene
- Ingen eller lite realvekst i frie inntekter 2015-2024 og samtidig kraftig økning i rentekostnader

Økonomiplan 2024-2027

- Korrigert netto driftsresultat 2024-2027
- Netto lånegjeld 2024-2027
- Sentralt disposisjonsfond

Kort om 2024

- Overordnede rammebetingelser
- Områdene – status økonomi 2024

Rullering økonomiplan 2025-2028

- Kommuneproposisjonen for 2025
- Endring inntektssystemet og vekst i frie inntekter
- Regionalpolitisk tilskot
- Skatt og inntektsutjamning
- Hovedutfordringer framover
- Usikkerhetsmomenter og kritiske forhold

Helse og mestring ved Brede Skaalerud

- Prognose pr 1. tertial 2024
- Hovedårsakene til forventet merforbruk
- Helse og mestring jobber med tiltak for å komme i balanse ved å gjennomgå alle områder og vurdere nivået med hensyn til smartere måte å levere tjenester på
- Utfordringsbildet
- Konsekvenser ved å fortsette som nå
- Tjenestebehov – endring i befolknings sammensetningen – flere eldre over 67 år
- Bærekraft – tiltaksområder for løsninger av personellutfordringer

- Forventningsgapet på tjenester
- Det viktigste å ta hensyn til for å sikre bærekraft

Deretter spørsmål og kommentarer.

Kl. 11.50 – 12.20

Sikkerhetstrusler mot IT og ansatte i kommunen ved Sigurd Paulsen og Stein Aanensen

Formannskapet vedtok enstemmig å unnta orienteringen fra offentlighet Kl § 11-5b

- Aktuelle digitale trusler mot Kristiansand kommune
- Hvordan reagerer kommunens beredskap
- Tilsyn i kommuner og fylkeskommuner

Deretter spørsmål og kommentarer.

Kl. 12.20 – 12.35

Presentasjon Kristiansand kommunale pensjonskasse ved Frode Thorkildsen, KKP

- Fakta om KKP
- Produkter
- Pensjonskassens målsetning
- Organisasjonsstruktur tilpasset nytt pensjonsdirektiv (IORP II)
- Hva gjør vi?
pensjon
finans/økonomi
- Stabil god avkastning over tid
- Totaloversikt aktiva 30.04.24
- Sammenlikning avkastning – KKP vs KLP
- 2023 – disponering av resultat
- Kr 242 millioner fra KKP til medlemsforetakenes premiefond
- Hvorfor ha egen pensjonskasse?
- Medlemsservice og pensjonsrådgivning

Deretter spørsmål og kommentarer.

32/24 Formannskapssak:
Godkjenning av protokoll fra formannskapetets møte 08.05.24
(ark.nr. 2024000066)

Formannskapetets vedtak:

Formannskapet godkjenner protokoll fra formannskapetets møte 08.05.24.
(Enst.)

33/24 Bystyresak:
Årsregnskap og årsrapport 2023 - Kristiansand kommune
(ark.nr. 2024005845)

Formannskapetets innstilling årsregnskap 2023:

1. Det fremlagte årsregnskap for Kristiansand kommune – bykassa fastsettes som kommunens årsregnskap for 2023.
  2. Regnskapsmessig resultat utgjør kr 0.
  3. Overskridelser for investeringsprosjekter behandles på følgende måte:
Den midlertidige finansieringen av investeringer godkjennes. Endelig finansiering vedtas når sluttregnskap forelegges bystyret i samsvar med investeringsinstruksen.
- (Enst.)

Formannskapetets innstilling årsrapport for 2023:

1. Årsrapporten for 2023 tas til orientering.
- (Enst.)

34/24 Bystyresak:
Samarbeidsavtale akuttberedskap barnevernsvakt Agder
(ark.nr. 2023027806)
Oppvekstutvalget innst. 14.05.2024 sak 21/24

Formannskapetets innstilling:

Bystyret vedtar vedlagt samarbeidsavtale om akuttberedskap mellom Kristiansand kommune som vertskommune og følgende samarbeidskommuner; Vennesla, Iveland, Evje og Hornnes, Åseral, Risør, Grimstad, Arendal, Lindesnes, Gjerstad, Vegårshei, Tvedestrand, Froland, Åmli, Bygland, Valle, Bykle, Farsund, Flekkefjord, Kvinesdal, Sirdal, Lyngdal og Hægebostad.

(Enst.)

35/24 Bystyresak:
Endring samarbeidsavtale - vertskommuneavtale barnevern Lillesand og Birkenes
(ark.nr. 2024011938)
Oppvekstutvalget innst. 14.05.2024 sak 20/24

Formannskapetets innstilling:

Bystyret vedtar vedlagt samarbeidsavtale.

(Enst.)

36/24 Bystyresak:
Svar på verbalvedtak om flere møteplasser for ungdom
(ark.nr. 2022038262)

Formannskapetets innstilling:

Bystyret tar redegjørelsen til orientering.
(Enst.)

37/24 Bystyresak:
Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid
(ark.nr. 2022038262)

Formannskapetets innstilling:

1. Bystyret tar redegjørelsen til orientering
(Enst.)
2. Formannskapet ber administrasjonen, i forkant av høstens budsjettarbeid, om å utarbeide en sak for et utvidet fritidsklubbtilbud i helgene. Saken bør, i tillegg til en kostnadsberegning, inneholde en vurdering av muligheter for et samarbeid med de frivillige organisasjoner i bydelene. Foreldre og foresatte tas med i gruppen som arbeider med mulige utvidelser i fritidsklubbenes åpningstider.
(Enst.)

Forslag:

Formannskapet fremmet følgende forslag:

«Formannskapet ber administrasjonen, i forkant av høstens budsjettarbeid, om å utarbeide en sak for et utvidet fritidsklubbtilbud i helgene. Saken bør, i tillegg til en kostnadsberegning, inneholde en vurdering av muligheter for et samarbeid med de frivillige organisasjoner i bydelene. Foreldre og foresatte tas med i gruppen som arbeider med mulige utvidelser i fritidsklubbenes åpningstider.»

Voteringer:

Formannskapetets forslag ble enstemmig vedtatt, vedtakets pkt. 2.

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt, vedtakets pkt. 1.

38/24

Formannskapssak:

Regional plan for senterstruktur og handel i Agder -2. gangs høring

(ark.nr. 2021036039)

Areal og miljøutvalgets innst. 16.05.24

Formannskapets vedtak:

1. Kristiansand kommune støtter formålet i regional plan for senterstruktur og handel i Agder. Retningslinjene for utvikling av sentrene stemmer godt overens med kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel for Kristiansand.
2. Boligutvikling som bidrar til økt befolkningsutvikling i og nær senterområdene er avgjørende for at kommunene skal lykkes med næring, handel og tjeneste i senterområdene. Kristiansand kommune anbefaler at retningslinje 4.1 suppleres med at det skal tilrettelegges for boligutvikling i og nær senterområdene.
3. Kristiansand kommune anbefaler at det fastsettes retningslinjer med rammer som gir tydeligere føringer for at detaljhandel og besøksintensive tjenester omfattet av retningslinjen, skal lokaliseres til senterområdene.

Det må presiseres i retningslinjene at ved motstrid gjelder godkjente reguleringsplaner foran regionale retningslinjer, men slik at definisjonen av handel og tjenesteyting supplerer reguleringsplanene der de er mangelfulle.

(Enst.)

4. Kristiansand kommune er enig i at Sørlandsparken i Lillesand og Kristiansand omtales som en felles handelspark. Sørlandsparken er kombinert handels- og næringspark. For å ivareta øvrige næringsinteresser i de kombinerte handels- og næringsområdene må retningslinje 4.2 suppleres til også å omfatte avgrensning av områder for handel med plasskrevende varer og 1 plasskrevende handelskonsepter i disse områdene.

(Enst.)

5. For område Lohnelier forutsetter formannskapet at denne planen justeres i tråd med endelig vedtak i departementet for kommuneplanens arealdel.

6. Kristiansand kommune har ingen merknader til forslag til handlingsprogram for perioden 2024-2027.

(Enst.)

Habilitet:

Repr. Erik Rostoft, PS, ba formannskapet vurdere sin habilitet da han har stilling i Sørlandsparken Næringsforening.

Votering:

Repr. Erik Rostoft, PS, ble enstemmig erklært habil.

Forslag:

MDG fremmet følgende forslag:

- «1. Alternativt til punkt 5. i innstillingen:
Kristiansand kommune støtter at det ikke åpnes for handel med plasskrevende varer i Lohnelier-området.

2. Kristiansand kommune anbefaler at regional planbestemmelse regnes som bindende, i tråd med tidligere forslag til fylkestinget i februar 2024.
3. Kristiansand kommune anbefaler at retningslinje om parkering fremmet i forrige regionale plan for senterstruktur og handel tas inn i planen.»

AP fremmet følgende forslag:

«Areal og miljøutvalgets innst. punkt 3 andre avsnitt:

«Intensjonen er» endres til «det må presiseres i retningslinjene»

Voteringer:

Areal og miljøutvalgets innst. pkt. 1, 2, 3, 4 og 6 ble enstemmig vedtatt.

Ved alternativ votering ble areal og miljøutvalgets innst. pkt. 5 vedtatt med 11 stemmer, mens 4 stemte for MDG sitt forslag nr. 1 (SV/V/MDG/Rødt).

MDG sine forslag nr. 2 og 3 falt med 11 mot 4 stemmer (SV/V/MDG/Rødt).

AP sitt forslag ble enstemmig vedtatt.

39/24

Formannskapssak:

Høringsuttalelse til Husleielovutvalgets forslag til endringer i Husleieloven
(ark.nr. 2024002901)

Helseutvalget innst. 14.05.2024 sak 28/24

Formannskapets vedtak:

Formannskapet gir sin tilslutning til høringsinnspill fra Kristiansand kommune til Husleielovutvalgets forslag til endringer i Husleieloven
(Enst.)

40/24

Bystyresak:

Svar på verbalforslag - Naturregnskap og naturbudsjett som styringsverktøy

(ark.nr. 2024006255)

Formannskapets innstilling:

1. Kommunedirektøren bes å tilrettelegge for innføring av naturbudsjett og naturregnskap som styringsverktøy i Kristiansand kommune
2. For 2024 og 2025 gjennomføres naturregnskap og naturbudsjettering med utgangspunkt i kommuneplanens arealdel og gjennomførte kartlegginger av naturmangfold. Kommunen vil gjennomføre naturregnskap og naturbudsjettering i samsvar med det nasjonale systemet som Miljødirektoratet holder på å utvikle når dette systemet blir operativt.

3. Kristiansand kommune vil samarbeide med Agder fylkeskommune i arbeidet med å etablere naturbudsjetten og naturregnskap.
(14/1)

Forslag:

MDG fremmet følgende forslag:

«Bystyret viser til føre-var-prinsippet i naturmangfoldsloven, og anmoder til forsiktighet med å bygge ned potensielt verdifulle naturtyper også før naturregnskapet er på plass.»

Voteringer:

Kommunedirektørens innst. ble vedtatt med 14 mot 1 stemme (PP).

MDG sitt forslag falt med 11 mot 4 stemmer (AP/SV/MDG/Rødt).

- 41/24** Bystyresak:
Delegering av oppfølging av arbeidsgiverrollen for kommunedirektøren
(ark.nr. 2023017805)

Formannskapetets innstilling:

Bystyret delegerer til ordfører, varaordfører og leder for det største opposisjonspartiet å følge opp arbeidsgiverrollen for kommunedirektøren.
(Enst.)

- 42/24** Bystyresak:
Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024
(ark.nr. 2023019902)

Formannskapetets innstilling

1. Bystyret godkjenner at pilotprosjekt arbeidsplasskonsept Rådhuskvartalet gjennomføres i tråd med anbefaling og beskrivelse i saken.
2. Det bevilges 3,5 mill. kr til ombygging og anskaffelse av utstyr og inventar mv. Bevilgningen finansieres av 2,8 mill. kr fra kapitalfondet og 0,7 mill. kr med merverdiavgiftskompensasjon.
3. Driftsrammene til stabsområdene nedjusteres med 0,8 mill. kr samlet sett i perioden 2024-27.
(Enst.)

43/24 Formannskapssak:
Forslag til Planstrategi med planprogram for samfunnsdelen
(ark.nr. 2024010416)

Formannskapets vedtak:

1. Formannskapet gir sin tilslutning til forslag til planstrategi 2024-2027 med planprogram for kommuneplanens samfunnsdel.
2. Formannskapet sender forslaget ut på offentlig høring.
(Enst.)

44/24 Formannskapssak:
Høringsinnspill på planforslag Regionplan Agder 2030
(ark.nr. 2023029108)

Formannskapets vedtak:

1. Formannskapet mener at forslag til Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi 2024-2027 er et godt grunnlag for et strategisk regionalt styringsdokument.
2. Formannskapet gir sin tilslutning til kommunedirektørens øvrige vurderinger i saken, og ber om at disse sendes med vedtaket.
(Enst.)

45/24 Bystyresak:
Høringsinnspill til satsingsområder for Region Kristiansand 2023-2027
(ark.nr. 2024010400)

Formannskapets innstilling:

1. Bystyret mener at forslag til satsingsområder for Region Kristiansand 2023 – 2027 omtaler viktige felles interessepolitiske satsingsområder for Region Kristiansand.
(11/4)
2. Bystyret gir sin tilslutning til kommunedirektørens vurdering at en spissing av innsatsen til noen få, viktige satsingsområder for perioden vil øke gjennomslagskraften regionalt og nasjonalt.
(14/1)
3. Inkluder riksvei 41 Kjevikveien som prioritert strekning i samferdselsprosjektene.
(11/4)

Forslag:

Høyre/KRF/FRP fremmet følgende forslag:

«Inkluder riksvei 41 Kjevikeveien som prioritert strekning i samferdselsprosjektene.»

SV/MDG fremmet følgende forslag:

- «1. Ett ekstra kulepunkt under punktet om samferdsel, nederst på side 3:
  - I påvirkningsarbeidet for NTP tas vedlikehold av sørlandsbanen og sammenkoblingen mellom Sørlandsbanen og Vestfoldbanen inn som prioritert område. Klimavennlig mobilitet prioriteres.
2. Stryke kulepunktene om firefelts motorvei og Ytre Ringvei under punktet om samferdsel, NTP.»

Voteringer:

SV/MDG sitt forslag nr. 2 falt med 12 mot 2 stemmer (SV/MDG).

SV/MDG sitt forslag nr. 1 falt med 9 mot 6 stemmer (SV/MDG/Venstre/Rødt/PS/ Sigrun Sæther, KRF).

Høyre/KRF/FRP sitt forslag ble vedtatt med 11 mot 4 stemmer, vedtakets pkt. 3 (SV/MDG/Venstre/Rødt).

Kommunedirektørens innst. pkt. 1 ble vedtatt med 11 mot 4 stemmer (FRP/PP/PS).

Kommunedirektørens innst. pkt. 2 ble vedtatt med 14 mot 1 stemme (PP).

46/24

Bystyresak:

Årsberetning og regnskap for 2023 - Kristiansand kommunale pensjonskasse

(ark.nr. 2024011969)

Formannskapetets innstilling:

Kristiansand kommune tar årsberetning og årsregnskap for 2023 i Kristiansand kommunale pensjonskasse til orientering.
(Enst.)

Møtet hevet.

Punkt .: Behandling av utvalgssak

Punkt 32/24: Godkjenning av protokoll fra formannskapetets møter 08.05.24

Dato 23. april 2024
Saksnr.: 2024000066-37
Saksbehandler Anne Lise H Aabø
Godkjent av Camilla Dunsæd

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
22.05.2024

Godkjenning av protokoll fra formannskapets møte 08.05.24

Forslag til vedtak

[Formannskapet godkjenner protokoll fra formannskapets møte 08.05.24.](#)

Vedlegg:
Protokoll fra formannskapets møte 08.05.24

Punkt 33/24: Årsregnskap og årsrapport 2023 - Kristiansand kommune

Bilag

Vedtak byst, 29052024, Sak 58/24, Årsregnskap og årsrapport 2023 - Kristiansand kommune

Årsregnskap for 2023, Kristiansand kommune

Årsrapport for 2023, Kristiansand kommune

Revisors beretning for 2023, Kristiansand kommune

Saksutskrift - Årsregnskap og årsberetning 2023 Kristiansand kommune - kontrollutvalgets uttalelse

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2024005845
Saksbehandler Kristine Knutsen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet	22.05.2024	33/24
2 Bystyret	29.05.2024	58/24

ÅRSREGNSKAP OG ÅRSRAPPORT 2023 - KRISTIANSAND KOMMUNE

FORMANNSKAPET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 22.05.2024 SAK 33/24

Formannskapets innstilling:

1. Det fremlagte årsregnskap for Kristiansand kommune – bykassa fastsettes som kommunens årsregnskap for 2023.
2. Regnskapsmessig resultat utgjør kr 0.
3. Overskridelser for investeringsprosjekter behandles på følgende måte: Den midlertidige finansieringen av investeringer godkjennes. Endelig finansiering vedtas når sluttregnskap forelegges bystyret i samsvar med investeringsinstruksen.
(Enst.)

Formannskapets innstilling årsrapport for 2023:

1. Årsrapporten for 2023 tas til orientering.
(Enst.)

22.05.2024

Punkt 34/24: Samarbeidsavtale akuttberedskap barnevernsvakt Agder

Bilag

Vedtak OPPV, 14052024, Sak 21/24, Samarbeidsavtale akuttberedskap barnevernsvakt Agder

Vedtak byst, 29052024, Sak 63/24, Samarbeidsavtale akuttberedskap barnevernsvakt Agder

Rapport ROS-analyse - Barnevernsvakt - Etablering av administrativt vertskommunesamarbeid

ROS analyse ved barnevernvakta november 2023

Samarbeidsavtale barnevernsvakt Agder

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2023027806
Saksbehandler Silje Årnes Lauvrak

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Oppvekstutvalget	14.05.2024	21/24
2 Formannskapet	22.05.2024	34/24
3 Bystyret	29.05.2024	63/24

SAMARBEIDSAVTALE AKUTTBEREDSKAP BARNEVERNSVAKT AGDER

FORMANNSKAPET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 22.05.2024 SAK 34/24

Formannskapets innstilling:

Bystyret vedtar vedlagt samarbeidsavtale om akuttberedskap mellom Kristiansand kommune som vertskommune og følgende samarbeidskommuner; Vennesla, Iveland, Evje og Hornnes, Åseral, Risør, Grimstad, Arendal, Lindesnes, Gjerstad, Vegårshei, Tvedestrand, Froland, Åmli, Bygland, Valle, Bykle, Farsund, Flekkefjord, Kvinesdal, Sirdal, Lyngdal og Hægebostad.
(Enst.)

22.05.2024

Punkt 35/24: Endring samarbeidsavtale - vertskommuneavtale barnevern Lillesand og Birkenes

Bilag

Vedtak OPPV, 14052024, Sak 20/24, Endring samarbeidsavtale - vertskommuneavtale barnevern Lillesand og Birkenes

Vedtak byst, 29052024, Sak 64/24, Endring samarbeidsavtale - vertskommuneavtale barnevern Lillesand og Birkenes
samarbeidsavtale - vertskommunesamarbeid barnevern 2024

Dato 7. mai 2024
Saksnr.: 2024011938-2
Saksbehandler Silje Årnes Lauvrak
Godkjent av Kristin Eidet Robstad
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang

Oppvekstutvalget
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

14.05.2024
22.05.2024
29.05.2024

Endring samarbeidsavtale - vertskommuneavtale barnevern Lillesand og Birkenes

Forslag til vedtak

[Bystyret vedtar vedlagt samarbeidsavtale](#)

Sammendrag

Kommunene Birkenes, Lillesand, Kristiansand (og tidligere Søgne og Songdalen) har siden 1.1.2016 hatt et administrativt vertskommunesamarbeid om barnevernstjeneste jf. kommuneloven § 20-1. I forbindelse med kommunesammenslåingen ble vertskommunesamarbeidet videreført, og ny samarbeidsavtale mellom Lillesand, Birkenes og Kristiansand ble vedtatt av bystyret 29.01.20.

Deltakerkommunene ser at det er behov for mindre justeringer i samarbeidsavtalen knyttet til økonomi, fravikelse av oppholdsprinsippet, behandlingsansvar etter personopplysningsloven, lokalisering og andre mindre presiseringer.

Kommunedirektøren anbefaler at bystyret vedtar den endrede samarbeidsavtalen. Den nye samarbeidsavtalen vil tre i kraft når den er vedtatt i alle deltakerkommunenes kommunestyre.

Vedlegg:
samarbeidsavtale - vertskommunesamarbeid barnevern 2024

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Kommunene Birkenes, Lillesand, Kristiansand (og tidligere Søgne og Songdalen) har siden 1.1.2016 hatt et administrativt vertskommunesamarbeid om barnevernstjeneste jf. kommuneloven § 20-1.

I forbindelse med kommunesammenslåingen ble vertskommunesamarbeidet videreført, og ny samarbeidsavtale mellom Lillesand, Birkenes og Kristiansand ble vedtatt av bystyret 29.01.20.

Deltakerkommunene ser at det er behov for mindre justeringer i samarbeidsavtalen knyttet til økonomi, fravikelse av oppholdsprinsippet, behandlingsansvar etter personopplysningsloven, lokalisering og andre mindre presiseringer.

Juridisk grunnlag

Etter kommuneloven § 17-1 følger det at kommuner kan utføre felles oppgaver gjennom interkommunalt samarbeid, men at samarbeidet må skje innenfor rammene av kommuneloven.

Deltakerkommunene Lillesand, Birkenes og Kristiansand kommune har etablert et interkommunale samarbeidet knyttet til barnevern gjennom et administrativt vertskommunesamarbeid etter kommuneloven § 20-1. Etter kommuneloven § 20-1 kan en kommune (samarbeidskommune) avtale med en annen kommune (vertskommune) at vertskommunen skal utføre oppgaver og treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning.

Når et vertskommunesamarbeid opprettes, skal det inngås en skriftlig samarbeidsavtale mellom deltakerne i vertskommunesamarbeidet jf. kommuneloven § 20-4. De enkelte kommunestyrene i alle deltakerkommunene skal selv vedta samarbeidsavtalen og *endringer* i samarbeidsavtalen.

Samarbeidsavtalen skal inneholde bestemmelser om:

- a. deltakerne i samarbeidet
- b. hvem av deltakerne som er vertskommune
- c. hvilke oppgaver og hvilken myndighet som skal legges til vertskommunen
- d. når oppgaver og myndighet skal overføres
- e. hvilke av vertskommunens vedtak deltakerne skal underrettes om
- f. hvordan det økonomiske oppgjøret mellom samarbeidskommunene og vertskommunen skal foregå
- g. hvordan deltakerne kan tre ut av samarbeidet
- h. hvordan samarbeidet skal oppløses
- i. annet som etter lov skal fastsettes i avtale.

Vurdering

Samarbeidsavtalen regulerer rammene for tjenesteyting mellom Kristiansand som vertskommune og samarbeidskommunene Lillesand og Birkenes, når det gjelder barneverntjenester. Målet er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid og til barnets beste, og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.

Deltakerkommunen har i samarbeidsmøter kommet frem til at det er behov for enkelte mindre endringer og presiseringer i den vedtatte samarbeidsavtalen.

Følgende endringer er gjort i samarbeidsavtalen:

Punkt 1.3 Overordnet samarbeid

- Det er økt fra 2 til 3 årlige samarbeidsmøter
- Det er tydeliggjort at det er lederrepresentanter fra oppvekst som skal delta i arbeidsgruppa.

Punkt 2.0 Vertskommunens ansvar og oppgaver

Da utgangspunktet i avtalen er at all myndighet etter barnevernsloven delegeres, har det vært nødvendig å presisere følgende unntak:

- Barnevernsloven kap. 15 inneholder kommuneplikter som gjelder å fremme gode oppvekstvilkår og samordning av tjenester. Det er tydeliggjort at dette fremdeles skal ligge til den enkelte kommune, og ikke delegeres.
- Barnevernsloven § 11-8 pålegger kommunen å vurdere enslige mindreårige flyktninger og asylsøkeres behov, og tilby egnet bolig ved bosetting i sin kommune. Det skal ligge til den enkelte kommune, og ikke delegeres.

Punkt 2.1 fravikelse av oppholdsprinsippet

Dette punktet er nytt.

Hovedregelen er det er kommunen der et barn oppholder seg, som har ansvaret for å yte tjenester og iverksette tiltak etter denne loven. Der barnet midlertidig oppholder seg i en kommune, er det imidlertid ofte mer hensiktsmessig at ansvaret overføres til bostedskommunen.

Se uttalelse fra Bufdir [Rettsdata \(bufdir.no\)](https://rettsdata.bufdir.no):

«En avtale om overføring av ansvar, kan etter Bufdirs vurdering også inngås i forkant av en akutt plassering. Dette kan være aktuelt for kommuner som inngår et interkommunalt samarbeid om felles barnevernsvakt. I samarbeidsavtalen kan kommunene avtale at det er barnets bostedskommune som overtar oppfølgingen av saker som den interkommunale barnevernsvakten håndterer utenfor ordinær arbeidstid. Hvis en barnevernsvakt akutt plasserer et barn fra en kommune utenfor vertskommunesamarbeidet, er det oppholdskommunen som har ansvaret for oppfølgingen, med mindre kommunene blir enig om at saken kan overføres til barnets bostedskommune»

I vårt tilfelle er det ikke kun felles barnevernsvakt, men et internkommunalt samarbeid om alle barnevernstjenestene. Vi mener likevel det er fornuftig å ta med en forhåndsavtale om fravikelse, da ansvars plasseringen både juridisk og økonomisk da vil legges på bostedskommunen. Vi har også tatt inn en egen bestemmelse om unntak der et barn et fosterhjems plassert av en annen av samarbeidskommunene. Da vil det være denne kommunen som er juridisk og økonomisk ansvarlig.

Punkt 3.3 Lokalisering

Kommunen har sett behov for mer samorganisering av tjenesteområdet for å kunne gi faglig gode barnevernstjenester til det beste for barn og unge. I samarbeid med administrativ ledelse i Lillesand og Birkenes, legges det fremover til rette for en fleksibel bruk av kontorarbeidsplasser i begge samarbeidskommuner Dette innebærer at fast lokalisering i Lillesand ikke videreføres. Endring i punktet er før øvrig i samsvar med dagens organisering som innebærer at barnevernsarbeid utføres nær barna, deres familier og andre kommunale tjenester i deltakerkommunene.

Punkt 5.0-5.5 Økonomi

Punktet om økonomi er blitt noe mer omfattende i ny avtale. Det er blitt en grundigere beskrivelse av bruk av KOSTRA-funksjoner, rutiner for justeringer av budsjett og rapportering, samt presiseringer for fordeling av kostnader og ansvar. Det er lagt til egne avsnitt om uforutsette kostnader og direkte kostnader som foreligger utenfor barnevernet budsjetttramme knyttet til administrasjon, drift og saksbehandling

Punkt 8.0 Arkiv

Det er presisert i første avsnitt at vertskommunen er behandlingsansvarlig for personopplysningene som behandles. Dette i samsvar med prinsippene i personopplysningsloven.

Øvrige endringer:

I tillegg er det enkelte mindre presiseringer uten innholdsmessig betydning, som ikke redegjøres nærmere for her.

Kommunedirektøren anbefaler at bystyret vedtar endringene i samarbeidsavtalen. Den nye samarbeidsavtalen vil tre ikraft når den er vedtatt av kommunestyrene i alle deltakerkommunene.

Konklusjon (jf. forslag til vedtak)

[Bystyret vedtar vedlagt samarbeidsavtale](#)

Punkt 36/24: Svar på verbalvedtak om flere møteplasser for ungdom

Bilag

Vedtak , 06022024, Sak 7/24, Svar på verbalvedtak om flere møteplasser for ungdom

Vedtak KULT, 15022024, Sak 13/24, Svar på verbalvedtak om flere møteplasser for ungdom

Vedtak KULT, 18042024, Sak 31/24, Svar på verbalvedtak om flere møteplasser for ungdom

Vedtak ARMU, 29022024, Sak 46/24, Svar på verbalvedtak om flere møteplasser for ungdom

Vedtak byst, 29052024, Sak 66/24, Svar på verbalvedtak om flere møteplasser for ungdom

Utendørs møteplass for ungdom

Dato 24. januar 2024
Saksnr.: 2022038262-7
Saksbehandler Stein Tore Sorthe
Godkjent av Camilla Jarlsby
Tone Iglebæk
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang

Ungdommens bystyre - arbeidsutvalget
Kultur- og idrettsutvalget
Areal- og miljøutvalget
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

06.02.2024
15.02.2024
29.02.2024
06.03.2024
20.03.2024

Svar på verbalvedtak om flere møteplasser for ungdom

Forslag til vedtak

[Bystyret tar redegjørelsen til orientering.](#)

Sammendrag

Ved behandlingen av økonomiplanen for 2023-2026 i bystyret 15.12.2022 ble det vedtatt et verbalforslag hvor administrasjonen bes utarbeide en sak som belyser mulighetene for å opprette flere møteplasser i bydelene for ungdom. Bystyret forutsatte at saken ble utarbeidet i samarbeid med Ungdommens bystyre. Besvarelsen som nå legges fram for bystyret tar utgangspunkt i referater fra et dialogmøte med arbeidsutvalget til Ungdommens bystyre.

Når det gjelder *innendørs* møteplasser for ungdom i bydelene, virker det ikke som det er *antallet* i seg selv som ungdommens bystyre er aller mest opptatt av. Tilbakemeldingene gikk i større grad på åpningstider og innholdet i tilbudene; hvilke ukedager/kvelder møteplassene er tilgjengelig og hvilke aktiviteter som det legges opp til. Ungdommens bystyre har også påpekt mangelen på egnede *utendørs* møteplasser for ungdom, og har fått utarbeidet en tegning av et slikt «henge»-sted med de ønskede kvalitetene (se vedlegg). Innspillene blir kommentert og vurdert av administrasjonen i saksutredningen.

Flere møteplasser i bydelene, utendørs eller innendørs, er først og fremst et ressurs spørsmål, og Kommunedirektøren foreslår ikke konkrete tiltak eller økonomiske disposisjoner i svar på et verbalvedtak.

Vedlegg: Tegning av forslag til utendørs møteplass for ungdom. Utendørs møteplass for ungdom

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Ved behandlingen av økonomiplanen for 2023-2026 i bystyret 15.12.2022 ble følgende verbalforslag vedtatt (sak 281/22):

I et brev til bystyret peker Ungdommens bystyre på et ønske for å tidligere involveres i saker som angår dem. Blant annet er de opptatt av møteplasser for ungdom, som ikke nødvendigvis betyr en aktivitet, men et møtested som oppleves godt, aktuelt og trygt, i flere steder i kommunen. Bystyret ber administrasjonen utarbeide en sak som belyser mulighetene for å opprette flere møteplasser i bydelene for ungdom. Saken skal utarbeides i samarbeid med Ungdommens bystyre, og legges frem i god tid før neste budsjettbehandling.

Ansvar for å utarbeide et svar på dette ble lagt til direktør for Kultur og innbyggerdialog, og i sak behandlet av kulturutvalget 8.2.2023 ble forslaget til oppfølging godkjent. På grunn av begrenset saksbehandlerkapasitet påpekte direktøren det problematiske ved bystyrets svarfrist, og kulturutvalget aksepterte at fristen ble satt til mars 2024, slik at begge verbalvedtakene som handler om ungdom blir behandlet samtidig.

Saksbehandler hadde et dialogmøte med arbeidsutvalget til ungdommens bystyre 28. november 2023, og mulighetene som belyses nedenfor er i hovedsak basert på to stikkordsreferat fra dette møtet, ett skrevet av saksbehandler og ett skrevet av medlem av ungdommens bystyre.

Møteplasser for ungdom i bydelene

I Norge er fritidsklubb den nest største fritidsaktiviteten for ungdom etter den organiserte idretten. Kjært barn har mange navn, og den landsomfattende interesseorganisasjonen *Ungdom og Fritid* sier på sine hjemmesider at de bruker «fritidsklubb» som samlebetegnelse for «ungdomsklubb, kulturhus for ungdom, fritidssenter, aktivitetshus m.m.». En annen samlebetegnelse som brukes er «åpne møteplasser for ungdom». Organisasjonens visjon er at «Alle barn og unge skal ha en fritidsklubb med kompetente voksne i sitt nærmiljø der medvirkning, mestring og relasjonsbygging er sentrale virkemidler.» Følgende verdier ligger til grunn for arbeidet med å utvikle fritidsklubb-tilbudet:

- Demokrati og medvirkning
- Åpen og inkluderende
- Kvalitet og troverdighet
- Tverrfaglighet og samarbeid

Kristiansand kommune har våren 2024 fritidsklubb-tilbud til ungdom i alderen 13-18 år i følgende 14 bydeler: Søgne, Nodeland, Flekkerøy, Voie, Midtre Vågsbygd (kun tirsdager), Slettheia, Tinnheia, Suldalen, Torridal, Lund, Justvik, Randesund, Hånes og Tveit. Alle de etablerte fritidsklubbene har åpningstider to til tre ganger i uka, og samtlige ungdomsklubber har åpent minst annenhver fredag, hvorav fem har åpent hver fredag.

Bystyret vedtok i november 2022 [Temaplan for fritidsklubber, tilrettelagte gruppetilbud og ferietilbud 2023-2028](#) som er det viktigste styringsverktøyet for driften og utviklingen av kommunens fritidsklubbtilbud, i tillegg til de økonomiske rammevilkårene i årsbudsjett og økonomiplan. Det ble gjennomført et omfattende medvirkningsarbeid i forbindelse med utarbeidelse av Temaplanen, og gjennom innspill og dialogmøter ble det rettet fokus

på lokalområder som mangler møteplass/fritidsklubb. Et sentralt tiltak i planen lyder derfor:

Utrede behov for møteplasser/fritidsklubber i områder det mangler i dag.
(Eksterne og interne innspill: Midtre Vågsbygd, Ytre Randesund, Finsland, Grim og Lund nord)

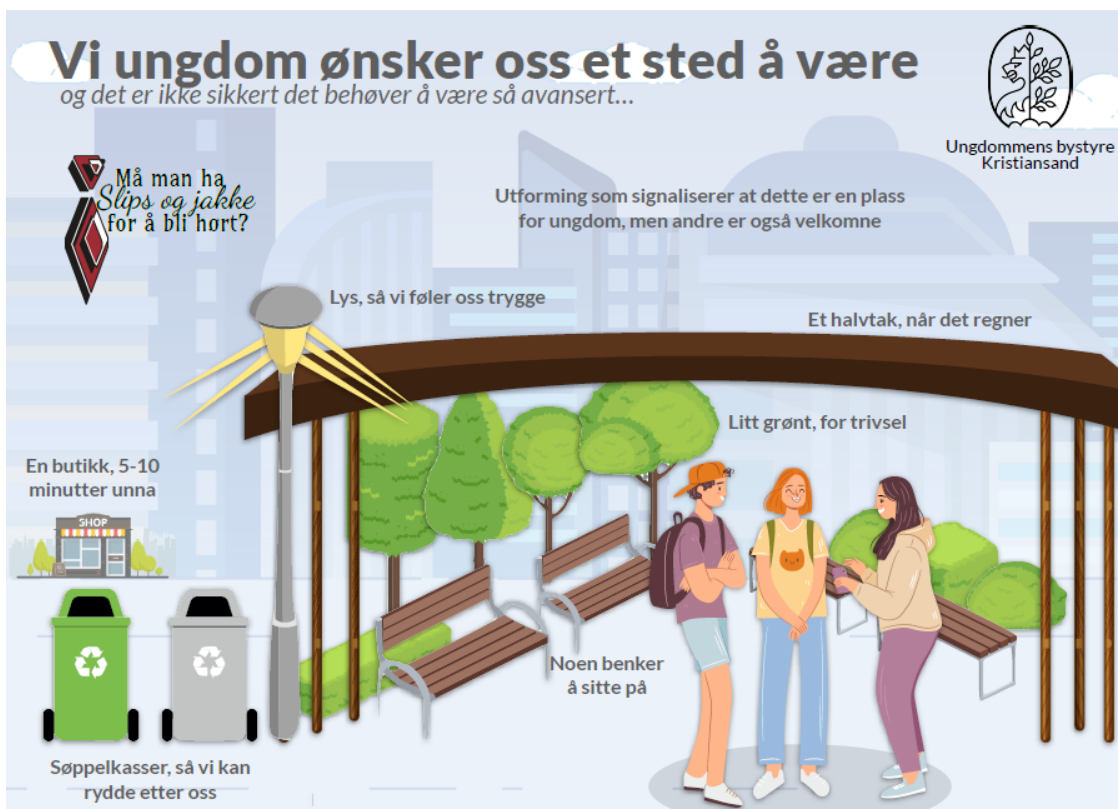
I 2023 har kommunen støttet opp om et initiativ til å starte en foreldredrevet møteplass for ungdom på Tømmerstø grendehus i Ytre Randesund. Det er gitt faglig råd og veiledning fra Fritidsenheten og økonomisk støtte fra bydelsfondet som forvaltes av Parkvesenet. Tømmerstø grendehus eies av kommunen, men driftes av den lokale velforeningen. Fritidsenheten har i 2023 særlig arbeidet med situasjonen i Midtre Vågsbygd, og sist høst startet det opp et forsøksprosjekt med ungdomsklubb i lokalene til Karuss skole, rett etter skoletid hver tirsdag. Dette tilbudet har foreløpig bare en midlertidig finansiering.

I tillegg til de kommunale fritidsklubbene er det flere andre som har åpne møteplasser for ungdom i bydelene. En lang rekke menigheter har et omfattende ungdomsarbeid, og flere idrettslag bruker egne anlegg/klubbhus også som en møteplass for barn og unge som ikke nødvendigvis er medlem eller driver med organisert idrettsaktivitet.

I Kvadraturen (sentrum) er det flere ideelle organisasjoner som har (eller har hatt) minst ukentlig møteplass-tilbud for ungdom på ettermiddags-/kveldstid; Røde Kors, Blå Kors, Kirkens Ungdomsprosjekt, Kirkens Bymisjon og FIDA (Forum for integrering og dialog Agder).

Utendørs møteplasser for ungdom i bydelene

Ungdommens bystyre har særlig påpekt mangelen på egnede *utendørs* møteplasser for ungdom. I det nevnte brevet til bystyret var det vedlagt en tegning av et slikt «henge»-sted (vedlagt saksutredningen i full størrelse):

Tegningen illustrerer hvilke kvaliteter som må til for at det skal være et attraktivt sted for ungdom å samles/oppholde seg:

- Belysning
- Sjøppelkasser
- Benker
- Halvtak
- Beplantning
- Maks. 5-10 minutter fra en butikk
- Utforming som signaliserer en plass for ungdom

Det er Parkvesenet som er kommunens fagetat for denne typen utendørs møteplasser, og enheten legger ned et betydelig arbeid i medvirkningsprosesser med brukerrepresentanter og interessegrupper når det skal utformes nye byrom, uteområder, parker, skolegårder m.m. Det har blant annet vært god dialog med Ungdommens bystyre i arbeidet med å utforme den nye bydelsparken i Vågsbygd og i planarbeidet for oppgradering av aktivitetsområdet i Nybyen.

Innspill fra Ungdommens bystyre i dialogmøte 28.11.2023

Hvor ser vi behov for flere gode møteplasser:

- Tveit, Hånes, Randesund, Søgne, Songdalen, Torridal trenger møteplasser i sin bydel

Krav til møteplassene:

- Åpningstider varierer for mye, trenger sterkt åpne plasser i helgene, hverdagene har ungdommer andre tilbud
- Vi trenger nøytrale, møteplasser. Ikke basert på religion eller politikk etc.
- Ikke særinteresser, fritidstilbud bør tilby et sted å være, ikke nødvendigvis en arrangert aktivitet
- Det bør være møteplasser med ungdomsstyrte aktiviteter, hvor de voksne er der for å hjelpe og tilrettelegge
- Lav terskel må være lavterskel, ikke dyrt eller betaling generelt. Inngang bør være gratis, men maten kan koste litt slik at folk kan velge selv om de vil bruke penger.

Hva vi ser/opplever:

- Rave på Søm, funker bra i helger
- Kun godt promotert på barneskole
- Aktiviteter blir kjedelig etter hvert, derfor starter rus og ungdomskriminalitet. For å opprettholde gode møteplasser, må ungdom få være med å lage opplegg eller arrangement for at folk skal forbli
- Skolebygg bør ikke benyttes som møteplass, ved en egen møteplass som er tilpasset og fint for ungdom forebygger man mye hærverk. Ungdommer vil ikke bruke enda flere timer på skolen, enn de allerede gjør.
- Jo eldre ungdommer blir, jo mindre behov for «organiserte» aktiviteter. Da trenger de enda mer lavterskel møteplasser, som ikke er basert på interesser

Forslag:

- Bruk frivilligheten, natteravn kan kanskje hjelpe?
- Foreldreorganisert natteravnordning/vakt er ikke populært/aktuelt i bydeler, det skaper ikke kompetente trygge voksne rundt ungdommene
- Markedsføring er viktig,
- Møteplasser ute må være strategisk plassert, ikke i veien for noen. Samtidig med god belysning og i nærheten av folk, slik at man forebygger kriminalitet

- Det er lurt med «Samsen-løsning», ungdom kan reservere rom og bruke til det de ønsker. Det bør finnes en liknende, tilpasset løsning for yngre også.

Refleksjon:

Vi vet at dette er dyrt, men det er enda dyrere å ikke satse på gode møteplasser. Sentrum blir mer attraktivt når det ikke er gode møteplasser, folk henger der og tiltrekkes et kriminelt nettverk. Flere ungdom havner i rusmiljø, stjeler, institusjoner ++ Kommunen bruker mer penger på å hærverk, institusjoner, politi, tiltak for ungdom som har falt utenfor, barnevern ++ Derfor, ser vi at forebygging er sentralt, og denne møteplassen vi beskriver forebygger.

Økonomiske konsekvenser

En kommunal fritidsklubb med ukentlige tilbud både til mellomtrinnet (juniorklubb) og ungdomsskole/videregående skole (ungdomsklubb), slik som det er i 13 lokalområder i dag, har en årlig driftskostnad på cirka kr 500 000. Dersom det kun skal etableres ungdomsklubb i et nytt lokalområde vil behovet være cirka kr 300 000. Muligheten for nyetableringer vil selvfølgelig være avhengig av tilgangen på egnede lokaler. Etableringskostnader ved tilpassing av lokaler kan komme i tillegg.

De faglige vurderingene knyttet til å få etablert fritidsklubber i lokalområder som mangler dette i dag, har konkludert med at det ikke kan anbefales å legge ned/reducere i én bydel for å flytte ressurser til en annen bydel. Fritidsklubbene er godt etablerte og viktige ressurser i sine respektive nærmiljø. Å fordele ressursene mer jevnt utover flere bydeler, vil etter fagetatens oppfatning bare gi flere halvgode tilbud, uten den ønskede kvalitet.

En utendørs møteplass for ungdom som skissert på tegningen fra Ungdommens bystyre anslås til å ha en anskaffelseskostnad på 3-400 000 kroner. I tillegg vil det være flere hensyn som må vurderes nærmere i forbindelse med en eventuell fysisk plassering, og forholdet til kommunens gjeldende driftsrutiner.

Vurdering

Når det gjelder *innendørs* møteplasser for ungdom i bydelene, virker det ikke som det er *antallet* i seg selv som ungdommens bystyre er aller mest opptatt av. Bydelene som nevnes i referatet, har alle en kommunal ungdomsklubb. Tilbakemeldingene i dialogmøtet gikk i større grad på åpningstider og innholdet i tilbudene; hvilke ukedager/kvelder møteplassene er tilgjengelig og hvilke aktiviteter som det legges opp til. Det ble stilt spørsmål ved om tilbudene er tilstrekkelig tilpasset ungdommenes behov, og om innholdet er attraktivt nok. Nå har bystyret allerede vedtatt et nytt verbalvedtak om fritidsklubb på lørdager, så dette vil bli gjenstand for nærmere drøfting i en egen sak om noen måneder.

Bystyret har forholdsvis nylig vedtatt en temaplan som blant annet omhandler videreutviklingen av det kommunale fritidsklubbtilbudet. I arbeidet med å utarbeide planen ble det gjennomført en rekke medvirknings- og innspillsmøter både med brukere og ikke-brukere. Helt sentralt i planen er *medvirkning* som et bærende element i klubbenes drift. De unges medvirkning skal prege møteplassen og være tilpasset målgruppenes alder og deres behov. Dette er en grunnleggende arbeidsmetode i fritidsklubarbeidet, og viktig for å raskt kunne fange opp trender i ungdomskulturen. Grad av medvirkning er avhengig av barn og unges alder, motivasjon, sosiale ferdigheter, kompetanse og interesse. Juniorklubbene vil i større grad være organisert av ansatte, men barna er med på å lage innholdet. I ungdomsklubbene vil det ligge mer til

rette for ungdoms egne initiativ og ledelse av konkrete prosjekter. Når medvirkningen fungerer optimalt, vil de voksnes rolle ha sitt tyngdepunkt i motiverende dialog, veiledning og praktisk tilrettelegging.

Den sentrale arbeidsmetodikken sørger med andre ord for at ungdommene som faktisk bruker tilbudene, har stor innflytelse på utformingen og innholdet. Utfordringen for de ansatte er å sørge for at medvirkningsarbeidet ikke stivner i et fast mønster hvor ting tas for gitt og går på autopilot. I tillegg er det klart at ungdom på ingen måte er en homogen gruppe som bare har én mening eller interesse. Hovedprinsippet vil være at det er brukerne av tilbudene som først og fremst legger premissene for utforming og innhold.

Parkvesenet har også en grunnleggende medvirkningsmetodikk i sitt arbeid med å utforme byrom, parker og uteområder. Ungdom vil da ikke være den eneste gruppen som har legitime interesser. For eksempel vil naboer, velforeninger, næringsliv, offentlige institusjoner og elevråd bli gitt anledning til å uttale seg eller komme med forslag og innspill, avhengig av hva slags prosjekt det handler om og den fysiske plasseringen. Ikke sjeldent vil det være ulike oppfatninger om hva som er de beste løsningene, til og med innad i en interessentgruppe. Å balansere mellom alle de ulike synspunktene kan være en krevende øvelse. Men også her vil det legges mest vekt på behovene til de daglige brukerne og de som påvirkes mest, samtidig som det selvfølgelig skal tas hensyn til både lover, regler og driftstekniske forhold.

Parkvesenet har god dialog med ungdom i pågående prosjekter, og det må også legges til grunn for alle vurderingene knyttet til mulig utplassering av egne «henge»-steder for ungdom i bydelene, à la den fremlagte skissen. I tillegg til de økonomiske utfordringene, må det foretas mange ulike avveininger og hensyn. Blant annet må det gjøres grundige forarbeider for å vurdere hva som kunne være en velegnet plassering, og da vil det også være andre tungtveiende hensyn, enn ungdommens ønsker og behov. Fagmiljøets vurdering er at fokus i større grad burde rettes mot å gjøre eksisterende uteromsprosjekter mer ungdomsvennlige, enn å etablere frittstående møteplasser for én enkelt gruppe.

Konklusjon

Flere møteplasser i bydelene, eller lengre åpningstider på møteplassene for ungdom, er først og fremst et ressurs spørsmål, og Kommunedirektøren foreslår ikke konkrete tiltak eller økonomiske disposisjoner i svar på et verbalvedtak. Kommunens økonomiske handlingsrom er heller ikke slik at det er utvidelser av tjenestetilbud og nye investeringer som først og fremst får administrasjonens oppmerksomhet i budsjettarbeidet.

Kommunedirektøren ønsker at de kommunale tilbudene til ungdom i bydelene skal ha så god kvalitet som mulig innenfor de gjeldende rammevilkårene, og mener at de aktuelle fagmiljøene har den nødvendige kompetansen for at reell brukermedvirkning blir et sentralt premiss i arbeidet med kvalitetsutviklingen.

Kommunedirektøren anbefaler at bystyret tar redegjørelsen til orientering.

Punkt 37/24: Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid

Bilag

Vedtak , 06022024, Sak 2/24, Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid

Vedtak OPPV, 14052024, Sak 16/24, Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid

Vedtak OPPV, 13022024, Sak 7/24, Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid

Vedtak HELSEUTV, 14052024, Sak 27/24, Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid

Vedtak KULT, 15022024, Sak 12/24, Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid

Vedtak HELSEUTV, 27022024, Sak 12/24, Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid

Vedtak KULT, 18042024, Sak 30/24, Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid

Vedtak byst, 29052024, Sak 67/24, Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid

Dato 19. januar 2024
Saksnr.: 2022038262-6
Saksbehandler Stein Tore Sorthe
Godkjent av Kristin Eidet Robstad
Camilla Jarlsby
Brede Skaalerud
Camilla B. Dunsæd

Saksgang

Ungdommens bystyre - arbeidsutvalget
Oppvekstutvalget
Kultur- og idrettsutvalget
Helseutvalget
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

06.02.2024
13.02.2024
15.02.2024
27.02.2024
06.03.2024
20.03.2024

Svar på verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid

Forslag til vedtak

[Bystyret tar redegjørelsen til orientering.](#)

Sammendrag

Ved behandlingen av økonomiplanen for 2023-2026 i bystyret 15.12.2022 ble følgende verbalforslag vedtatt:

Bystyret ber om en sak om forebygging som inkluderer ressursbehov, muligheter for å utvide fritidsklubbtilbudet i samarbeid med frivilligheten, og en vurdering av behovet for ungdomsarbeidere som ikke er knyttet til bestemte fritidsklubber, men kan jobbe oppsøkende på gateplan.

Vedtaket inneholder flere ulike momenter, og svaret er derfor delt inn i fire underkapitler. Først en innledende del om forebyggende arbeid generelt. Deretter beskrives de kommunale fritidsklubbene og deres samarbeid med frivilligheten. Del 3 tar for seg oppsøkende ungdomsarbeid på gateplan, mens det avslutningsvis redegjøres for administrasjonens arbeid med å samordne de ulike fagmiljøenes forebyggende arbeid.

Kommunedirektøren mener at de kommunale tjenestene som har forebyggende arbeid rettet mot ungdom, utvikler seg i riktig retning, og at denne saksutredningen gir bystyret god innsikt i viktige problemstillinger og sentrale utfordringer. Administrasjonen foreslår ikke konkrete tiltak eller økonomiske disposisjoner i svar på et verbalvedtak, men formidler med dette til bystyret at det er langs de linjer som her er presentert at det vil bli foretatt nærmere vurderinger i arbeidet med rulleringen av kommunens økonomiplan for perioden 2025-2028.

Vedlegg: ingen

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Ved behandlingen av økonomiplanen for 2023-2026 i bystyret 15.12.2022 ble følgende verbalforslag vedtatt:

Bystyret ber om en sak om forebygging som inkluderer ressursbehov, muligheter for å utvide fritidsklubbtilbudet i samarbeid med frivilligheten, og en vurdering av behovet for ungdomsarbeidere som ikke er knyttet til bestemte fritidsklubber, men kan jobbe oppsøkende på gateplan.

Ansvar for å utarbeide et svar på dette ble lagt til direktør for Kultur og innbyggerdialog, og i sak behandlet av kulturutvalget 8.2.2023 ble forslaget til oppfølging godkjent, med svarfrist til bystyret i mars 2024.

Verbalvedtaket inneholder flere ulike momenter, og denne redegjørelsen er derfor delt inn i fire underkapitler. Først en innledende del om forebyggende arbeid generelt. Deretter beskrives de kommunale fritidsklubbene og deres samarbeid med frivilligheten. Del 3 tar for seg oppsøkende ungdomsarbeid på gateplan, mens det avslutningsvis redegjøres for administrasjonens arbeid med å samordne de ulike fagmiljøenes forebyggende arbeid.

Oppvekstreformen og forebyggende plan

Parallelt med behandlingen av dette svaret på et verbalvedtak om forebyggende ungdomsarbeid, skal det behandles en egen «Handlingsplan for å forebygge omsorgssvikt og utvikling av atferdsvansker». Den handlingsplanen skal dekke plankravet i oppvekstreformen som trådte i kraft 1.1.2022.

Planen for det forebyggende arbeidet skal inneholde en beskrivelse av:

- Overordnede mål og strategier for det helhetlige tjenestetilbudet til barn og unge
- Hvordan ansvaret skal fordeles mellom tjenestene
- Hvordan oppgaveløsningen skal organiseres
- Hvordan ulike tjenester skal samarbeide

Kravet om en slik forebyggende plan er en del av den nasjonale barnevernreformen/oppvekstreformen hvor målet er å styrke forebygging og tidlig innsats rettet mot utsatte barn og familier. Det er kommunen, og ikke barnevernstjenesten alene, som har ansvar for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. Det innebærer en større forebyggende forpliktelse i øvrige etater som jobber med ungdommer. Reformen skal samlet sett bidra til at kommunene styrker det helhetlige forebyggende arbeidet, samtidig som barnevernstjenestens innsats rettes mot barna og familiene som trenger dette mest.

Planen for det forebyggende arbeidet skal bidra til overordnet forankring av det forebyggende tjenestetilbudet, og av fordelingen av kommunens ressurser til dette arbeidet. Planen forplikter alle tjenester til å jobbe systematisk med å legge til rette for helhetlige tjenester til barn og unge.

Forslaget til Kristiansand kommunes handlingsplan på dette feltet, som altså behandles politisk samtidig med denne saken, inneholder i kapittel 6 fire satsingsområder med tilhørende mål (slik vil vi ha det) og strategier (slik gjør vi det), samt i kapittel 7 en oversikt over tiltak. Tiltakslisten er ikke uttømmende. Kommunens tiltak for barn og unge

skal være tilgjengelig på kommunens hjemmeside og oppdateres jevnlig. En slik liste vil være i kontinuerlig endring, og utvikles i tråd med handlingsplanens satsingsområder, mål og strategier.

Administrasjonen anser den fremlagte «Handlingsplan for å forebygge omsorgssvikt og utvikling av atferdsvansker» for å være et utfyllende svar på bystyrets ønske om «en sak om forebygging».

Fritidsklubber og frivillighet

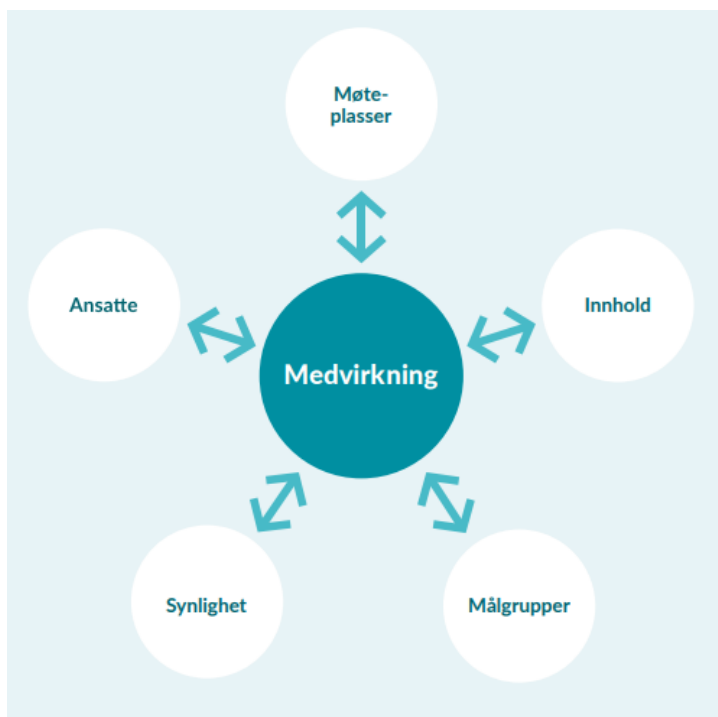
Fritidsklubbene i Norge feiret i fjor 70-årsjubileum, og Kristiansand har hatt kommunale fritidsklubber siden begynnelsen av 1970-tallet. I Stortingsmelding 18 (2020-2021) om barne- og ungdomskultur står det blant annet følgende:

Det er Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) som har det statlege ansvaret for fritidsklubbene i Noreg. Tal frå Bufdir i 2018 viser at det var 672 kommunale fritidsklubbar i landet. **Fritidsklubbene er den nest største fritidsaktiviteten for ungdom etter den organiserte idretten.** Om lag 100 000 barn og unge deltek i dag på ulike typar fritidsklubbar. Barn og unge som tek i bruk tilbodet, utgjør 31 prosent av ungdomsskoleelevane og 15 prosent av elevane i vidaregåande opplæring. Trass i at det ikkje er lovpålagt, driv likevel nesten 80 prosent av kommunar ein eller fleire opne møteplassar for ungdom. Undersøkingar peiker på ein tendens til at unge med relativt få sosioøkonomiske ressursar bruker klubbene meir. (side 45, vår uthev.)

Kristiansand kommune driver per dags dato 28 fritidsklubber fordelt på 14 *juniorclubber* for 5.-7. trinn, og 14 *ungdomsklubber* for 8. trinn og opp til 18 år, fordelt på 15 lokasjoner i hele kommunen fra Søgne og Songdalen i vest til Tveit i øst. Alle fritidsklubbene har åpningstider to til tre ganger i uka, og samtlige ungdomsklubber har åpent minst annenhver fredag, hvorav fem har åpent hver fredag. I 2023 hadde fritidsklubbene 50 000 besøk i løpet av 33 driftsuker.

Fritidsklubbene skal være åpne møteplasser der barn og ungdom skal kunne komme som de er, og få lov til å delta i relevante kulturaktiviteter som gaming, e-sport, musikkproduksjon, spille i band, matlaging, kreative håndverk, bordtennis, biljard, eller bare henge med venner.

Bystyret vedtok for et drøyt år siden (23.11.2022) [Temaplan for fritidsklubber, tilrettelagte gruppetilbud og ferietilbud 2023-2028](#). Ved siden av de økonomiske rammevilkårene, er temaplanen det viktigste styringsverktøyet for driften og utviklingen av kommunens fritidsklubbtilbud. Planen angir *medvirkning* som det bærende og sentrale elementet i klubbens drift. De unges medvirkning skal prege møteplassen, innholdet i klubbene og skal være tilpasset målgruppens alder og deres behov. Ungdommer som ønsker å involvere seg i avgjørelser, oppgaver og planlegging av arrangementer og drift i fritidsklubbene, skal få mulighet til det. Deres involvering bidrar til at det blir et innhold som er relevant til målgruppen. Medvirkningens sentrale plass i fritidsklubbene blir i temaplanen illustrert med følgende figur:

Medvirkning er et krevende arbeid, og for å kunne utøve det på en god måte er det ansatte med variert og god kompetanse som jobber fast i sine klubber, og møter deltakerne uke etter uke. Dette er en forutsetning for å kunne arbeide systematisk og metodisk. Medvirkning som metode er godt forankret både i [barnekonvensjonens](#) §12 og §31, men ikke minst gjennom den nasjonale organisasjonen Ungdom og Fritid, som alle kommunens fritidsklubber er medlem av. Organisasjonens visjon er: «*Alle barn og unge skal ha en fritidsklubb med kompetente voksne i sitt nærmiljø der medvirkning, mestring og relasjonsbygging er sentrale virkemidler.*»

I tillegg til medvirkning er *relasjonsbygging* et sentralt verktøy i arbeidet i fritidsklubb, først og fremst til, men også mellom deltakerne. Samtidig er gode relasjoner til skole, andre samarbeidspartnere, og øvrige relevante aktører i bydelene svært viktige. Disse relasjonene blir ivaretatt gjennom organiseringen og driften av fritidsklubbene. Det kommunale fritidsklubbtilbudet i Kristiansand er av høy kvalitet fordi det er en organisering og driftsmodell som legger til rette for høy grad av profesjonalitet. Fritidsledere i 100% stilling med krav om 3-årig relevant høyskoleutdannelse er ansvarlige for daglig drift, relasjoner i bydelene, kontakt med fagmiljøet i enheten, direkte kontakt med målgruppen i fritidsklubben og på skolene og fagledelse av dyktige deltidsansatte på fritidsklubbene. Kontakten med skolene, politi, avdeling for nærmiljø og forebygging og andre relevante aktører, bidrar også til at møteplassene blir en trygg arena for deltakerne. Driftsmodellen sikrer at fritidsklubbene kan tilpasse seg deltakernes behov. Det kan for eksempel være forskjell på hva ungdommene i Søgne har behov for i sin fritidsklubb, og hva de på Lund ønsker seg. Med en fritidsleder som er tett på, og at enheten har mulighet til å rekruttere fast personale med relevant kompetanse og erfaring, sørger for at behovene til deltakerne blir ivaretatt på en god måte.

Det er en målsetting at fritidsklubbene i Kristiansand skal etterleve Ungdom og Fritids «[Kvalitetskriterier for fritidsklubber og åpne møteplasser for ungdom](#)». Her står det blant annet at «Kompetente fritidsklubbansatte er en forutsetning for god kvalitet i fritidsklubben». Fritidsklubbene er altså kompetansebedrifter som, i tillegg til å skape et godt kvalitetsmessig innhold til innbyggerne i målgruppen, utdanner barne- og ungdomsarbeidere som går i lære i klubbene, har studenter innen både sosialt arbeid og pedagogikk som får praksis i fritidsklubber, og kompetanseheving for egne ansatte.

Metodebruken, organiseringen og den mangfoldige kompetansen gjør at fritidsklubbene er tett på utviklingstrekkene i ungdomskulturen. Man har for eksempel i 20 år arrangert LAN (dataparty) for mange hundre deltakere i året, og har i 15 år gitt mulighet til moderne musikkproduksjon i lydstudio (på laptop) i tillegg til tradisjonell bandøving.

Frivillighet i fritidsklubb

Det legges til grunn at det med «frivilligheten» menes både lag og foreninger som baserer seg på frivillig innsats i tjenesteytelsen, og privatpersoner/ad-hoc-organisasjoner som ønsker å bidra uten lønn eller noen annen form for økonomisk vederlag.

Å utvide fritidsklubbtilbudet i samarbeid med frivilligheten, kan forstås på flere måter: Utvide til flere lokasjoner, utvide åpningstidene på dagens tilbud, opprette nye tilbud på dagens lokasjoner eller utvide med flere aktiviteter/arrangementer på klubbene.

Det eksisterer i dag flere ulike samarbeidsrelasjoner mellom frivillighet av ulik karakter og de kommunale fritidsklubbene. Slike samarbeid kan gjøre tilbudene mindre stabile og uforutsigbare. En oppsummering av fritidsklubbenes samarbeid med frivillige høsten 2023, ga følgende øyeblikksbilde:

- E-sport-prosjekt sammen med Just IL.
- Bydelskafé sammen med Justvik kirke og Just IL hver måned.
- Loppemarked og julemarked sammen med kirke, idrettslag, speidere, Justvik Vel og enkeltstående frivillige.
- Lund: Årlig arrangement for mellomtrinnet, sammen med alle menighetene på Lund.
- Bidrar i SOL (Sammen om Lund) der flere frivillige lag og foreninger samles.
- LEGO-klubb i Suldalen
- Frivillige foreldre som bidrar på klubben i Suldalen gjennom FAU
- Samarbeid med Søgne Ungdomslag og Søgne Menighet
- I høstferien var det samarbeid med Søgne Klatreklubb, Søgne Danseklubb og Søgne Turnforening

Et viktig bidrag til å stimulere frivilligheten er at Fritidsenhetens hus (bydelshus, grendehus, fritidssentre) i nærmiljøet er tilgjengelige for frivillige lag og foreninger vederlagsfritt til deres ordinære aktiviteter. Enhetens ansatte deler også gjerne sin kompetanse og erfaring med både store aktører som Blå kors, Røde kors, Kudos, og mindre aktører som foreldregrupper eller lokale organisasjoner som ønsker å starte noe for sine barn/ungdommer i lokalmiljøet.

Å utvide fritidsklubbtilbudet ved at frivillige overtar oppgaver fra kommunalt ansatte, er en teoretisk mulighet. De ansatte kunne da brukt sin tid fordelt på flere lokasjoner, og det kunne vært allokert ressurser til å starte kommunal fritidsklubb i bydeler som ikke har dette i dag. En slik tilnærming er imidlertid ikke i tråd med nasjonal eller lokal frivillighetspolitikk. I kommunens egen Temaplan frivillighet 2022-2026 står det for eksempel: «For kommunen sin del er det viktig at ønsket om økt samhandling ikke må være et middel for å spare inn på offentlige budsjettposter. Det vil føre til mindre bærekraftige løsninger på sikt og potensielt en mistillit mot kommunen.»

Organisasjonen Frivillighet Norge har formulert «De ti frivillighetspolitiske bud» hvor det i forklaringen til det tredje budet heter at «Frivillige er frie og villige til å gjøre det de vil. Det må de få lov til å være, ellers dør frivilligheten ut.» Dette matcher dårlig med en kompetansebedrift hvor kontinuitet, forutsigbarhet og relasjonsbygging står helt sentralt. Dersom frivillige erstatter kommunalt ansatte, kan det medføre en reduksjon av den faglige kvaliteten på tilbudet. Det kan ikke stilles de samme krav og forventninger til frivillige som til kommunalt ansatte. Dessuten vil rekruttering og koordinering av et stort

antall frivillige også ta tid og oppmerksomhet bort fra det sentrale medvirknings- og relasjonsarbeid som fritidslederne har som en kjerneoppgave, samtidig som kommunen kan komme i et uønsket konkurranse-forhold til de etablerte frivillige organisasjonene.

Dette betyr ikke at det kommunale fagmiljøet er avvisende til økt samarbeid med frivillige krefter, men ser for seg at dette utvikles innenfor noen fastsatte rammer. Det vil først og fremst være nye muligheter ved:

- At frivillighet styrker grunnbemanningen. Frivillige i klubbene som kan levere politiattest, forplikter seg til avtaler, deltar i opplæring, har et avklart verdisyn som korresponderer med tilbudenes verdier om rusfrihet, politisk og religiøs nøytralitet i utførelse av arbeidet og faglighet i møte med målgruppen.
- Samarbeid med organisasjoner som allerede har en profesjonalitet og faglighet, og et verdisyn som korresponderer med kommunens politiske og religiøse nøytralitet.
- At frivilligheten tilbyr nye, flere, ytterligere aktiviteter i fritidsklubben. Hvis noen har en kompetanse, et overskudd, eller en motivasjon for å bidra med en aktivitet på frivillig basis, skal klubbene kunne legge til rette for dette. Det fordrer at tilbudet blir tilgjengelig for alle som ønsker å delta, så lenge de er i målgruppen. Kvalitetssikret både med politiattest og oppfølging fra fritidsleder.
- At foreldre deltar som frivillige på våre aktiviteter gjennom skolens FAU.
- Samarbeid med organisasjoner om større arrangementer, så lenge de er åpne for alle i målgruppen, og har et livssynsnøytralt og politisk nøytralt innhold.

Den faglige vurderingen er helt klart at samarbeid av denne typen er enklere å få til og egner seg best på den yngste målgruppen; juniorklubbene for barn på 5.-7. trinn. På ungdomsklubbene vil det være større krav til faglighet og kontinuitet i den viktige relasjonsbyggingen. Det vil i tillegg være ulike forutsetninger i de ulike bydelene. Fritidsklubbene er sterkt orientert mot lokalmiljøet og ressursene som finnes der. Det vil derfor ikke være hensiktsmessig å se for seg modeller for samarbeid som skal være lik over hele kommunen.

Økt samhandling med frivillig sektor bør også ha fokus på hvordan den kommunale Fritidsenheten kan være en ressurs og støttespiller for ungdomsaktiviteter i regi av frivillige. Et godt eksempel er hvordan foreldre i Ytre Randesund har startet en foreldredreven fritidsklubb i Tømmerstø grendehus med økonomisk støtte fra bydelsfondet og faglig veiledning fra fagmiljøet i Fritidsenhetens avdeling for fritidsklubber. Den typen dialog, rådgivning, veiledning og kompetansedeling foregår det allerede en god del av, og dette er arbeid som kan utvides på flere måter, for eksempel:

- Arrangere bydelsmøter for alle relevante aktører i et nærmiljø, for erfaringsutveksling, eller å sammen sette fokus på utfordringer i lokalmiljøet.
- Være base for foreldre som er «trygghetsvakter» i nærmiljøet i samarbeid med FAU og avdeling for oppvekstmiljø og forebyggende tjenester
- Leie ut deltidsansatte fra kommunale fritidsklubber til organisasjoner for overføring av kompetanse til andre som jobber med målgruppen.

Oppsøkende ungdomsarbeid på gateplan

Kristiansand kommune har valgt å ikke ha en egen Uteseksjon med kommunalt ansatte ungdomsarbeidere som primært arbeider ettermiddag/kveld, og kan oppsøke ungdom ute i byen på jevnlig basis. De fleste andre storbyene har en slik tjeneste i større eller mindre grad, men de faglige vurderingene og beslutningene som ble foretatt i Kristiansand, ligger så langt tilbake i tid at det ikke har vært mulig å redegjøre nærmere for dette i denne saken.

Ordlyden i verbalvedtaket kan forstås som at bystyret ønsker å få vurdert om fagpersonell som har sitt arbeidssted på fritidsklubbene i større grad kan forlate fritidsklubb-lokalet for å oppsøke ungdom som oppholder seg ute i gatene i nærmiljøet på kveldstid. Faglig sett er dette en interessant tilnærming, men det vil jo tappe fritidsklubben for kvalifisert personell og dermed redusere kvaliteten og sikkerheten ved tilbudet. Tilgjengelig lønnsbudsjett blir disponert og fordelt for å kunne gi flest mulig brukere et så omfattende tilbud som mulig, det vil si at bemanningen på fritidsklubbene er dimensjonert etter klubbens åpningstider.

Uten tilførsel av ekstra ressurser vil det bli nødvendig å redusere åpningstidene eller bemanningen for at Fritidsenhetens klubbarbeidere skal kunne drive jevnlig oppsøkende utearbeid på kveldstid – for eksempel før og etter klubbens åpningstid. Fagmiljøet er ikke fremmed for oppgaven, men skeptisk til å nedprioritere brukerne til fordel for ikke-brukerne på denne måten. Det oppsøkende rekrutteringsarbeid foregår primært på dagtid i skolegårdene og klasserommene. I eget lokalmiljø har de 10 fritidslederne en bred kontaktflate og god oversikt over ungdomsmiljøet.

Erfaringer fra koronapandemien, da drift i klubbene ikke var aktuelt, er at når fritidsklubbens ressurser ble brukt på oppsøkende arbeid utendørs, traff en langt færre ungdommer enn i det faste tilbudet der de unge møter kvalifiserte ungdomsarbeidere i forutsigbare rammer på klubben. Vurderingen er derfor at innenfor de eksisterende budsjetttrammene ivaretas intensjonen om mer oppsøkende ungdomsarbeid best ved å videreutvikle det eksisterende tverrfaglige samarbeidet som omtales nedenfor.

Kommunalområdet Helse og mestring har en egen *Ungdomstjeneste* som er et frivillig lavterskel-tilbud for personer mellom 16 og 25 år. Her tilbys hjelp knyttet til psykisk helse eller rus, manglende tilknytning til skole eller arbeidsliv eller er i en vanskelig sosial situasjon. Kommunalområdet Oppvekst har en *Avdeling for oppvekstmiljø og forebyggende tjenester* som har et særlig fokus på å forebygge rus, kriminalitet og psykososiale utfordringer hos barn og unge opp til 16 år.

Gatepuls

Fagmiljøene samarbeider om mange felles mål på tvers av kommunens organisering. Blant annet er det en felles erkjennelse av et økende behov for mer utadrettet virksomhet. I fellesskap er det derfor startet et prosjekt som har fått betegnelsen *Gatepuls*. Prosjektet består av et team preget av kontinuitet som jobber oppsøkende, relasjonelt og er systematisk til stede ute der ungdom ferdes, tre kvelder i uka fra kl. 14.00-20.00. Dette uteteamet treffer da enkeltungdom og grupper på deres banehalvdel. Kontakten mellom ungdom og «ungdomskontakten»/ungdomsarbeideren etableres ofte på arenaer hvor ungdom treffer venner, og er fri fra rammene som styres av skole og familie.

En slik kontinuerlig tilstedeværelse og aktivt arbeid med ungdom ute gir innsikt i en virkelighet som ofte kan være sammensatt, og opparbeider kunnskap som gir et nyansert og nøkternt bilde. Ønsket er at den økte kunnskapen brukes til å iverksette tiltak i form av tidligere innsats enn det som har vært vanlig. Det er et tett samarbeid

med frivillige og ideelle organisasjoner. Fellesverket v/Røde Kors, Kirkens Ungdomsprosjekt, Kudos v/Bymisjonen og Blå Kors besøkes av Gatepuls hver uke/kveld. I tillegg samarbeides det med Fritidsenheten og fritidsklubbene ute i bydelene.

Målsettingen med *Gatepuls* er å nå enda flere ungdom når de trenger det, jobbe relasjonelt og kunne jobbe direkte forebyggende, samt bidra til økt samarbeide og kunne koble på andre instanser der det er nødvendig. Teamet er tverrfaglig sammensatt og har et særlig fokus på kompetanse innenfor:

- Relasjon
- Krysskulturelle utfordringer
- Psykisk helse
- Psykososiale utfordringer
- Rus

Gatepuls-teamet består av kommunalt ansatte som primært har sin arbeidstid på dagtid. Hvert medlem arbeider én kveld i uka slik at det er to personer som går ute sammen på tirsdager, onsdager og torsdager, én fra Ungdomstjenesten og én fra Forebyggende avdeling. Denne oppsøkende virksomheten er ikke et fast kommunalt tiltak, men et prøveprosjekt som er midlertidig finansiert ved hjelp av tilskudd fra Statsforvalteren og omdisponering av interne ressurser i avdelingene.

Feltteam

Kristiansand kommune har et fast *feltteam* som ble opprettet i 2010. Feltteamets primære oppgave er å være trygge voksne der ungdom ferdes. For tiden består det av åtte tilkallingsansatte som har sin arbeidsplass til daglig et annet sted i kommunen (barnevernet, forebyggende avdeling i oppvekst, ungdomstjenesten). Samtlige har full stilling på dagtid, og kveldsarbeid for feltteamet utløser da overtidsbetaling. Til å finansiere dette har ordningen en budsjettramme på kr 150 000 per år, som er et spleiselag hvor blant andre kriminalitetsforebyggende koordinator bidrar med midler fra år til år. Teamet mobiliseres i tilknytning til helg/helligdager (typisk natt til 1. mai eller natt til 17. mai), og ellers når det foreligger tips om store ungdomssamlinger hvor det er hensiktsmessig å ha feltteamet til stede.

Den digitale allmenningen

I forbindelse med forebyggende arbeid rettet mot ungdom bør ikke begrepet «gateplan» begrenses til den fysiske byen. I vår tid kan de digitale, sosiale mediene ha samme funksjon som «gatehjørnet» hadde for tidligere generasjoner. Sosiale medier, dataspill, nettforum og lignende er oppholdssteder hvor ungdom samles, får opplæring, introduseres for rusmidler, begår kriminalitet, mobber hverandre osv.

Voksne fagpersoners oppsøkende virksomhet eller tilstedeværelse på disse arenaene har vært svært begrenset i kommunal regi, og er noe av bakgrunnen for at kommunen i 2022 gikk inn i prosjektet Trygg digital by i regi av Nordic Safe Cities. Målet er å gi forebyggere i kommunen et sterkere digitalt tankesett og en tydeligere rolle i det digitale forebyggingsarbeidet. Prosjektet er i slutfasen og det er utarbeidet et forslag til tiltaksplan som skal presenteres for formannskapet våren 2024.

Et tiltak som vurderes i oppfølging av Trygg digital by er etablering av et digitalt oppsøkende team i kommunen. Det er søkt om finansiering til dette på en tilskuddsordning i justisdepartementet. Det er ventet svar på denne søknaden i løpet av våren 2024. Det er også etablert et ressursteam mellom kommunikasjonsavdelingen, forebyggende ressurser, politi og nettpatroljen i politiet. Dette er et team som møtes en gang i måneden og deler informasjon om utfordringer på digitale flater.

Uønsket atferd blant ungdom i sosiale medier o.l. representerer en betydelig kompetanseutfordring for kommunen, som er blitt langt tydeligere de siste årene. Foreløpig er det ikke iverksatt et systematisk arbeid med kompetanseutvikling på dette området, men bevisstheten omkring de særlige utfordringene er raskt økende i de ulike kommunale fagmiljøene.

Samordning på tvers av fag- og tjenesteområder

Helt i starten av 2023 ble det nedsatt en administrativ arbeidsgruppe med representanter fra ulike kommunalområder for å se på mulighetene for en hensiktsmessig og forsterket samhandling i arbeidet å forebygge ungdomskriminalitet.

Hvert år utarbeider kommune og politi en rapport for ungdomskriminaliteten – det såkalte [oversiktsbildet for barne- og ungdomskriminalitet](#). Målet med rapporten er å fremskaffe et oppdatert kunnskapsgrunnlag for videre prioriteringer i både kommune og politi. I forbindelse med utarbeidelsen av rapporten våren 2023 ble det kartlagt en økt bekymring for ungdomskriminaliteten i byen. Tallene fra politiet bekreftet en økning i kriminalitet begått av barn og unge de siste fem årene. Særlig bekymringsfullt var den kraftige økning i vold og trusler fra barn under 15 år, som var mer enn fordoblet de siste årene.

Kriminalitetsforebyggende koordinator fikk i kjølvannet av dette et administrativt oppdrag i å lede et arbeid for å se på hvordan kommunen i større grad kunne forebygge, samhandle og forsterke arbeidet mot barne- og ungdomskriminalitet. Oppdraget ble gitt følgende mandat:

Arbeidsgruppen skal se på forbedringer i samhandlingen på tvers av avdelinger og enheter i kommunen for å best mulig kunne:

- 1) identifisere enkeltungdom eller grupperinger som begår kriminalitet eller som er i risiko for dette*
- 2) klargjøre oppfølging og koordineringsansvar/rolle overfor enkeltungdom, grupperinger eller bydeler*
- 3) identifisere virkningsfulle tiltak/metodikk/rutiner og organiseringsformer på tvers av tjenesteapparatet (og i samarbeid med eksterne aktører)*

En arbeidsgruppe med representanter fra skole, forebyggende avdeling, barnevern, ungdomstjenesten, helsesykepleiere og fritidsklubber har i perioden august 2023 – februar 2024 jobbet med oppdraget. Arbeidsgruppen har samarbeidet tett med politi, videregående skoler og andre sentrale aktører i utarbeidelsen av tiltak. Arbeidet har fått tittelen «barn og unge i konflikt med loven». Arbeidsgruppen er nå i slutfasen, og skal legge frem en innstilling til direktørgruppen 12.februar. Sluttresultatet kan presenteres for politiske utvalg ved behov.

Økonomiske konsekvenser

Hele den kommunale organisasjonen er for tiden engasjert i arbeidet med å redusere utgiftssiden i budsjettene. Å få tilpasset aktivitetsnivået til de vedtatte rammevilkårene, er jobb nummer én for tjenester i alle kommunalområder. I denne situasjonen er det flere pilotprosjekter, nye satsinger, utprøvinger m.m. som står i reell fare for å miste finansiering i fremtiden, og det blir kontrastfylt å skulle synliggjøre ressursbehov til forebyggende arbeid, slik bystyret har bedt om i verbalvedtaket.

For å kunne videreføre og -utvikle det forebyggende ungdomsarbeidet i den ønskede retningen, vil det være avgjørende at Gatepuls sikres økonomisk som et fast kommunalt tiltak. Dagens aktivitetsnivå forutsetter et årlig budsjett på 1,5-2 mill. kr, mens det er et klart behov for å utvide det oppsøkende arbeidet til flere dager i uka. Selv om Felteamet har en noenlunde fast finansiering, gir denne et meget begrenset handlingsrom. I begge tilfellene er det slik at nødvendige strukturer er på plass slik at hver ekstra krone kan omsettes i økt aktivitet.

Vurdering

Kristiansand har sterke og utviklingsorienterte fagmiljøer hvor det arbeides kontinuerlig og systematisk med å få mest mulig effektive og produktive tjenester ut av de eksisterende rammevilkårene. Økt samarbeid på tvers av kommunalområdene er en prioritert oppgave for å kunne utnytte både de faglige og de økonomiske ressursene best mulig.

Kommunedirektøren mener at de kommunale tjenestene som har forebyggende arbeid rettet mot ungdom, utvikler seg i riktig retning, og at det foreliggende svaret på verbalvedtaket gir bystyret god innsikt i viktige problemstillinger og sentrale utfordringer. Administrasjonen foreslår ikke konkrete tiltak eller økonomiske disposisjoner i svar på et verbalvedtak, men formidler med dette til bystyret at det er langs de linjer som her er presentert at det vil bli foretatt nærmere vurderinger i arbeidet med rulleringen av kommunens økonomiplan for perioden 2025-2028.

Det er flere perspektiver og innfallsvinkler som er relevante i en vurdering av enda bedre forebyggende ungdomsarbeid, og Kommunedirektøren registrerer at bystyret er utålmodig. Før administrasjonen har utarbeidet sine svar på verbalvedtak fra én budsjettbehandling, har bystyret vedtatt nye verbalvedtak som tar opp beslektede problemstillinger. Alt henger sammen med alt, og det er forståelig at en samordning av besvarelsene kunne vært ønskelig, men det ville igjen bety at de avtalte tidsfristene ikke overholdes og utført arbeid blir satt på vent. Kommunedirektøren fremmer derfor delvis overlappende svar i tur og orden, og vil tilstrebe at administrasjonen formidler et helhetlig perspektiv på de samfunnsutfordringene som går på tvers av den kommunale organiseringen.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at bystyret tar redegjørelsen til orientering.

Punkt 38/24: Regional plan for senterstruktur og handel i Agder -annen gangs høring

Bilag

Vedtak ARMU, 16052024, Sak 96/24, Regional plan for senterstruktur og handel i Agder -2.gangs høring

1_Regional plan for senterstruktur og handel i Agder_planforslag annen gangs høring

Dato 5. april 2024
Saksnr.: 2021036039-25
Saksbehandler Marit Eik
Godkjent av Jan Erik Lindjord
Knut Felberg
Tone Iglebæk
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang

Areal- og miljøutvalget
Formannskapet

Møtedato

16.05.2024
22.05.2024

Regional plan for senterstruktur og handel i Agder -2.gangs høring

Forslag til vedtak

1. Kristiansand kommune støtter formålet i regional plan for senterstruktur og handel i Agder. Retningslinjene for utvikling av sentrene stemmer godt overens med kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel for Kristiansand.
2. Boligutvikling som bidrar til økt befolkningsutvikling i og nær senterområdene er avgjørende for at kommunene skal lykkes med næring, handel og tjeneste i senterområdene. Kristiansand kommune anbefaler at retningslinje 4.1 suppleres med at det skal tilrettelegges for boligutvikling i og nær senterområdene.
3. Kristiansand kommune anbefaler at det fastsettes retningslinjer med rammer som gir tydeligere føringer for at detaljhandel og besøksintensive tjenester omfattet av retningslinjen, skal lokaliseres til senterområdene.
4. Kristiansand kommune er enig i at Sørlandsparken i Lillesand og Kristiansand omtalens som en felles handelspark. Sørlandsparken er kombinert handels- og næringspark. For å ivareta øvrige næringsinteresser i de kombinerte handels- og næringsområdene må retningslinje 4.2 suppleres til også å omfatte avgrensning av områder for handel med plasskrevende varer og plasskrevende handelskonsepter i disse områdene.
5. For område Lohnelie forutsetter formannskapet at denne planen justeres i tråd med endelig vedtak i departementet for kommuneplanens arealdel.
6. Kristiansand kommune har ingen merknader til forslag til handlingsprogram for perioden 2024-2027.

Sammendrag

Formålet med Regional plan for senterstruktur og handel i Agder er attraktivitet, liv og arbeidsplasser i by-, kommune- og lokalsentrene i hele Agder. Dette skal oppnås gjennom tydelige rammer og en samordnet regional politikk for lokalisering av handels- og tjenestevirksomheter. Planen skal bidra til å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region, i tråd med Regionplan Agder 2030.

Forslag til plan var på førstegangshøring, samtidig med regional plan for Kristiansandsregionen og regional plan for mobilitet, i perioden 16.12.2022 til 31.03.2023. Formannskapet behandlet de tre høringsforslagene i sak 36/23, 29.03.2023. Fylkeskommunen sin vurdering av uttalelsen fra Kristiansand kommune er gjengitt i denne saksframstillingen.

På grunn av stort sprik i meningene om planforslaget vedtok fylkestinget i møtet 20.06.2023 at det var behov for å forlenge planprosessen til regional plan for senterstruktur og handel i Agder, og at det deretter skulle gjennomføres en ny høring. Fylkestinget vedtok 7. februar å sende revidert planforslag med handlingsprogram, på høring. Høringsfristen er 31. mai. Fylkeskommunen ber om uttalelse til alle deler av planen og til handlingsprogrammet, spesielt foreslåtte endringer sammenlignet med høringsutkastet til førstegangshøring.

Retningslinje

Den regionale planen inneholder retningslinjer som er retningsgivende for arealplanleggingen. Kristiansand kommune har nylig vedtatt kommuneplanens arealdel som blant annet tar stilling senterstruktur, prinsipp for utvikling av sentrene og handel. Kommuneplanen legges til grunn for plan- og byggesaksbehandling. Regional plan for senterstruktur og handel har derfor begrenset konsekvens for arealutviklingen i Kristiansand.

Senterutvikling

Senterstrukturen i planen er endret i samsvar med formannskapets vedtak til førstegangshøring i planen og kommuneplanens arealdel for Kristiansand. Planens satsing på utvikling av sterke senterområder med handel- og tjenestetilbud tilpasset sitt omland er i samsvar med mål og strategier fastsatt i kommuneplanens samfunnsdel med overordnede strategier arealstrategier og kommuneplanens arealdel for Kristiansand. Den regionale planen nevner imidlertid ikke boligutvikling i og nær senterområdene. Tilrettelegging for boliger i kort avstand til daglige gjøremål er viktig for å imøtekomme boligbehovet når en større andel av befolkningen bli eldre. Økt befolkning i og rundt senterområdene er også avgjørende for utvikling av næring, handel, tjenester og tilrettelegging for miljøvennlig mobilitet i sentrumsområdene. Kommunedirektøren anbefaler at boligutviklingens betydning for å lykkes med senter- og stedsutvikling innarbeides i omtalen av regionsenter, kommunesenter, bydelssentrene i Kristiansand og lokalsentre, i retningslinjene pkt.4.1 om senterstruktur i Agder. Det bør også framgå at region-, kommune- og bydelssentre også er lokalsentre for befolkningen i nærområdet.

Lokalisering av detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet

Planforslaget, som nå er på høring, er mindre entydig og forpliktende enn forslaget som var på førstegangshøring, og tidligere regional planbestemmelse for handelsetablering og senterstruktur i Kristiansandsregionen.

Retningslinje 4.1 om senterstruktur inneholder føringer for utvikling av senterområdene med detaljhandel og besøksintensive tjenestevirksomheter og legger føringer for at muligheter for fortetting og transformasjon i eksisterende sentre og handelsområder skal alltid vurderes nøye før nye områder for detaljhandel og besøksintensiv tjenesteyting tas i bruk. Det er også tatt inn en ny retningslinje om rett virksomhet på rett sted (også kjent som «ABC-prinsippet»). Men planforslaget inneholder ikke entydige retningslinjer som begrenser detaljhandelen og tjenesteytende virksomhet i handelsområdene eller utenfor senterområdene, slik det var i regional planbestemmelsene for

Kristiansandsregionen og planutkastet til førstegangs høring. Dette gir kommunene økt frihetsgrad i til å utforme kommunale planer tilpasset lokale forhold. Men svake regionale rammer vil kunne bidra til økt press på utvikling av handel og tjenesteyting utenfor senterområdene og derigjennom bidra til å svekke muligheten for å realisere planens målsetting om å styrke de eksisterende by-, kommune-, bydels-, og lokalsentre i Agder som arenaer for handel og tjenesteyting, og som sosiale og inkluderende møteplasser. Kommunedirektøren anbefaler at planforslaget suppleres med retningslinjer som gir tydeligere føringer for at detaljhandel og besøksintensive tjenester, som er omfattet av retningslinjen, skal lokaliseres til senterområdene.

Regionale handelsområder og andre områder for handel

Kommunedirektøren mener planforslaget knyttet til utvikling i handelsparkene, inklusiv Sørlandsparken har flere svakheter.

- Det er ikke fastsatt minste enhetsstørrelse for handel, slik kommunedirektøren anbefalte i sin innstilling til førstegangs høring av den regionale planen (jfr. formannskapetets vedtak punkt 6 i sak 36/23). Isteden er det retningslinje om at *Kommunene bør gjennom sine planer fastsette krav om minste tillatte enhetsstørrelse i handelsområder.*
- Retningslinje 4.1 om at *nye handelsetableringer i handelsområdene bør være forbeholdt handel med plasskrevende varer og plasskrevende handelskonsepter samsvarer* dårlig med at kommunene skal avgrense konkret utstrekning for detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet i handelsområdene. (retningslinje 4.2). Formuleringen i retningslinje 4.2 må endres slik at retningslinjen blir samstemt.
- Det er ikke krav om at kommunene skal avgrense områder der det åpnes for handel med plasskrevende varer eller plasskrevende handelskonsepter i de kombinerte nærings- og handelsparkene. Retningslinje 4.2 gjelder kun for detaljhandel og besøksintensive tjenester. Svake regionale rammer vil kunne bidra til økt press på utvikling av handel og tjenesteyting i de kombinerte nærings- og handelsparkene. Plasskrevende handelskonsepter, store bygninger med detaljhandel, vil svekke satsingen på utvikling av senterområdene. Handel og tjenesteyting i næringsparkene vil også redusere tilgangen til næringsarealer for lager, logistikk og produksjon, og kan gjøre det vanskeligere å løse utfordringer på tvers av kommunegrensene. Kommunedirektøren anbefaler at retningslinje 4.2 endres til å også gjelde avgrensing av områder for handel med plasskrevende varer og plasskrevende handelskonsepter i de kombinerte handels og næringsområdene.

Handel med plasskrevende varer i Lohnelier.

Den regionale planen åpner ikke for handel med plasskrevende varer i Lohnelier-området. Fylkeskommunen, Statsforvalteren og Statens vegvesen fremmet innsigelse til kommuneplanens arealdel for Kristiansand, handel med plasskrevende varer i Lohnelier. Bystyret har vedtatt å oversende innsigelsen for avgjørelse i Kommunal- og distriktsdepartementet. Administrasjonen ser de planfaglige argumenter for å ikke forskuttere avgjørelsen ved å åpne for handel med plasskrevende varer nå, men viser til formannskapet vedtak i forrige høringsrunde og bystyrets vedtak i kommuneplanens arealdel av 28.02.24 (denne er til endelig avklaring i departementet).

Handlingsprogram

Kommunedirektøren har ingen merknader knyttet til høringsforslag til handlingsprogram for perioden 2024-2027.

Vedlegg:

1. Regional plan for senterstruktur og handel i Agder, planforslag annen gangs høring.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Fylkestinget i Agder vedtok 7. februar 2024 å sende forslag til regional plan for senterstruktur og handel i Agder, med handlingsprogram, på høring og legge dem ut til offentlig ettersyn. Høringsfristen er 31. mai.

Forslag til plan var på førstegangshøring, samtidig med regional plan for Kristiansandsregionen og regional plan for mobilitet, i perioden 16. desember 2022 til 31. mars 2023. På grunn av stort sprik i meningene om planforslaget vedtok fylkestinget 20. juni 2023 at det var behov for å forlenge planprosessen, og at det deretter skulle gjennomføres en ny høring.

Hovedproblemstillingen i saken er knyttet til forholdet mellom planens formål og utforming av retningslinje 4.2. Planen har tydelig formål for senter og stedsutvikling. Tvetydige rammer for lokalisering av handel og tjenesteyting kan svekke måloppnåelsen. Senterstrukturen for Kristiansand, som inngår i retningslinjen, samsvarer med senterstrukturen i kommuneplanen for Kristiansand og innebærer ingen interessekonflikter.

Tidligere vedtak

Formannskapet behandlet de tre høringsforslagene i [sak 36/23](#) 29.03.2023. Vedtaket punkt 1, 2, 3, 6, og 14 gjelder regional plan for senterstruktur og handel, er lyder slik:

1. Formannskapet i Kristiansand går inn for at senterstrukturen i regional plan for senterstruktur og handel endres i samsvar med senterstrukturen fastsatt i overordnet arealstrategi for Kristiansand. (12/3)
2. Regional planbestemmelse må endres slik at det kan legges til rette for handel med plasskrevende varer i Lohnelier, i samsvar med overordnet arealstrategi for Kristiansand. Området for slik handel avgrenses i kommuneplanens arealdel/reguleringsplan for Lohnelier. (10/5)
3. Det må fastsettes at regional planbestemmelse skal legges til grunn for nye planer og revisjon av gjeldende reguleringsplaner. Ved motstrid gjelder godkjente reguleringsplaner foran regional planbestemmelse, men slik at definisjoner av handel og tjenesteyting i pkt. 4.10 supplerer reguleringsplanene der de er mangelfulle. (12/3)
6. Formannskapet viser ellers til kommunedirektørens konklusjoner i saken og anbefaler endringer og rettinger av de regionale planene i samsvar med dette. (13/2)
14. Plan for senterstruktur; Det åpnes opp for etablering av tjenesteyting som treningssentre og andre helserelevante basistjenester i Sørlandsparken. (10/5)

Konklusjonene som det vises til i vedtaket punkt 6:

- Regional plan for senterstruktur og handel endres slik at
  - minste enhetsstørrelse for handel i handelparkene endres til 3000 m²
  - at utvikling av handel i Sørlandsparken vest og Sørlandsparken øst, må sees i sammenheng for å sikre en rasjonell utnyttelse av arealene i næringsparken
  - at del av regional planbestemmelse og retningslinjer som omhandler tjenesteyting presiseres

Senterstruktur og handel i kommuneplanen for Kristiansand

[Kommuneplanens samfunnsdel med overordnet arealstrategi](#), vedtatt i bystyret 23.9.2020, inneholder flere punkt som omhandler senterstruktur og handel:

- Satsingsområdet **attraktiv og miljøvennlig**, mål 4: *slik vil vi ha det*: Kristiansand har en by og stedsutvikling som fremmer kompakte sentre med gode kvaliteter i byrom og nærmiljø.
- Overordnet arealstrategi **senter- og stedsutvikling i Kristiansand** definere senterstrukturen og omhandler handel i Sørlandsparken og Lohnelier.
- Overordnede strategier for arealplanlegging i Kristiansand kommune strategi 1,2,3, 9 og 12 omhandler forhold som tas opp i den regionale planen.
  1. Redusere transportbehovet gjennom samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, med vekt på mobilitet til fots, sykkel og med kollektivtransport.
  2. Prioritere fortetting og transformasjon i og nær senterområder, for å redusere behovet for å ta i bruk nye utbyggingsområder.
  3. Utvikle senterområdene til inkluderende steder, med variert boligtilbud, møteplasser, handel og tjenester, tilpasset det naturlige omlandet og tilrettelagt for et samfunn der en større andel av innbyggerne er eldre.
- 12. Sikre tilstrekkelig næringsareal i tilknytning til ny E39 vestover.

[Kommuneplanens arealdel, vedtatt av bystyret 28.2.2024](#) fastsetter senterstrukturen i Kristiansand.

- **En stedstilpasset senterutvikling der folk bor**

Planen bygger videre på senterstrukturen i arealstrategien, med Kvadraturen som landsdelssenter og fem bydelssentre. Bydelssentrene skal utvikles med tilbud innen detaljhandel, tjenester innen helse, skole, idrett, fritid og kultur og de nyttige og ukentlige behovene. Det er også ønskelig med etablering av flere arbeidsplasser knyttet til næring og kontor. Bydelssentrene skal kjennetegnes av god arealutnyttelse, høy grad av sambruk og flerbruk, gode møteplasser og arealer for lek og opphold. Lokalsentrene, og utvikling av disse, har en viktig rolle i byutviklingen og supplerer bydelssentrene med tjenester som skal dekke de daglige behov og være møteplass i nærmiljøet. Det er avgjørende med en satsing på infrastruktur for gående og syklende og et godt kollektivtilbud, for at denne senterstrukturen skal fungere på en bærekraftig måte.

Sentrene skal utvikles med gode boliger som imøtekommer behovet for en mer variert boligsammensetning i bydelene. Tilrettelegging for universelt utformede boliger i kort avstand til daglige gjøremål er viktig for å imøtekomme boligbehovet når en større andel av befolkningen bli eldre. Økt befolkning i og rundt senterområdene er også avgjørende for utvikling av næring, handel og tjenester i sentrumsområdene.

- **Arealformål**

Kvadraturen, bydelssentrene og lokalsentrene som har stor variasjon er avgrenset i plankartet med sentrumsformål. De minste lokalsentrene inngår i arealformålet bebyggelse og anlegg. Bestemmelser og retningslinjer, samt omtale av områdene i planbeskrivelsen gir føringer for utvikling av senterområdene.

- **Sørlandsparken**

Sørlandsparken delt i tre arealformål:

- Sørlandssenteret er avsatt som kjøpesenter. Her er det åpnet for helserelatert tjenesteyting etter meklings av innsigelse til kommuneplanen fra Statsforvalteren. Bystyret har vedtatt å utvide hjemmelen for tjenesteyting i Sørlandssenteret slik: *Innenfor formål kjøpesenter vil det gjennom omregulering åpnes for tjenesteyting begrenset til å gjelde helsepleie, slik som treningssentre, fysioterapi, kiropraktor, frisør, hudpleie, fotpleie, legesenter,*

lege, tannlege og behandlingssklinikker. Sykehus, legevakt og regional tannhelsetjeneste er ikke tillatt.

- Arealer langs Barstølvegen og Avenyen er avsatt til forretning der omfanget av handel og tjenesteyting er definert i reguleringsplan.
- Øvrige arealer i Sørlandsparken er avsatt som næringsareal.

- **Handel i Lohnelier**

Bystyret har vedtatt å oversende følgende uløste innsigelser til kommuneplanens arealdel, som berører handel i Lohnelier-området, til Statsforvalteren for avgjørelse i Kommunal og distriktsdepartementet):

- Innsigelser fra Statsforvalteren, fylkeskommunen og Statens vegvesen til plasskrevende handel i Lohnelier-området A6 og #7.
- Innsigelser fra Statsforvalteren, fylkeskommunen og Statens vegvesen til A9 - Lohnelier sør (fremtidig forretninger).

Om planforslaget

Planutkastet til regional plan for senterstruktur og handel med retningslinjer i Agder følger som vedlegg til denne saken. Her gis et utdrag av formål og retningslinjer.

Formål

«Formålet med regional plan for senterstruktur og handel i Agder er attraktivitet, liv og arbeidsplasser i by-, kommune- og lokalsentrene i hele Agder. Det legges til rette for et bredt utvalg av forretninger og tjenester i disse sentrene for å styrke deres funksjon som møtesteder for alle.

For å oppnå dette er det viktig å ha klare regionale rammer som bidrar til at alle kommunene i Agder kan ha en politikk som drar i samme retning. Etablering og utvidelse av handels- og tjenestevirksomheter som tiltrekker seg mange kunder skal bygge opp under utviklingen i eksisterende by-, kommune- og lokalsentre.

Gjennomføringen av planen med rammer for etablering av handel og tjenesteyting skal bidra til:

- *å styrke de eksisterende by-, kommune-, bydels-, og lokalsentre i Agder som arenaer for handel og tjenesteyting, og som sosiale og inkluderende møteplasser*
- *en mer bærekraftig arealbruk som minimerer naturinngrep og tap av jordbruksarealer*
- *at handel og viktige tjenester er lokalisert slik at de er tilgjengelige for alle*
- *et mer inkluderende samfunn og en kortreist hverdag for innbyggerne, ved at flere kan gå, sykle eller ta buss til sine daglige gjøremål*
- *å redusere klimagassutslippene*
- *forutsigbarhet og like konkurransevilkår for næringene handel og service, utbygging og eiendomsutvikling.»*

Grunnlaget for retningslinjene

Planforslaget inneholder en beskrivelse av utviklingstrekk som danner det faglige grunnlaget for planforslaget.

Retningslinje om senterstruktur og handel

Retningslinjen legger føringer for lokalisering av detaljhandel og tjenestetilbud i sentrene.

- *«Muligheter for fortetting og transformasjon i eksisterende sentre og handelsområder skal alltid vurderes nøye før nye områder for detaljhandel og besøksintensiv tjenesteyting tas i bruk.»*
- Senterstrukturen er inndelt i regionsenter (Kristiansand og Arendal), kommunesenter, bydelsentrene i Kristiansand (Lund, Nodeland, Randesund, Tangvall og Vågsbygd) og lokalsentre.

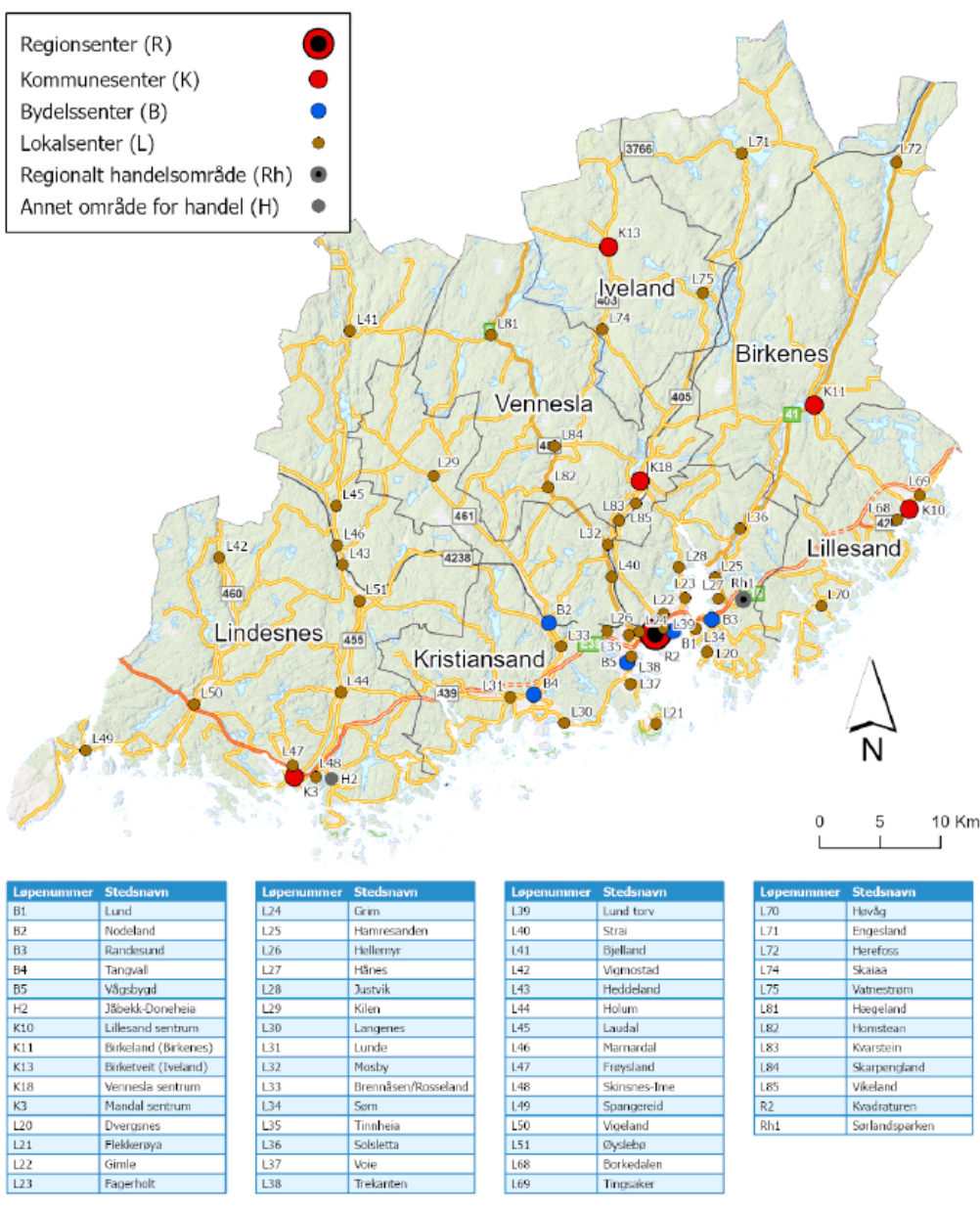
- Handel og tjenestetilbudet i regionsentrene skal tilpasses hele befolkningen på Agder.
- Kommunesentrene skal dimensjoneres til å dekke kommunenes behov og bydelssentrene i Kristiansand skal dekke bydelens behov. Når sentrene er avgrenset i kommunale planer settes det ingen begrensinger på utvidelse av handels- og tjenestetilbudet i kommunesentrene og i bydelssentrene.
- Lokalsentre skal inneholde detaljhandels- og tjenestetilbud som primært er dimensjonert for å betjene lokalmiljøets behov. Som hovedregel er det anbefalt inntil 3.000 m² samlet bruksareal detaljhandel i et lokalsenter, men kommunene kan regulere dette i kommunale planer. I Kristiansand er følgende områder definert som lokalsentre: Brennåsen / Rosseland, Dvergsnes, Flekkerøy, Gimle, Fagerholt, Grim, Hamresanden, Hellemyr, Hånes, Justvik, Kilen, Langenes, Lund torv, Lunde, Mosby, Solsletta, Strai, Søm, Tinnheia, Trekanten, Voie.
- Regionale handelsområder og andre områder for handel er handelsområder utenfor sentrene. Sørlandsparken i Kristiansand og Lillesand er definert som et felles handelsområde i Agder. I forslag til retningslinje framgår det at
  - *Nye handelsetableringer i disse områdene bør være forbeholdt handel med plasskrevende varer og plasskrevende handelskonsepter. Kommunene bør gjennom sine planer fastsette krav om minste tillatte enhetsstørrelse i handelsområder.*
  - *I handelsområder skal det legges til rette for høy arealutnyttelse både ved nybygg og utvidelser, og det skal sikres mulighet for framtidig fortetting og transformasjon, for eksempel ved å fjerne parkeringsarealer over bakken. Fortetting og transformasjon skal alltid vurderes.*
  - *Det bør også legges til rette for kollektivtransport, sykkel og gange, både til og i handelsområdene.*

Planforslaget inneholder også retningslinjer om:

- avgrensning av områder for detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet i kommunale planer – avgrense senterområder og regionale handelsområder i samsvar med intensjonene i den regionale planen ved bruk av arealformål som tillater detaljhandel og tjenesteyting
- tilgjengelighet med kollektiv, sykkel og gange slik: *Detaljhandel eller besøksintensiv tjenestevirksomhet lokaliseres med effektiv og trafikkikker infrastruktur for alle trafikanter, dette inkluderer miljøvennlig person- og varetransport. [...]*
- arealeffektivitet – høy arealutnyttelse skal legges til grunn ved nyetablering av detaljhandel, besøksintensive virksomheter [...]
- etablering av handel og tjenester i bevaringsverdige bygningsmiljøer slik: *Etablering og utvidelse av detaljhandel og tjenestevirksomhet skal tilpasses stedets omgivelser, egenart og bygningsmiljø. [...]*
- rett virksomhet på rett sted (ABC-prinsippet) skal legges til grunn ved lokalisering av detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet. [...] *Etablering av detaljhandel og tjenesteyting langs europavei strider generelt mot dette prinsippet og bør derfor unngås.*

Definisjoner og begrepsavklaringer – retningslinjen definerer ulike handelskonsepter som detaljhandel, kjøpesenter, plasskrevende handelskonsepter og plasskrevende varer, og tjenesteyting med høy besøksfrekvens. Den regionale planen styrer kun følgende typer tjenesteyting (listen er uttømmende):

- kino, kulturhus, scenekunst og kulturtilbud
- offentlig tjenesteyting som bibliotek, kommuneadministrasjon, NAV-tjenester og publikumsrettete polititjenester
- offentlige utdanningsinstitusjoner med et regionalt nedslagsfelt som universitet, høyskoler og videregående skoler
- helsetjenester som sykehus, lege- eller tannlegekontor eller – klinikker, fysioterapi
- restauranter og cafeer

Endring av planforslaget etter høring

Dette er fylkeskommunens oversikt over de viktigste endringene i det nye planforslaget:

- I planens innledning er det tydeliggjort hva planen skal bidra til å oppnå, spesielt når det gjelder sosial bærekraft.
- Det nye planforslaget inneholder ikke lenger juridisk bindende regionale planbestemmelser for lokalisering av detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet, kun retningslinjer.
- Det legges ingen begrensninger for etablering av tjenesteyting i handelsområder.
- Det legges ingen begrensninger for etablering av detaljhandel i lokalsentre.
- Senterstrukturen er endret, og de fleste innspillene fra kommunene er tatt inn. De viktigste endringene i denne sammenheng er at Arendal sentrum er «regionsenter», på lik linje med Kvadraturen i Kristiansand. En annen viktig endring er at Handelparken på Rom i Lyngdal kommune er løftet til «regionalt handelsområde», og at flere andre handelsområder er tatt inn.
- En annen vesentlig endring i senterstrukturen er at de to tidligere kategoriene «lokalsenter» og «bygdesenter» er slått sammen til den nye kategorien «lokalsenter».

- Tall, figurer og tilhørende tekst i planens kapittel 3 (Grunnlaget for retningslinjene) er oppdatert der nyere tall er tilgjengelig.
- Flere retningslinjer er tatt bort, blant andre retningslinjen om universell utforming, estetikk og kvalitet, og retningslinjen om parkering.
- Det er tatt inn en ny retningslinje om rett virksomhet på rett sted (også kjent som «ABC-prinsippet»).
- Konsekvensutredningen er skrevet om og utvidet, med bakgrunn i innspillene fra Statsforvalteren og noen kommuner, og som en følge av fylkestingets vedtak.
- I avsnittet om definisjoner og begrepsavklaringer er det presisert hvilke typer tjenesteyting planen omfatter og hvilke den ikke omfatter.

Handlingsprogram (2024-2027) - Slik følges regional plan for senterstruktur og handel i Agder opp

Tiltak	Ansvar	Når
1. Avgrensning og dimensjonering av senter- og handelsområdene i kommunale planer	Kommunene i Agder, ved behov med veiledning fra Agder fylkeskommune	Fortløpende
2. Oppdatering og videreutvikling av nettbasert verktøy for senterstruktur og handel	Agder fylkeskommune	2024 og deretter årlig
3. Årlig dialogsamling om planen fungerer etter hensikten og hvordan den følges opp	Agder fylkeskommune, i samarbeid med kommuner , statlige etater og næringslivsorganisasjoner	2025 og deretter årlig
4. Evaluering av om planen fungerer etter hensikten og hvordan den følges opp	Agder fylkeskommune, i samarbeid med kommuner , statlige etater og næringslivsorganisasjoner	Ved behov og senest i 2027
5. Årlig gjennomgang av handlingsprogrammet	Agder fylkeskommune	Del av arbeidet med handlings- og økonomiplanen
6. Kompetanseheving, veiledning og annet målrettet arbeid knyttet til by- og stedsutvikling, samt potensialer for transformasjon og fortetting i både sentrene og handelsområder (f.eks. gjennom planfaglig nettverk, tilskuddsordning)	Agder fylkeskommune, i samarbeid med kommunene og statsforvalteren	Fortløpende
7. Målrettet arbeid med utvikling av nærbutikken i små lokalsamfunn (ses i sammenheng med Merkur-programmet)	Kommuner i Agder, Agder fylkeskommune og Distriktssenteret	Fortløpende
8. Samarbeid med kommunene om å etablere gode, attraktive og godt tilgjengelige møteplasser for alle	Agder fylkeskommune, i samarbeid med kommunene i Agder	Fortløpende
9. Bistå kommuner med handelsanalyser (ev. utarbeidelse av en veileder eller en mal)	Agder fylkeskommune	Ved behov

10. Dialog med andre fylkeskommuner om beste praksis når det gjelder styring av lokalisering av handel og besøksintensive tjenester	Agder fylkeskommune	Ved behov
11. Råd og veiledning overfor kommunene med hensyn til å ivareta bygningsmassen i de historiske bysentrene gjennom bruk for handel og service.	Agder fylkeskommune	Fortløpende

Fylkeskommunen sin oppsummering og vurdering av høringsuttalelsen fra Kristiansand kommune.

Sammendrag av høringsuttalelsen	Kommentarer, vurderinger og endringer i revidert planforslag
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ønsker at senterstrukturen i planen endres i samsvar med senterstrukturen fastsatt i overordnet arealstrategi for Kristiansand kommune. Konkret ønskes Strai tatt inn som lokalsenter og Tømmerstø fjernet som lokalsenter, og navn på et par steder bør endres. 2. Regional planbestemmelse må endres slik at det kan legges til rette for handel med plasskrevende varer i Lohnelier, i samsvar med overordnet arealstrategi for Kristiansand. Området for slik handel avgrenses i kommuneplanens arealdel / reguleringsplan for Lohnelier. 3. Er ikke enig i at regional planbestemmelse skal gjelde foran tidligere vedtatte kommunale planer når det er motstrid. Mener at regional planbestemmelse skal legges til grunn for nye planer og revisjon av gjeldende reguleringsplaner, og at det ved motstrid er godkjente reguleringsplaner som gjelder foran regional planbestemmelse. Men slik at definisjoner av handel og tjenesteyting i den regionale planen supplerer reguleringsplanene der de er mangelfulle. 4. Det bør åpnes opp for etablering av tjenesteyting som treningssentre og andre helserelaterte basistjenester i Sørlandsparken. 5. Påpeker avvik i senterstrukturen mellom denne planen og høringsforslag til regional plan for 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strai er tatt inn som lokalsenter i planen, og Tømmerstø er tatt ut. 2. Fylkesutvalget fremmet innsigelse mot etablering av handel på Lohnelier (vedtak 14.3.2023). Det pågår for tiden en meklingsprosess om dette. Så lenge dette ikke er avklart finner ikke fylkeskommunen det riktig å ta inn Lohnelier som handelsområde i den regionale planen. Innspillet tas ikke til følge. 3. Samtidig påpekes det at fylkestinget vedtok å ta ut regionale planbestemmelser fra planforslaget. Dermed gjelder vedtatte kommunale planer fortsatt. 4. Det nye planforslaget åpner nå generelt opp for tjenesteyting i alle handelsområder og dermed også i Sørlandsparken. 5. Avvikene mellom de to planene, som kommunen påpeker, ble rettet opp i forbindelse med sluttbehandlingen av regional plan for bolig, areal og transport i kristiansandsregionen. 6. Det er presisert i det nye planforslaget at barnehager og grunnskoler ikke er omfattet av planen. 7. Det nye planforslaget inneholder ikke lenger rigide føringer om minste enhetsstørrelse i handelsområder. I retningslinjen om senterstrukturen står det nå kun at kommunene gjennom sine planer bør fastsette krav om minste tillatte enhetsstørrelse i handelsområder. Kommunen står dermed fritt til å sette krav om

<p>bolig, areal og transport i kristiansandsregionen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Dersom bestemmelsen om tjenesteyting er ment å gjelde for offentlig tjenesteyting som for eksempel barnehager og skoler, er unntaksbestemmelsen på 100 m² for lite. Det bør presiseres i den regionale planbestemmelsen, dersom denne ikke er ment å gjelde for grunnskoler og barnehager. 7. Anbefaler at minste enhetsstørrelse for handel i handelsparkene endres til 3.000 m². 8. Utvikling av handel i Sørlandsparken vest og Sørlandsparken øst må sees i sammenheng for å sikre en rasjonell utnyttelse av arealene i næringsparken. 9. Målene i planen samsvarer godt med målene i kommuneplanens samfunnsdel med overordnet arealstrategi og høringsforslaget til kommuneplanens arealdel. 10. Planforslaget ivaretar barn og unges interesser på en god måte og inneholder viktige grep for å bedre folkehelsen. 11. Kan ikke se at skillet mellom lokalsentra og bygdesentra, slik regional plan foreslår, tilfører planen noe ekstra som er nyttig for å styre utviklingen av områdene. 12. Støtter at avgrensningen av sentrene overlates til kommunene, men påpeker at det i forslag til kommuneplanens nye arealdel ikke er fastsatt konkret utstrekning av alle sentrene. 13. Er ikke enig i at planbestemmelsen om tjenesteyting tillater nyetablering eller utvidelse på alle nivåer i senterstrukturen. Dette gir liten styring, særlig når det gjelder nyetableringer, og oppfattes ikke å være i samsvar med ABC-prinsippet for lokalisering av virksomheter. 14. Legger til grunn at sykehusområdet og UiA inngår i det som i planforslaget er betegnet som «Kvadraturen med randsonen». Dette må presiseres i planen. 	<p>minste enhetsstørrelse for handel i handelsparkene til 3.000 m², hvis en ønsker det.</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Det kom inn flere innspill under planprosessen om at Sørlandsparken vest og Sørlandsparken øst må sees i sammenheng. I det nye planforslaget er disse to områdene derfor foreslått slått sammen til ett regionalt handelsområde «Sørlandsparken». Det bør legges opp til videre dialog mellom fylkeskommunen, Kristiansand kommune, Lillesand kommune og Statsforvalteren om videre utvikling av begge delene av Sørlandsparken, sett i en regional sammenheng. 11. Lokalsentrene og bygdesentrene er etter en ny vurdering slått sammen til den nye kategorien «lokalsenter». 12. Planforslaget presiserer i «retningslinjen om avgrensning av områder for detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet i kommunale planer» at avgrensningen av sentrene må skje gjennom arealformål som tillater etablering av detaljhandel og tjenesteyting. Fylkeskommunen har etter dialog med administrasjonen i kommunen forstått det slik at kommunen tenker å følge opp retningslinjen i den regionale planen i tråd med intensjonene i den regionale planen. 13. I tråd med fylkestingets vedtak inneholder det nye planforslaget ikke lenger en regional planbestemmelse om lokalisering av tjenesteyting. Uavhengig av det ser ikke fylkeskommunen det som et problem eller i strid med ABC-prinsippet at kommunene kan styre selv hvilke typer tjenester de ønsker å etablere på de ulike nivåene i senterstrukturen. 14. Det er presisert i det nye planforslaget at sykehusområdet og universitetsområdet er inngår «randsonen» for Kvadraturen.
---	--

Juridisk grunnlag

Regional plan for senterstruktur og handel i Agder er utarbeidet etter plan og bygningsloven kapittel 8 om regional planlegging og skal legges til grunn for regionale organers virksomhet, og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet på Agder.

I kapitelet «planens virkning» i planforslaget står det:

Retningslinjene i planen skal sees på som retningsgivende for kommunenes arealplanlegging, men de gir ikke regionale og statlige etater grunnlag for å fremme innsigelser.

Myndigheten til å fremme innsigelse følger av plan- og bygningsloven § 5-4. Fylkestinget bestemmer selv om de vil fremme innsigelser med bakgrunn i den regionale planen, men kan ikke overstyre hjemmel, gitt til andre myndigheter eller fremtidige fylkesting, fastsatt ved lov.

Det første høringsutkastet inneholdt regional planbestemmelse for handel og senterstruktur, men det nye planforslaget inneholder retningslinjer. Hovedforskjellen mellom retningslinje og regional planbestemmelse er at det kan fastsettes krav om samtykke til regional planbestemmelse. Dette innebærer at kommunen først må avklare med fylkeskommunen om det kan gis samtykke til unntak fra den regionale planbestemmelsen, og deretter må kommunen gjøre vedtak om dispensasjon fra reguleringsplanen dersom samtykke blir gitt. Gis det ikke samtykke, har ikke kommunen anledning til å gi tillatelse til tiltaket gjennom dispensasjon fra reguleringsplanen. De regionale retningslinjene, som denne planen inneholder, krever ikke samtykke.

Økonomiske konsekvenser

De regionale planene skal legges til grunn for kommunal planlegging og virksomhet, men har ingen direkte virkning på kommunens økonomi.

Kommunenes ansvar i oppfølging av handlingsprogrammet pkt. 1 er gjennomført i arbeidet med kommuneplanens arealdel og følges opp i områdereguleringsplaner og/eller detaljreguleringsplaner, avhengig av senterområdenes størrelse. Kommunens økonomiske innsats prioriteres årlig i økonomiplan.

Pkt. 3 og 4 omhandler dialog og evaluering og medfører ikke ekstra kostnader for kommunen utover arbeidsinnsats.

Pkt.6 om målrettet arbeid knyttet til by- og stedsutvikling og pkt. 8 møteplasser er i samsvar med kommuneplanens arealdel og inngår i kommunens ordinære plan- og by- og stedsutviklingsarbeid. Fylkeskommunens arbeid med kompetanseheving og veiledning medfører ikke ekstraordinære kostnader for kommunen.

Pkt. 7 om målrettet arbeid med utvikling av nærbutikken i små lokalsamfunn er viktig for etablering av dagligvaretilbud i områder med svakt kundegrunnlag, og er kun relevant i et svært begrenset område av Kristiansand kommune og har ingen økonomiske konsekvenser for kommunen.

Uttalelse fra rådene (Eldrerådet, Rådet for personer med funksjonsnedsettelse, Studentutvalget og Ungdommens bystyre)

Ved 1.gangshøring av regional plan for senterstruktur og handel konkludert administrasjonen, i samråd med kultur og innbyggerdialog, med at de regionale planene ikke legges fram for behandling i de kommunale rådene. Rådene ville konsentrere sin innsats inn mot kommuneplanens arealdel, som omhandler mange av de samme temaene, men på et mer konkret og lokalt nivå. Administrasjonen har derfor valgt å ikke legge saken, som høres for annen gang, fram for rådene til behandling

Barn og unges interesser

Kommunedirektøren vurderer at planforslaget ivaretar barn og unges interesser på en god måte, tilpasset et regionalt plannivå. Målsettingen og ambisjonene for utvikling av by-, bydels-, lokal- og bygdesentre med kvalitet og gode møteplasser for alle, som

inngår i regional plan for senterstruktur og handel legger til rette for gode oppvekstvilkår for barn og unge. I saksfremstillingen til fylkesutvalget framgår det at Barn og unge har uttalt at det er viktig for dem at de finner butikker og gode møteplasser i sitt nærmeste kommunesentrum, og at de kan komme seg dit uten bil. Tydelige føringer for lokalisering av detaljhandel og besøksintensive tjenester, som er omfattet av retningslinjen, til senterområdene er viktig for å oppnå dette.

Medvirkning med innbyggere/brukerrepresentanter

Det er fylkeskommunen som har ansvar for medvirkning ved utarbeidelse av regionale planer. Oversikt over gjennomførte dialog- og medvirkningsarenaer var vedlagt fylkestingets behandling av saken. Kristiansand kommune har vært involvert i plannivået på et nivå som samsvarer med kommunedirektørens anbefaling til formannskapetets behandling av planprogram ved oppstart av planarbeidet. (sak 15/22)

Klima- og miljøkonsekvenser

FN's bærekraftsmål ligger til grunn for planforslaget. Planforslaget har som formål å redusere klimagassutslippene og minimere naturinngrep. Lokalisering av detaljhandel og besøksintensive tjenester i senterområdene med god tilgang for gående, syklende og kollektivtrafikk er viktig virkemiddel for å redusere personbiltrafikken og retningslinjen om fortetting og transformasjon er viktig virkemiddel for å minimere utbygging i nye områder.

HMS/Folkehelse

Den regionale planen har for formål å styrke de eksisterende by-, kommune-, bydels-, og lokalsentre i Agder som arenaer for handel og tjenesteyting, og som sosiale og inkluderende møteplasser og å bidra til et mer inkluderende samfunn og en kortreist hverdag for innbyggerne, ved at flere kan gå, sykle eller ta buss til sine daglige gjøremål. Dette imøtekommer de demografiske endringene, og legger føringer som ivaretar personer med ulike funksjonsnivå og personlig økonomi og for at flere kan klare seg uten bil i hverdagen. Sammen med minimering av naturinngrep er dette viktige grep for å bedre folkehelsen og ivareta en sosial bærekraftig utvikling.

Vurdering

Regional plan for Kristiansandsregionen 2011-2050, revidert 2020, inneholdt regional planbestemmelse for handelsetablering og senterstruktur. Planbestemmelsen var en oppfølging av forskrift om rikspolitisk bestemmelse for kjøpesenter, som er opphevet og ivaretatt i andre nasjonale føringer. De regionale planbestemmelsene ble opphevet ved vedtak av regional plan for Kristiansandsregionen 2023, fordi det skulle utarbeides en felles plan for senterstruktur og handel for hele Agder. Første høringsforslag til regional plan for senterstruktur og handel i Agder inneholdt regional planbestemmelse. Ved annengangs høring er planbestemmelsen endret til retningslinjer.

Det følger av plan- og bygningsloven at regionale planer skal legges til grunn for kommunal og statlig planlegging. Hovedforskjellen mellom retningslinje og regional planbestemmelse er at det kan fastsettes krav om samtykke til planbestemmelsene. *Dette innebærer at kommunen først må avklare med fylkeskommunen om det kan gis samtykke til unntak fra den regionale planbestemmelsen, og deretter må kommunen gjøre vedtak om dispensasjon fra reguleringsplanen dersom samtykke blir gitt. Gis det ikke samtykke, har ikke kommunen anledning til å gi tillatelse til tiltaket gjennom dispensasjon fra reguleringsplanen.* Retningslinjene har ikke tilsvarende krav om samtykke.

Kristiansand kommune anbefalte ved oppstart av planarbeidet at det ble utarbeidet retningslinje til planen. Dette er fulgt opp i planforslaget som nå er på høring.

Vurdering av planforslaget i lys av kommuneplanen for Kristiansand

Kristiansand kommune nylig har vedtatt kommuneplanens arealdel som tar stilling senterstruktur, prinsipp for utvikling av sentrene og handel. Arealdelen legges til grunn for plan- og byggesaksbehandling. Regional plan for senterstruktur og handel har derfor begrenset konsekvens for arealutviklingen i Kristiansand.

FN's bærekraftsmål

Det framgår av den regionale planen at «*Planen skal bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål, spesielt målet om å gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige. Et samfunn der alle kan delta er et grunnleggende prinsipp i bærekraftsmålene. I tillegg bidrar planen til å oppnå flere av delmålene i Regionplan Agder 2030, særlig satsingsområdet «attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter».* FN's bærekraftsmål ligger også til grunn for kommuneplanens samfunnsdel i Kristiansand. Her er det stort samsvar mellom de to planene.

Senter- og stedsutvikling

Planens satsing på utvikling av sterke sentre med handel- og tjenestetilbud tilpasset sitt omland er i samsvar med mål og strategier fastsatt i kommuneplanens samfunnsdel med overordnede arealstrategier og kommuneplanens arealdel for Kristiansand. Senterområdene som inngår i retningslinjene, er samstemt med kommuneplanen.

Den regionale planen nevner ikke boligutvikling i og nær senterområdene. Kommunedirektøren anbefaler at dette innarbeides i omtalen av region-, kommune-, bydels- og lokalsentre i retningslinje 4.1. Beskrivelsen i kommuneplanens arealdel for Kristiansand er et eksempel: *Sentrene skal utvikles med gode boliger som imøtekommer behovet for en mer variert boligsammensetning i bydelene. Tilrettelegging for universelt utformede boliger i kort avstand til daglige gjøremål er viktig for å imøtekomme boligbehovet når en større andel av befolkningen bli eldre. Økt befolkning i og rundt senterområdene er også avgjørende for utvikling av næring, handel og tjenester i sentrumsområdene.* Det bør også framgå at region-, kommune-, og bydelsentre også er lokalsentre for befolkningen i nærrområdene.

Lokalisering av detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet

Planforslaget, som nå er på høring, er mindre entydig og forpliktende enn forslaget som var på førstegangshøring, og tidligere regional planbestemmelse for handelsetablering og senterstruktur i Kristiansandsregionen.

Retningslinje 4.1 om senterstruktur inneholder klare føringer for utvikling av senterområdene med detaljhandel og besøksintensive tjenestevirksomheter og legger føringer for at muligheter for fortetting og transformasjon i eksisterende sentre og handelsområder skal alltid vurderes nøye før nye områder for detaljhandel og besøksintensiv tjenesteyting tas i bruk. Det er også tatt inn en ny retningslinje om rett virksomhet på rett sted (også kjent som «ABC-prinsippet»). Men planforslaget inneholder ikke entydige retningslinjer som begrenser detaljhandel og tjenesteytende virksomhet i handelsområdene eller utenfor senterområdene, slik det var i regional planbestemmelsene for Kristiansandsregionen og planutkastet til førstegangs høring. Dette gir kommunene økt frihetsgrad i å utforme kommunale planer tilpasset lokale forhold. Men svake regionale rammer vil kunne bidra til økt press på utvikling av handel og tjenesteyting utenfor senterområdene og derigjennom bidra til å svekke muligheten for å realisere planens målsetting om å styrke de eksisterende by-, kommune-, bydels-, og lokalsentre i Agder som arenaer for handel og tjenesteyting, og som sosiale og inkluderende møteplasser.

Kommunedirektøren anbefaler at planforslaget suppleres med retningslinjer som gir tydeligere føringer for at detaljhandel og besøksintensive tjenester, som er omfattet av retningslinjen, skal lokaliseres til senterområdene.

Regionale handelsområder og andre områder for handel

Kommunedirektøren mener planforslaget knyttet til utvikling i handelsparkene, inklusiv Sørlandsparken har flere svakheter.

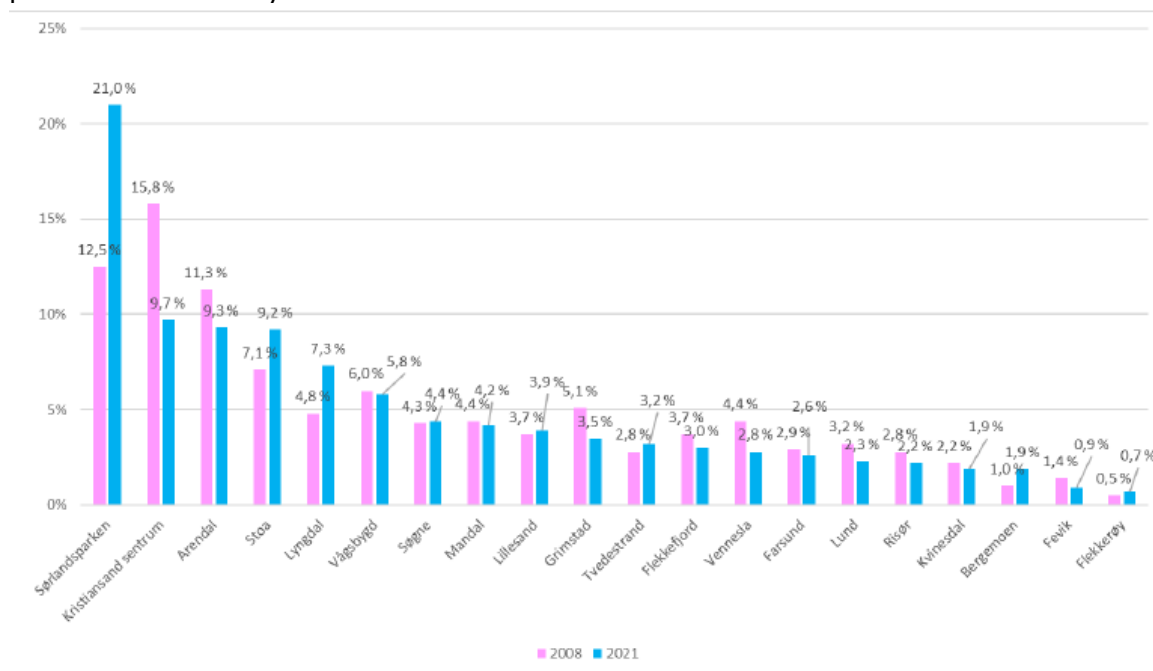
- Det er ikke fastsatt minste enhetsstørrelse for handel, slik kommunedirektøren anbefalte i sin innstilling til førstegangs høring av den regionale planen. I stedet er det retningslinje om at *Kommunene bør gjennom sine planer fastsette krav om minste tillatte enhetsstørrelse i handelsområder.*
- Retningslinje 4.1 om at *nye handelsetableringer i handelsområdene bør være forbeholdt handel med plasskrevende varer og plasskrevende handelskonsepter samsvarer* dårlig med at kommunene skal avgrense konkret utstrekning for detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet i handelsområdene. (retningslinje 4.2).
- Det er ikke krav om at kommunene skal avgrense områder der det åpnes for handel med plasskrevende handelskonsepter i de kombinerte nærings- og handelsparkene. Retningslinje 4.2 gjelder kun for detaljhandel og besøksintensive tjenester.

Svake regionale rammer vil kunne bidra til økt press på utvikling av handel og tjenesteyting i de kombinerte nærings- og handelsparkene. Dette vil svekke satsingen på utvikling av senterområdene og kunne redusere tilgangen til næringsarealer for lager og logistikk, som ligger nær opp til hovedvegnettet.

Kommunedirektøren anbefaler at retningslinje 4.1 knyttet til handelsparker suppleres med tydeligere rammer for utvikling av handelsparkene og at retningslinje 4.2 suppleres til også å omfatte avgrensning av områder for handel med plasskrevende varer og plasskrevende handelskonsepter i de kombinerte handels og næringsområdene.

Handel i Sørlandsparken

Forslag til regional plan inneholder tall fra SpareBank 1/SR-Bank sin varehandelsrapport (figur 4 i den regionale planen). Figuren viser tydelig at bysentrene taper for handelsområdene utenfor sentrum. I 2008 var det Kristiansand sentrum som hadde den høyeste omsetningsandelen for detaljvarer i Agder. Men i 2021 er det Sørlandsparken som er størst. Dette skyldes at detaljhandelsomsetningen i Sørlandsparken i denne perioden har økt mye mer enn i Kristiansand sentrum.

Figur 4: Figuren viser andel (%) detaljvarer solgt på handelssteder i Agder i 2008 og 2021

(Kilde: Egen framstilling med tall fra SpareBank 1/SR-Bank, Varehandelsrapporten 2022)

I sin innstilling til uttalelse til førstegangshøring av planen anbefalte kommunedirektøren at utvikling av handel i Sørlandsparken vest og Sørlandsparken øst, må sees i sammenheng for å sikre en rasjonell utnyttelse av arealene i næringsparken. Videre anbefalte kommunedirektøren at minste enhetsstørrelse for handel i handelsparkene endres til 3000 m². I planforslaget til førstegangshøring var kravet til minstestørrelse 2000m².

I planforslaget som nå er på høring, omtales Sørlandsparken i Kristiansand og Lillesand samlet. Dette er i tråd med kommunens høringsuttalelse ved førstegangs høring.

Anbefalingen om minstestørrelse er ikke fulgt opp i planforslaget. I retningslinjene framgår det at; *Nye handelsetableringer i disse områdene bør være forbeholdt handel med plasskrevende varer og plasskrevende handelskonsepter. Kommunene bør gjennom sine planer fastsette krav om minste tillatte enhetsstørrelse i handelsområder.* Retningslinjene om plasskrevende vareslag i handelsområdene står i motsetning til kravet om at kommunene skal fastsette den konkrete utstrekningen av områder for detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet i regionalt handelsområde og kravet om *høy arealutnyttelse skal legges til grunn ved nyetablering av detaljhandel og besøksintensiv tjenestevirksomhet. Det gjelder også i handelsområder.* Detaljhandel og besøksintensiv tjenesteyting i handelsområdene vil de fleste stedene være i strid med retningslinje i 4.7 som omhandler ABC-prinsippet for lokalisering av virksomheter, beskrevet som rett virksomhet på rett plass i kommuneplanens arealdel for Kristiansand. Detaljhandel og besøksintensiv tjenesteyting vil redusere tilgangen på arealer til plasskrevende varer.

Kommunedirektøren mener planforslaget knyttet til utvikling i handelsparkene, inklusiv Sørlandsparken har flere svakheter som vil bidra til å svekke muligheten for å realisere planens målsetting om *å styrke de eksisterende by-, kommune-, bydels-, og lokalsentre i Agder som arenaer for handel og tjenesteyting, og som sosiale og inkluderende møteplasser.* Planen mangler entydige og klare regionale rammer for handelsparkene som bidrar til at alle kommunene i Agder kan ha en politikk som drar i samme retning, i tråd med formålet med den regionale planen. Svake regionale rammer vil kunne bidra til at flere ønsker å etablere handel og tjenesteyting i de kombinerte nærings- og handelsparkene. Dette vil kunne redusere tilgangen til næringsarealer for produksjon, lager og logistikk. Plasskrevende handelskonsepter med detaljhandel i store bygninger bidrar til å svekke satsingen på senterutvikling, og derigjennom muligheten for å oppnå planens formål.

Lohnelier – handel med plasskrevende varer

Planforslaget følger ikke opp samfunnsdelens føringer og høringsuttalelse fra Kristiansand kommune ved 1.gangshøring, om å legge til rette for handel med plasskrevende varer i Lohnelier. Fylkeskommunen begrunner dette med at foreligger innsigelse til handel med plasskrevende varer i Lohnelier, som ikke er løst. Innsigelsen fra Fylkeskommunen, Statsforvalteren og Statens vegvesen er oversendt for avgjørelse i Kommunal- og distriktsdepartementet. Kristiansand kommune forutsetter at det endelige vedtaket i kommunaldepartementet også innarbeides i regionplan for senterstruktur og handel.

Handlingsprogram

Kommunedirektøren har ingen merknader knyttet til høringsforslag til handlingsprogram for perioden 2024-2027. Tiltakene vil ikke få økonomiske konsekvenser for Kristiansand kommune.

Konklusjon (jf. forslag til vedtak)

Regionalplan for senterstruktur og handel i Agder gir gode føringer for utvikling av Kvadraturen og Arendal som regionsenter, bydelssentrene og lokalsentrene i hele Agder, men retningslinjene omhandler ikke boligutvikling i og nær senterområdene. Tilrettelegging for boliger som gir økt befolkning i og rundt senterområdene er avgjørende for utvikling av næring, handel og tjenester i sentrumsområdene og anbefales tatt inn.

Planforslaget mangler entydige retningslinjer som begrenser handel og tjenesteyting utenfor senterområdene og i handelsparkene. Klare regionale rammer som begrenser handel og tjenesteyting utenfor senterområdene vil øke muligheten til å realisere planens målsetting om *å styrke de eksisterende by-, kommune-, bydels-, og lokalsentre i Agder som arenaer for handel og tjenesteyting, og som sosiale og inkluderende møteplasser*, og er et godt virkemiddel for at alle kommunene i Agder kan ha en politikk som drar i samme retning, tilpasset lokale forhold.

Kommunedirektøren anbefaler at omtalen av de tre senternivåene i retningslinjene punkt 4.1 suppleres med at det skal tilrettelegges for boligutvikling i og nær senterområdene.

Kommunaldirektøren anbefaler at rammene for utvikling av handel- og tjenesteyting utenfor senterområdene og i handelsparkene gjøres mer entydige og foreslår at det fastsettes retningslinjer med rammer som gir tydeligere føringer for at detaljhandel og besøksintensive tjenester skal lokaliseres til senterområdene.

Videre anbefaler kommunedirektøren at retningslinje 4.2 suppleres til også å omfatte avgrensning av områder for handel med plasskrevende varer og plasskrevende handelskonsepter i de kombinerte handels og næringsområdene.

Punkt 39/24: Høringsuttalelse til Husleielovutvalgets forslag til endringer i Husleieloven

Bilag

Vedtak HELSEUTV, 14052024, Sak 28/24, Høringsuttalelse til Husleielovutvalgets forslag til endringer i Husleieloven

Høringsuttalelse fra KS - Delutredning fra Husleielovutvalget - Kontraktslengde og oppsigelsesvern i boligleieforhold

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2024002901
Saksbehandler Vibeke Wold Sunde

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Helseutvalget	14.05.2024	28/24
2 Helseutvalget	04.06.2024	
3 Formannskapet	22.05.2024	39/24

HØRINGSUTTALELSE TIL HUSLEIELOVUTVALGETS FORSLAG TIL ENDRINGER I HUSLEIELOVEN

FORMANNSKAPET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 22.05.2024 SAK 39/24

Formannskapets vedtak:

Formannskapet gir sin tilslutning til høringsinnspill fra Kristiansand kommune til Husleielovutvalgets forslag til endringer i Husleieloven (Enst.)

22.05.2024

Punkt 40/24: Svar på verbalforslag - Naturregnskap og naturbudsjett som styringsverktøy

Bilag

Vedtak byst, 29052024, Sak 59/24, Svar på verbalforslag - Naturregnskap og naturbudsjett som styringsverktøy

Vedtak ARMU, 16052024, Sak 97/24, Svar på verbalforslag - Naturregnskap og naturbudsjett som styringsverktøy

Dato 5. mars 2024
Saksnr.: 2024006255-1
Saksbehandler Thor Skjevraak
Godkjent av Jan Erik Lindjord
Knut Felberg
Tone Iglebæk
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang

Areal- og miljøutvalget
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

16.05.2024
22.05.2024
29.05.2024

Svar på verbalforslag - Naturregnskap og naturbudsjett som styringsverktøy

Forslag til vedtak

1. Kommunedirektøren bes å tilrettelegge for innføring av naturbudsjett og naturregnskap som styringsverktøy i Kristiansand kommune
2. For 2024 og 2025 gjennomføres naturregnskap og naturbudsjettering med utgangspunkt i kommuneplanens arealdel og gjennomførte kartlegginger av naturmangfold. Kommunen vil gjennomføre naturregnskap og naturbudsjettering i samsvar med det nasjonale systemet som Miljødirektoratet holder på å utvikle når dette systemet blir operativt.
3. Kristiansand kommune vil samarbeide med Agder fylkeskommune i arbeidet med å etablere naturbudsjett og naturregnskap.

Sammendrag

I bystyrets verbalvedtak nr. 2024-26 anmodes kommunedirektøren å fremme en sak om å ta i bruk naturregnskap og naturbudsjett som styringsverktøy i Kristiansand kommune.

Naturregnskap er et arealregnskap supplert med opplysninger om naturtyper og økosystem. Det skal gi systematisk og oppdatert kunnskap om økosystemer og slik bidra til opplyste beslutninger om bruk av natur og naturressurser.

Naturbudsjett er et verktøy som brukes til å sette mål og måle hvordan forvaltningen av naturressurser og økosystemtjenester skjer over tid.

Fra 2026 innfører Miljødirektoratet et nasjonalt system for naturregnskap utviklet av FN. Det er bl.a. tanken å rapportere på landets naturstatus til EU sitt statistikkbyrå Eurostat etter mal fra dette systemet. Det vil derfor være naturlig at også Kristiansand slutter seg til Miljødirektoratet sitt nasjonale system når det blir operativt.

Fram til det nasjonale systemet er operativt anbefaler kommunedirektøren at rapportering om naturregnskap skjer med utgangspunkt i arealregnskapet i kommuneplanens arealdel 2024-2035 supplert med opplysninger om naturtyper og økosystemtilstand.

Det må etableres rutine for rapportering på naturbudsjett og naturregnskap i kommunen. Det må også beskrives hvilke indikatorer som naturregnskapet skal bestå av og som det skal rapporteres på.

Agder fylkeskommune har kommet langt i å utvikle arealregnskap og de holder nå på å utvikle rutine for naturregnskap som bygger på FN systemet beskrevet i saksframlegget. Kommunedirektøren anbefaler at Kristiansand kommune samarbeider med fylkeskommunen om naturregnskap. Kristiansand kommune er invitert til å være med i en administrativ faggruppe i deres prosjekt «Naturkunnskap i planlegging – utvikling av regnskapsverktøy for kommunesektoren». Dette vil være med å styrke kompetansen også i egen organisasjon, så kommunedirektøren anbefaler at Klima og arealutvikling deltar i denne arbeidsgruppa.

Rapportering om areal – og naturregnskap gjøres til en del av kommunens årlige rapportering.

Vedlegg:

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Bakgrunnen for denne saken er verbalvedtak nr. 2024-26 i tilknytning til behandlingen av økonomiplanen 2024-2027. Ordlyden i verbalvedtaket er at bystyret ber administrasjonen om å legge fram en sak om å ta i bruk naturregnskap og naturbudsjett som styringsverktøy i Kristiansand kommune, (kap. 7.16 i økonomiplanen).

Kommunedirektøren viser også til en interpellasjon fra representanten Hildegunn M. T. Seip (MDG) fra november 2023 og ordførerens svar på denne.

Spørsmålene som Seip stilte, var:

«1.

Er ordføreren enig i at det ville være hensiktsmessig å ta hensyn til naturbudsjett/naturregnskap allerede nå i kommuneplanens arealdel, som legger juridisk bindende rammer for arealforvaltningen for de neste årene?

2.

Hvordan vil ordføreren sikre at naturbudsjett og naturregnskap blir et reelt styringsverktøy?»

Ordføreren svarte i bystyremøte 22.11.2023 dette:

Bystyret, ja det vil være hensiktsmessig å ta hensyn til naturbudsjett og naturregnskap i kommuneplanens arealdel.

Partiene som danner flertallet i bystyret har lagt dette inn i vår politiske plattform, og vi vil følge dette opp med å be administrasjonen komme med en sak til bystyret for å se på ulike sider ved å ta i bruk naturregnskap- og budsjett som styringsverktøy. For oss handler det nå om å koble oss på relevante nasjonale og regionale prosjekt. Vi vil være først ute med å ta i bruk nye verktøy for å sikre bedre ivaretagelse av naturen i Kristiansand. Både fordi naturen har egenverdi, men også fordi den betyr mye for folk. Metode og kunnskapsgrunnlag for naturbudsjett/naturregnskap er per dags dato ikke klart til bruk i kommuneplanens arealdel.

Miljødirektoratet skal ha en første utgave av naturregnskap klart i 2026.

Vi skal ikke drive med symbolpolitikk når det gjelder klima og miljø.

Vi mener at felles kunnskapsgrunnlag og mer kunnskap gir bedre beslutning. Ved å få på plass naturregnskap og -budsjett som virkemidler vil vi få mer kunnskap om naturen i Kristiansand kommune.

Det vil sette oss bedre i stand til å ta vare på viktige naturtyper og å ta bedre beslutninger om arealbruk i årene som kommer. Med økt kunnskap kan vi også sette oss mål for hvor mye vi skal ha av ulike naturtyper i kommunen.

Et naturbudsjett kan bli et viktig styringsverktøy når Kristiansand skal ta sin del av ansvaret for å ivareta natur i tråd med nasjonale og internasjonale mål.

Takk!

Bakgrunnen for naturregnskap og sammenhengen med arealregnskap

Norsk Institutt for Naturforskning, NINA, sin illustrasjon av de ulike elementene i naturregnskapet.

Klima- og miljødepartementet (KLD) har gitt Miljødirektoratet i oppdrag innen 2026 å etablere naturregnskap for Norge. Miljødirektoratet ga i 2023 ut rapporten «Etablering av naturregnskap i Norge – eksisterende data og utviklingsbehov i møte med internasjonale standarder og krav». Rapporten er så langt den eneste offentlige veileder om naturregnskap.

Naturen forsyner samfunnet med en rekke goder og tjenester som har betydning for menneskelig velferd. For å få bedre oversikt over naturen og godene vi får fra den, jobbes det med å utvikle metodikk for å føre naturregnskap, også omtalt som økosystemregnskap. Den levende naturen gir mange goder som bidrar til menneskelig velferd som for eksempel ren luft, lagring av karbon, opptak av flomvann og pollinering. Disse godene, også omtalt som økosystemtjenester eller naturgoder har en dårlig oversikt over. De er heller ikke inkludert i offentlige regnskap og budsjetter. (I dette saksframlegget brukes ordet naturgode).

Det er en utfordring at verdien av økosystemtjenestene i liten eller ingen grad kommer til uttrykk i offentlige eller private beslutninger. Sagt på en annen måte; naturen verdsettes ofte til null når ulike utbyggingsprosjekt blir vurdert og taper for andre interesser. Dette betyr i neste omgang overforbruk av natur. Endret arealbruk er den viktigste årsaken til tap av natur og naturgoder.

Norge har sluttet seg til internasjonale avtaler om en mer bærekraftig samfunnsutvikling og har også fastsatt nasjonale mål for forvaltning av naturmangfoldet og naturgodene. For å kunne styre mot disse målsettingene, må forvaltningen av natur bygge på relevant og oppdatert kunnskap om utbredelse av – og tilstand til økosystemene og naturgodene og hva disse betyr for økonomi og samfunn.

I 2021 vedtok FN en internasjonal standard for å systematisere informasjon om økosystemenes utbredelse og tilstand. Det ble også innført prinsipper for hvordan naturgoder verdsettes økonomisk. Disse prinsippene gir alle FN-landene et felles metodisk rammeverk for etablering av naturregnskap.

På bakgrunn av denne standarden jobber EU sitt statistikkbyrå Eurostat med å innføre en lov for alle medlemslandene og EØS-landene om å utvikle naturregnskap i tråd med FN sitt rammeverk.

Verbalforslaget gjelder naturregnskap, men det er en tydelig sammenheng mellom arealregnskap og naturregnskap. Kommunens interesseorganisasjon KS har en aktiv rolle i formidling av naturregnskap, og de bruker allerede benevnelsen «areal- og naturregnskap».

Arealregnskap er et regnskap over arealutviklingen over tid, f.eks. på kommunenivå. Arealregnskapet gir et bilde av hvor store arealer som endrer arealformål fra ubebygde naturområder til ulike typer utbyggingsformål (bolig, næring, teknisk infrastruktur m.m.), inkludert tap av natur. Ny arealdel av kommuneplanen viser arealregnskap. Dette blir omtalt lenger ned i saksframlegget.

Naturregnskapet skal gi systematisk og oppdatert kunnskap om økosystemer og bidra til opplyste beslutninger om bruk av natur- og naturressurser. Naturregnskapet supplerer arealregnskapet og inneholder altså mer enn kun arealopplysninger. Naturregnskapet viser endringer og tap av naturtyper som f.eks. myr, edellauvskog, vann og vassdrag. Naturregnskapet omfatter også status for arter og naturmangfold. For å oppnå en bærekraftig arealforvaltning er det nødvendig med økte kunnskaper om selve arealene og hvordan de er tenkt brukt.

Naturbudsjett

Naturbudsjett er et verktøy som brukes til å sette mål og måle hvordan forvaltningen av naturressurser og naturgoder skjer over tid. Naturbudsjett minner om et økonomisk budsjett, men har oppmerksomheten på tildeling av ressurser og måling av resultat knyttet til naturforvaltning og miljømessig bærekraft.

I en kommunal sammenheng kan naturbudsjett kjennetegnes bl.a. av disse elementene:

- Fastsetting av mål og prioriteringer basert på lokale behov, utfordringer og muligheter. F.eks. bevaring av økosystem, forbedring av luftkvalitet og vannkvalitet, lagring av CO₂.
- Tildeling av økonomiske og menneskelige ressurser får å oppnå de fastsatte målene.
- Etablering av systemer for å overvåke og evaluere utviklingen opp mot de fastsatte målene. Her er det sentralt å identifisere relevante måleindikatorer, samle inn data og analysere resultat for å vurdere effekten av prioriterte/gjennomførte tiltak.
- Naturbudsjettet kan være et virkemiddel for å gi økt samarbeid og engasjement mellom kommunen og frivilligheten for å gi økt engasjement omkring naturforvaltning og miljøvern. Naturbudsjett er også et aktuelt verktøy for langsiktig planlegging og bærekraftig forvaltning av natur og naturgoder i kommunen med tanke på kommende generasjoner.

Mål, indikatorer og rapportering

For at naturbudsjetteringen skal være målbar, må det budsjetteres opp mot fastsatte indikatorer eller målsettinger. Kommunedirektøren mener derfor det må beskrives hvilke måleindikatorer det er aktuelt å måle på slik at en har grunnlag for å starte rapportering fra og med året 2024 dersom praktisk mulig.

Kommunedirektøren anbefaler at det beskrives et samlet sett av måleindikatorer for naturbudsjettering og -regnskap. Indikatorene bør som hovedsak være forankret i kommuneplanen eller i andre kommunale styringsdokument.

Pr. nå er det ikke nasjonal veiledning for bruk av naturbudsjett i kommunene. Det er heller ikke innført rutiner med dette i statlige budsjetter, men kommunedirektøren har en forventning om at naturbudsjett også vil være en del av det verktøyet Miljødirektoratet holder på å utvikle.

Eksempler på måleindikatorer:

To aktuelle målsettinger kan være å unngå nedbygging av dyrka mark og myr. Dette er to naturtyper som har stor betydning hhv. som «matfat», CO₂-lager og vannfordrøyer. Kommuneplanbestemmelsens § 26 sier at nedbygging av begge disse naturtypene skal unngås. Det bør likevel rapporteres på dette i naturbudsjett og naturregnskap for å kunne måle om denne bestemmelsens innhold blir oppfylt.

Naturrestaurering kan være et annet eksempel. Dette er tiltak som bidrar til å gjenopprette økosystemer som er blitt forringet eller ødelagt. Gjenåpning av vassdrag som har vært lagt i rør er eksempel på restaurering. Dette fanges opp i retningslinje til § 11 i kommuneplanbestemmelsen og bør på samme måte rapporteres på for å måle om denne planretningslinjen blir etterlevd. Kunnskaper om potensialet for naturrestaurering i kommunen kan hjelpe med å prioritere områder som bør restaureres. På generelt grunnlag mener kommunedirektøren at å unngå nedbygging av natur er en bedre løsning enn å restaurere nedbygd natur.

FN sitt rammeverk for naturregnskap

Miljødirektoratet sitt oppdrag er å etablere et førstegenerasjons naturregnskap i samsvar med FN sitt rammeverk og basert på eksisterende data om naturarealer og tilstand innen 2026. Hovedformålet er å systematisere kunnskap om naturen slik at økosystemenes bidrag til samfunnet gjøres synlig og dermed kan tas hensyn til i offentlige og private beslutningsprosesser. Nedenfor er en gjennomgang av de ulike bestanddelene i naturregnskapet etter FN-standard.

Kart som viser utbredelsen av ulike økosystemtyper innenfor det geografiske området en har besluttet å føre regnskap for er grunnlaget for naturregnskapet. Kartene deler naturen inn i områder av ulike klasser (økosystemer) med informasjon om arealutbredelse, tilstand og naturgoder. Denne kunnskapen kan brukes både til detaljert og helhetlig arealplanlegging for et definert område, så vel lite som stort.

Arealregnskap kan lages ut ifra kartene. Her henter en tall fra kartene slik at det gir oversikt over hvilke typer natur det er mye eller lite av, og hvilke det blir mer eller mindre av over tid.

Tilstandsregnskap er innhenting av informasjon om økologisk tilstand for de ulike typene natur gjennom miljøovervåking. Dette viser om naturen blir i bedre eller dårligere tilstand over tid.

Naturregnskapet består av arealregnskapet og tilstandsregnskapet. For eksempel lagres det mye karbon i våtmarksområdene. Dette gir et regnskap over naturgodet.

På sikt er også målet å utvikle naturregnskapet slik at det kan settes pengeverdi på naturgodene, monetært regnskap, men dette vil ikke være klart til 2026 ifølge Miljødirektoratet.

I sin status for arbeidet med naturregnskap fastslår Miljødirektoratet at kunnskapen om naturen i Norge er mangelfull og at en må finne ut hvordan naturregnskap i praksis skal lages samtidig som en får på plass bedre miljøovervåking og naturkartlegging. Direktoratet utarbeidet i 2023 en oversikt over eksisterende data om naturarealer, tilstand og naturgoder. Oversikten deres viser at det gjenstår mye arbeid for å kunne etablere et naturregnskap i tråd med internasjonale standarder.

Kommunens egne styringsdokument:

Kommuneplanens arealdel 2024-2035

Kommuneplanens arealdel 2024-2035 ble vedtatt av bystyret den 28.02.2024.

En overordnet målsetting i arealdelen er å legge til rette for fortetting og transformering av eksisterende områder framfor utbygging på nye områder. Dette er et grep for å spare natur og en egen kommuneplanbestemmelse omhandler fortetting og transformasjon.

Arealdelen viser klima – og arealregnskap dvs. oversikt over klimagassutslipp som følge av at arealformål endres fra LNF til utbygging og omvendt tilbakeføring fra utbyggingsformål til LNF og hva dette betyr i spart nedbygging og sparte utslipp. (Arealdelens klimaregnskap forholder seg til konkrete arealbruksendringer, mens kommunens offisielle klimaregnskap viser alle direkte- og indirekte utslipp av klimagasser).

Bakgrunnen for klima- og arealregnskap i kommuneplanen var en bestilling i planprogrammet om å vise hvordan arealdelen kan bidra til å nå målsettingen om reduksjon i klimagassutslipp. Det ble i kommuneplanprosessen gjort en egen gjennomgang av ubebygde jordbruksareal med annet arealformål og ubebygde områder for bebyggelse og anlegg og for næring med tanke på tilbakeføring til LNF.

Tallene som oppgis i konsekvensutredningen (KU) og planbeskrivelsen, viser med grunnlag i metode fra Miljødirektoratet, hvor mye lagringskapasitet for CO₂ som går tapt ved at et gitt areal med skog, myr eller dyrka mark bygges ned. Arealendringene og utslipp av klimagasser som disse endringene vil medføre, er på kommunenivå framstilt i egen samletabell og for enkeltområdene som del av konsekvensutredningen.

Utslippstall som framgår av Miljødirektoratet sin metode, er basert på Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) sitt arealressurskartet AR5. AR5 er en videreutvikling av det som tidligere het økonomisk kartverk.

I KU-dokumentet er det for alle nye områder med endring i arealformål fra LNF til utbygging beregnet hvor store utslipp av CO₂-ekvivalenter slik omdisponering vil medføre. Det ble også gjort tilsvarende beregninger for ubebygde områder med annet arealformål enn LNF som ble foreslått tilbakeført til LNF. Som trykt vedlegg til KU-dokumentet vises et oversiktskart over alle områder som er tatt inn og tatt ut- og en samletabell med arealstørrelser og størrelse på klimagassutslipp for alle områder som er tatt inn og tatt ut av arealdelen.

Planbestemmelsens § 3 omhandler forhold som skal avklares og belyses i reguleringsplanleggingen. Det skal bl.a. redegjøres for klimakonsekvensene av tiltaket. I tilhørende retningslinje går det fram at klimagassutslipp som følge av arealendring skal beregnes med utgangspunkt i et arealregnskap for planområdet.

Handlingsplanen til Klima og miljøstrategien for Kristiansand

Bystyret vedtok i juni 2023 handlingsplanen til Klima- og miljøstrategien for Kristiansand. De mest aktuelle tiltakene og målsettingene angående naturregnskap er beskrevet i kapittel A, «Arealbruk og naturmangfold».

Delmål og strategier for å nå de beskrevne målsettingene formidles best ved at det utvikles indikatorer for å vise måloppnåelse. Naturregnskap kan være en slik indikator.

Handlingsdelen viser til at dette kan gjennomføres ved å utvikle nye verktøy for å presentere naturgoder, verktøy for planlegging av naturrestaurering og verktøy for å utvikle naturbaserte løsninger.

Gjennomgående i dokumentet er også betydningen av å ha oversikt over alle naturtypene i kommunen både på land, i sjø og i vann slik at en har tilstrekkelig grunnlag for å ta hensyn til områder med viktig naturmangfold og karbonrike arealer i arealplanleggingen. Dette grunnlaget blir bedre desto mer naturmangfoldet er kartlagt. Temakart bør brukes for å synliggjøre naturgodene.

Klimabudsjett

Klimabudsjettet er et styringsverktøy kommunen innførte i 2023 for å vise en oversikt over tiltak som skal gjennomføres for å redusere klimagassutslippene i henhold til vedtatte mål. Rapportering på Klimabudsjett skjer i Framsikt.

Temautredning - og ny kommunedelplan om naturmangfold

I 2021 utarbeidet kommunen en temautredning om naturmangfoldet i Kristiansand. Temautredningen er basert på en gjennomgang av offentlig tilgjengelig informasjon hentet fra de vanligste kartinnsynene og databasene for naturmangfold. Av utredningen går det fram at det er mangel på kunnskapsstatus og det er behov for ytterligere kartlegginger for å få tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Dette er til sammenligning mye likt med det Miljødirektoratet oppsummerer med når det gjelder nasjonalt nivå.

Det er gitt tilsagn til delfinansiering av å utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold. Prosjektet ledes av Parkvesenet. Planarbeidet er i startgropa og det vil bli rigget en prosjektorganisasjon i løpet av våren 2024.

Parkvesenet har i tillegg søkt Miljødirektoratet om finansiering av supplerende naturmangfoldkartlegging etter Miljødirektoratet sin instruks for kartlegging etter NIN-systemet **) for å øke kunnskapsgrunnlaget for å ivareta naturmangfold i planlegging og utvikling.

**) NiN: Fra 2021 ble det krav om kartlegging etter metoden Natur i Norge-systemet (NiN). Kartlegging etter NiN betyr bl.a. krav om kvalitetssikring av alle data og tilgjengeliggjøring i databasen Naturbase senest året etter kartlegging.

Parkvesenet har også søkt om midler til supplerende kartlegging og tiltak i prioriterte sjørretbekker i kommunen og bidrag til kartlegging av potensiale for å åpne lukkede bekker som har høyt potensiale for naturmangfold, flomdemping og landskapsestetiske- og rekreative funksjoner. Dette er en ny tilskuddsordning hvor svar foreligger i løpet av våren 2024.

Søknad om Klimasatsmidler til utvikling av dynamisk kartløsning

Kristiansand kommune ved Plan og bygg har søkt om Klimasatsmidler for 2024. Søknaden gjelder støtte til å utvikle en dynamisk digital kartløsning som gjør det enklere å legge til rette for senere arealregnskaper innen alle arealkategorier som er omfattet av plan- og bygningsloven. Tilbakemelding fra Miljødirektoratet på behandling av Klimasats-søknadene vil skje i løpet av juni 2024.

Agder fylkeskommune og arealregnskap

Agder fylkeskommune er den fylkeskommunen i landet som er kommet lengst i arbeidet med å utvikle et helhetlig regionalt arealregnskap. Hensikten til fylkeskommunen er å vise hvordan arealene brukes i Agderkommunene og i landsdelen ved å gi en samlet oversikt over:

- arealer som er tatt i bruk enten ved å være bebygd eller opparbeidet
- fordeling av arealtyper
- planlagt arealbruk

Dette er informasjon som til nå har vært å finne hver for seg, men som arealregnskapet synliggjør samlet. Arealregnskapet beskriver hva som er brukt og hvilke endringer som har skjedd.

Arealregnskapet knytter informasjon fra de benyttede datakildene sammen og en får fram omfang av- og typer arealer som kommunen gjennom planer åpner opp for å omdisponere, hvilke arealtyper det finnes lite- eller mye av og hvordan arealene er utnyttet fram til i dag. Potensialet for fortetting og transformasjon er ikke beregnet.

Ambisjonen til fylkeskommunen er å presentere arealregnskap som del av kunnskapsgrunnlaget hvert fjerde år i forbindelse med at kommunene og fylkeskommunen skal utarbeide sine planstrategier.

Fylkeskommunens arealregnskap for 2022 er deres første. De jobber fremdeles med å utvikle og forbedre metodikk og målet deres er at neste generasjon vil inneholde naturregnskap.

Agder fylkeskommune og naturregnskap

Kommunesektorens interesseorganisasjon, KS, har en aktiv rolle i utviklingen av areal- og naturregnskap og de bruker også betegnelsen «areal- og naturregnskap» på sin hjemmeside. I fjor satte KS i gang et forprosjekt om areal- og naturregnskap som verktøy i kommunesektorens arealplanlegging. Forprosjektet viste at når det gjelder kunnskaper om natur, er det en lang vei å gå når det gjelder å utvikle data om utbredelse, økologisk tilstand og naturgoder som kan brukes i kommuneplanleggingen.

I tråd med disse anbefalingene fra forprosjektet har KS tatt initiativ til oppfølging gjennom et treårig hovedprosjekt. KS sammen med Miljødirektoratet, Kommunal- og distrikts departementet, og tre fylkeskommuner hvorav Agder har derfor finansiert prosjektet «Naturkunnskap i planlegging – utvikling av regnskapsverktøy for kommunesektoren».

Siden Kristiansand er en av kommunene som alt har tatt i bruk klimaregnskap og arealregnskap i kommuneplanens arealdel, ønsker Agder fylkeskommune at Kristiansand kommune blir representert i en lokal administrativ arbeidsgruppe i dette prosjektet. Kommunedirektøren synes det er positivt at Kristiansand kommune inviteres til å delta her og mener dette vil være en god arena for kunnskapsbygging og for å innføre naturregnskap i egen organisasjon.

Juridisk grunnlag

Det er så langt ingen lov som pålegger kommunene å føre areal – og naturregnskap, men regjeringen v. KDD anbefaler i Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027 at kommunene utarbeider arealregnskap. KDD kom også med en veileder om arealregnskap i kommuneplanen i desember 2023. Veilederen beskriver arealregnskap som et kunnskapsgrunnlag og hva som bør være innholdet.

Naturmangfoldloven, vedtatt 2009, er likevel en relevant lov for denne saken. § 7 gir føringer for at prinsippene i lovens §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. §8 omhandler kunnskapsgrunnlag, § 9 omhandler føre-var-prinsippet, § 10 omhandler økosystembelastning, § 11 omhandler at kostnader ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver og § 12 omhandler miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Dette betyr at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt som det er rimelig skal bygge på vitenskapelige kunnskaper om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Denne loven kommer særlig til anvendelse i utredningskrav knyttet til plan – og byggesaker etter plan- og bygningsloven, men også i andre saker som f.eks. bygging av landbruksveger etter skogbruksloven/landbruksvegforskriften.

Det nevnes også at statlige planretningslinjer for klima og energiplanlegging som er på høring våren 2024 i retningslinje 4.3 om hvordan klimagassreduksjon skal ivaretas i arealplanleggingen blir foreslått at planmyndigheten skal ha oversikt over hvilke arealer som er betydelige karbonlagre. Nedbygging av disse arealene skal unngås og areal- og naturregnskap som verktøy for å overvåke dette bør vurderes. Retningslinje 5.3 omtaler at kommunen bør kartlegge økosystemer og arealbruk med betydning for klimatilpasning.

Økonomiske konsekvenser

Kommunedirektøren kjenner pr. nå ikke til om det vil være en kontingent eller avgift knyttet til Miljødirektoratet sitt landsdekkende naturregnskap når dette blir operativt.

Uttalelse fra rådene (Eldrerådet, Rådet for personer med funksjonsnedsettelse, Studentutvalget og Ungdommens bystyre)

Ikke aktuelt å innhente uttalelser fra rådene nå.

Barn og unges interesser

Naturbudsjett og naturregnskap innføres som styringsverktøy for å ha et faglig grunnlag for å unngå ukritisk nedbygging av natur. Å verne natur er først og fremst viktig av hensyn til kommende generasjoner. Kommunedirektøren mener derfor innføring av naturbudsjett og naturregnskap vil være av stor betydning for å ivareta barn og unges interesser.

Medvirkning med innbyggere/brukerrepresentanter

Dette er ikke en relevant problemstilling nå.

Klima- og miljøkonsekvenser

Naturbudsjett og naturregnskap er sammen med klimaregnskapet de viktige virkemidlene for å vise klima- og miljøkonsekvenser av endret arealbruk.

HMS/Folkehelse

Naturbudsjett og naturregnskap vil være et viktig bidrag for å synliggjøre naturen sin sentrale betydning for folkehelsen.

Vurdering

Miljødirektoratet sitt naturregnskap skal bygges opp på en økosysteminndeling i samsvar med FN-standarden og være etablert i hele landet fra 2026. På lenger sikt er målsettingen til direktoratet å utvikle detaljerte naturregnskap som kan understøtte forvaltningen av natur helt ned på kommunalt nivå.

Kommunedirektøren mener Kristiansand også må basere sitt naturregnskap på dette landsdekkende systemet fordi det vil være mest effektivt med tanke på drift og ajourhold, men også fordi et landsdekkende system sikrer lik standard og praksis for rapportering på lokalt-, nasjonalt- og internasjonalt nivå.

I denne saken er det også et poeng å vurdere hvordan kommunen bør jobbe med areal- og naturregnskap i tiden fram til det nasjonale systemet er etablert. Kommunedirektøren vil tilstrebe å etablere en rutine i kommuneorganisasjonen som gjør at en kan starte rapportering fra 2024 dersom dette er praktisk gjennomførbart.

Etablering av naturregnskap vil være i samsvar med et av tiltakene i Kristiansand kommune sin handlingsplan til klima- og arealstrategien, vedtatt av bystyret juni 2023, om å ta i bruk nye verktøy for å vurdere klima- og naturpåvirkning av foreslåtte arealendringer.

Kommunedirektøren vil vurdere å innføre tilsvarende rutine når det gjelder naturbudsjett som den som er beskrevet ovenfor om klimabudsjett.

Det bør også beskrives indikatorer som naturregnskapet skal bestå av og som det skal rapporteres på, jfr. eksemplene ovenfor om myr, dyrka mark og naturrestaurering. Det bør også avklares på hvilket nivå og på hvilket omfang det bør rapporteres. Eks. om det skal rapporteres på tidspunkt for igangsettingstillatelse av et tiltak (de fysiske inngrepene tar til), hvordan det skal rapporteres for et regulert område – for de enkelte byggetrinnene eller for hele utbyggingen samlet. Indikatorer bør gjenspeile føringer som er gitt i kommuneplanens arealdel og andre kommunale styringsdokument når dette er mulig, jfr. eksemplet nevnt ovenfor om planbestemmelsens paragraf om myr og dyrka mark.

I tilknytning til dette arbeidet bør det også avklares behov for å gjennomføre egne naturkartlegginger. Et annet tiltak i ovennevnte handlingsplan er å styrke kunnskapsgrunnlaget om naturen bl.a. ved å gjennomføre bedre naturmangfoldkartlegging.

Kommuneplanens arealdel utgjør et godt utgangspunkt for areal- og naturregnskap i påvente av det nasjonale opplegget om to år. I tillegg kommer også alle naturtypekartlegginger og tilsvarende som er gjennomført i kommunen. Med en nylig vedtatt arealdel av kommuneplanen er det et gunstig tidspunkt for å etablere rutine med areal- og naturregnskap fra og med i år, 2024. Kommuneplanens arealdel er et grundig gjennomarbeidet dokument og vil derfor være et godt utgangspunkt for å føre regnskap med areal som tas i bruk til utbyggingsformål og hva dette vil bety i utslipp av klimagasser.

For at naturregnskap og naturbudsjett skal bli velegnet som styringsverktøy, er måten det gjøres tilgjengelig på for de aktuelle brukerne av betydning. Presentasjoner på kart eller diagram/tabeller er etter kommunedirektørens vurdering den formen som best illustrerer arealutviklingen som skjer over en tidsperiode.

Kommunedirektøren synes det er positivt at Kristiansand kommune er invitert av Agder fylkeskommune til å være med i en lokal administrativ arbeidsgruppe i tilknytning til prosjektet «Naturkunnskap i planlegging – utvikling av regnskapsverktøy for kommunesektoren». Deltakelse her bør være med å gi Kristiansand kommune nyttig kompetanseheving.

I perioden fram mot 2026 synes også kommunedirektøren det er hensiktsmessig å vise til Naturmangfoldloven. Denne loven er der allerede og §§ 8-12 som kort er omtalt ovenfor må legges til grunn for kommunens beslutninger i alle saker som angår naturmangfoldet.

Skog er den mest utbredte arealtypen både i Norge og i Kristiansand og også den arealtypen med størst arts mangfold, men det meste av skogarealene er lite utsatt for utbyggingspress. Der det er viktigst med gode kunnskaper om arts mangfoldet er i skogområder som er truet av nedbygging. Det er ikke uvanlig i lavereliggende og sentrale områder at dette kan være skog på høy bonitet og dermed sannsynligvis med en stor artsrikdom. Den eldste skogen er også artsrik. Kommunedirektøren nevner i den sammenheng at Miljødirektoratet i løpet av 2024 skal lage et offentlig tilgjengelig kart over den gamle skogen som ikke er flatehogd. Dette blir det første kartet som gir en samlet oversikt over naturskog i Norge.

Konklusjon (jf. forslag til vedtak)

Kristiansand kommune er positiv til å innføre naturregnskap og naturbudsjett som styringsverktøy og rapporteringsrutine.

For 2024 og 2025 gjennomføres naturregnskap og naturbudsjettering med utgangspunkt i kommuneplanens arealdel og gjennomførte kartlegginger av naturmangfold. Naturmangfoldlovens §§ 8-12 gir også tydelige føringer for saksbehandling som vedrører natur og naturmangfold. Fra 2026 vil kommunen gjennomføre naturregnskap og naturbudsjettering i samsvar med den nasjonale ordningen som Miljødirektoratet skal ha operativt.

Kommunedirektøren vil starte arbeidet med å tilrettelegge for innføring av naturbudsjett og naturregnskap. Kommuneplanen og øvrige kommunale styringsdokument bør, når dette er mulig, være førende for arbeidet.

Kommunedirektøren ser det som positivt å samarbeide med Agder fylkeskommune i arbeidet med å etablere naturregnskap og naturbudsjett som styringsverktøy.

Punkt 41/24: Delegering av oppfølging av arbeidsgiverrollen for kommunedirektøren

Bilag

Vedtak byst, 29052024, Sak 74/24, Delegering av oppfølging av arbeidsgiverrollen for kommunedirektøren

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2023017805
Saksbehandler Camilla Erland Aarnes

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet	22.05.2024	41/24
2 Bystyret	29.05.2024	74/24

DELEGERING AV OPPFØLGING AV ARBEIDSGIVERROLLEN FOR KOMMUNEDIREKTØREN

FORMANNSKAPET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 22.05.2024 SAK 41/24

Formannskapets innstilling:

Bystyret delegerer til ordfører, varaordfører og leder for det største opposisjonspartiet å følge opp arbeidsgiverrollen for kommunedirektøren.
(Enst.)

22.05.2024

Punkt 42/24: Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2023-2024

Bilag

Vedtak PSU, 16042024, Sak 4/24, Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

Vedtak PSU, 08052024, Sak 7/24, Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

Vedtak KOMM, 16042024, Sak 31/24, Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

Vedtak KOMM, 14052024, Sak 40/24, Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

Vedtak byst, 24042024, Sak 52/24, Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

Prosjektforslag_pilotprosjekt arbeidsplasskonsept Rådhuskvartalet

Referat drøftingsmøte 25.04.24 Aktivitetsbaserte arbeidsplasser

Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2023019902
Saksbehandler Ada Elise Qvale Nygård

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Partssammensatt utvalg	16.04.2024	4/24
2 Kommunalutvalget	16.04.2024	31/24
3 Formannskapet	17.04.2024	29/24
4 Bystyret	24.04.2024	52/24
5 Partssammensatt utvalg	08.05.2024	7/24
6 Kommunalutvalget	14.05.2024	40/24
7 Formannskapet	22.05.2024	42/24
8 Bystyret	29.05.2024	75/24

AKTIVITETSBASERT ARBEIDSPLASSER RÅDHUSKVARTALET - PILOT 2023-2024

FORMANNSKAPET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 22.05.2024 SAK 42/24

Formannskapets innstilling

1. Bystyret godkjenner at pilotprosjekt arbeidsplasskonsept Rådhuskvartalet gjennomføres i tråd med anbefaling og beskrivelse i saken.
2. Det bevilges 3,5 mill. kr til ombygging og anskaffelse av utstyr og inventar mv. Bevilgningen finansieres av 2,8 mill. kr fra kapitalfondet og 0,7 mill. kr med merverdiavgiftskompensasjon.
3. Driftsrammene til stabsområdene nedjusteres med 0,8 mill. kr samlet sett i perioden 2024-27.
(Enst.)

22.05.2024

Punkt 43/24: Forslag til Planstrategi med planprogram for samfunnsdelen

Bilag

Planstrategi 2024-2027 med planprogram for samfunnsdelen_8.5.24

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2024010416
Saksbehandler Maj-Kristin Nygård

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet	22.05.2024	43/24

FORSLAG TIL PLANSTRATEGI MED PLANPROGRAM FOR SAMFUNNSDELEN

FORMANNSKAPET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 22.05.2024 SAK 43/24

Formannskapets vedtak:

1. Formannskapet gir sin tilslutning til forslag til planstrategi 2024-2027 med planprogram for kommuneplanens samfunnsdel.
2. Formannskapet sender forslaget ut på offentlig høring.
(Enst.)

22.05.2024

Punkt 44/24: Høringsinnspill på planforslag Regionplan Agder 2030

Bilag

Høring og offentlig ettersyn av Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi 2024–2027

Høringsbrev

Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi 2024-2027_høringsversjon

Vedlegg 01_Kunnskapsgrunnlag

Vedlegg 02_Utviklingstrekk

Vedlegg 03_Oppsummering politiske verksteder

Vedlegg 04_Notat med justeringer i planen

Vedlegg 05_Regionalt plansystem og planbehov

Vedlegg 06_Vurdering av Nasjonale forventinger

Vedlegg 07_Bærekraftsvurderinger

Dato 19. april 2024
Saksnr.: 2023029108-3
Saksbehandler Maj-Kristin Nygård
Godkjent av Bernt Jørgen Stray
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
22.05.2024

Høringsinnspill på planforslag Regionplan Agder 2030

Forslag til vedtak

1. Formannskapet mener at forslag til Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi 2024-2027 er et godt grunnlag for et strategisk regionalt styringsdokument.
2. Formannskapet gir sin tilslutning til kommunedirektørens øvrige vurderinger i saken, og ber om at disse sendes med vedtaket.

Sammendrag

Fylkestinget vedtok 07.02.2024 å sende ut forslag til Regionalplan Agder 2030 med regional planstrategi på høring og offentlig ettersyn. Fristen for å komme med innspill til planen er 30.05.2024.

Utsendt planforslag er en endring av regional plan med samme navn, som ble vedtatt i 2019. Regional planstrategi har blitt slått sammen med regionplanen til ett samlet dokument.

Alle innspillene til høringen vil være med å danne grunnlag for videre arbeid og justering av planen, og et endelig planforslag behandles i alle relevante utvalg i fylket og fylkestinget i oktober.

Vedlegg:

Høring og offentlig ettersyn av Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi 2024-2027

Høringsbrev

Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi 2024-2027_høringsversjon

Vedlegg 01_Kunnskapsgrunnlag

Vedlegg 02_Utviklingstrekk

Vedlegg 03_Oppsummering politiske verksteder

Vedlegg 04_Notat med justeringer i planen

Vedlegg 05_Regionalt plansystem og planbehov

Vedlegg 06_Vurdering av Nasjonale forventninger

Vedlegg 07_Bærekraftsvurderinger

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Regionplan Agder 2030 er et overordnet strategisk styringsdokument for hele Agder. Hovedinnhold i planen er: Ønsket fremtidsbilde for 2030, de viktigste utfordringene og mulighetene for landsdelen i 2024, regionens strategiske mål og prioritering av regional planlegging i perioden 2024–2027.

Formålet med Regionplan Agder 2030 er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Regionplanen skal være grunnlaget for politikktutformingen i Agder og er retningsgivende for prioritering, samordnet innsats og virkemiddelbruk fra ulike offentlige aktører.

Utsendt planforslag er en endring av regional plan med samme navn, som ble vedtatt i 2019. De viktigste endringene er som følger:

- Regional planstrategi har blitt slått sammen med regionplanen til ett samlet dokument.
- Strategiene kalt «veien til målet» i forrige plan, er tatt ut, slik at den nye regionalplanen blir et overordnet styringsdokument.
- Tydeligere perspektiv på bærekraftsdimensjonene i alle kapitlene.
- Ett helhetlig fremtidsbilde for Agder samlet i ett kapittel.
- Oppdatert kapittel med muligheter og utfordringer for Agder i 2024.
- Justeringer av tittel og mål på satsingsområdene

Alle innspillene til høringen vil være med å danne grunnlag for videre arbeid og justering av planen, og det endelige planforslaget behandles i alle relevante utvalg i fylket og fylkestinget i oktober.

Vurdering

De viktigste endringene

Kommunedirektøren mener at endringene som er foretatt og som omtalt ovenfor, vil i hovedsak bidra til at Regionplan Agder 2030 blir en mer leservennlig, forenklet og oversiktlig plan. Sammenslåing av regional planstrategi og regionplan Agder er et godt bidrag til redusering av planomfang som er i samsvar med Nasjonale forventninger fra departementet.

Bærekraftsdimensjonene tydeliggjøres gjennom grepene som er gjort. Fremtidsbildet er bygd opp etter de tre dimensjonene, med fremhevelse av utfordringer og interessekonflikter mellom bærekraftsdimensjonene, samt bærekraftsmålenes betydning i alle kapitlene.

Strategier tas ut og planen inneholder nå kun mål. Flere av strategiene i tidligere plan, berørte kommunal tjenesteproduksjon og ble ivaretatt av kommunens egne planer. Av den grunn er det ikke nødvendig at de blir omtalt i en regional plan. En generell betraktning er at en så overordnet plan vil kunne tape retningskraft ved å kutte ut strateginivået. Målene kan på flere områder stå noe isolert tilbake når man ikke sier noe om hvordan man skal nå de. Uten strategier kreves det ofte bedre målformuleringer for at en plan skal gi tilstrekkelig retning og kraft til oppfølging gjennom handlingsplaner osv.

Kommunedirektøren savner større oppmerksomhet på klimaendringer og klimatilpasning i fremlagt høringsforslag. Det vil være hensiktsmessig å samordne arbeidet med klimatilpasning på tvers av kommunene.

Kapitlene om Fremtidsbildet og utfordringer og muligheter for Agder 2024.

Planen blir mer oversiktlig ved at fremtidsbildet er samlet i et kapittel, og ikke er beskrevet under hvert satsingsområde som i gjeldende plan. Ambisjonsnivået for fremtidsbildet er høyt, sett i forhold til tidsperspektivet på selve planen. Når planen blir vedtatt, er det i praksis bare 5 år igjen til 2030.

Kommunedirektøren mener utfordrings- og mulighetsbilde er godt beskrevet, og fanger essensen av det vi står i på en god måte, men har noen innspill til tema som kunne ha vært fremhevet.

Arbeidskraftutfordringen som forsterkes av demografiutviklingen, bør omtales tydeligere i forbindelse med de såkalte «samfunnsflokene». Det fordreier og underkommuniserer hva som vil være utfordringene når man omtaler dette som at behovet for arbeidskraft er stort, samtidig som mange står utenfor arbeidslivet.

Migrasjonssituasjonen vurderes ikke tilstrekkelig adressert i utfordringsbildet. Agder har, og kommer til å ta imot svært mange flyktninger, både på grunn av økt krigføring og naturkatastrofer. Integrering av immigranter og flyktninger i samfunnsliv og arbeidsliv er en utfordring som må adresseres tydelig.

Sosial bærekraft handler i stor grad om at innbyggere får sagt sitt og kan påvirke sitt liv og omgivelser. I dette kapitlet kunne det bli tilføyd noe om viktigheten av innbyggenes deltakelse i utvikling av lokalsamfunnet.

Til slutt kunne det ha blitt påpekt at *teknologi og digitalisering* også gjør det mulig for flere innbygger å delta i arbeidslivet, (enten ved nye yrker eller ved å tilgjengeliggjøre oppgaver for de med restkapasitet mer effektivt enn i dag), og fjernarbeid (distriktpolitikk/bruke hele Agder).

Vurdering av hvert satsingsområde:

1. Attraktiv og miljøvennlig Agder

Satsingsområdet er gitt ny tittel for bedre å speile de nye klima- og naturmål, og avsnittet inneholder nye mål for klima- og naturområdet for å ivareta de miljømessige hensyn. Dette som følge av oppdaterte utviklingstrekk for regionen. Hensynene som tidligere var delvis dekket i fremtidsbildene, vil nå i større grad bli konkretisert og må følges opp gjennom egne mål. Tittel på satsingsområdet samsvarer med Kristiansand kommunes samfunnsdel ene satsingsområde, og vil legge til rette for godt samarbeid på området.

Kommunedirektøren vil påpeke at senterstrukturen i regionplanen ikke er samordnet med høringsutkast til regional plan for senterstruktur og handel i Agder. I senterstrukturplanen benyttes begrepet lokalsenter også om det som tidligere ble omtalt som bygdesenter.

Under dette satsingsområdet omtales kompakt byutvikling, men det kunne blitt tatt med formulering knyttet til boligutvikling i kommunesentrene slik at dette tema ble fremhevet.

2. Bærekraftig verdiskaping

Flere av målene er justert, forenklet og er presiseringer av tidligere mål. Det er føyd til tre nye mål. Alle tre er gode tilføyelser som skal gi oppdaterte føringer for energiområdet, tydeliggjøre sirkulær økonomi, samt et siste mål som skal understreke betydningen av likestilling, inkludering og mangfold i arbeidslivet.

Kommunedirektøren har noen kommentarer til satsingsområdet med beskrivelsen. Begrepet bærekraftig er ikke definert i planen, og i mange av målene kan bærekraftig tolkes som økonomisk vekst. Spørsmålet er om varig økonomisk vekst er mulig eller ønskelig. Det mangler flere perspektiver i dette, bant annet livskvalitet. Det blir mer og mer vanlig å ta i bruk trippel bunnlinje med flere dimensjoner enn kun den økonomiske. I stedet for å at økonomisk vekst er målet, burde den sosiale dimensjonen i større grad tas med, med blant annet mål om å sikre alle innbyggerne i Agder et godt liv med høy livskvalitet.

En måte å bredde ut bærekraftbegrepet og forståelsen av dette i formuleringene, er å eventuelt bytte ut noen av begrepene. For eksempel kan vekstkraftige bedrifter omtales som bærekraftige bedrifter, begrepet transformasjon kan benyttes istedenfor effektivisere.

Målet 2.7 oppfattes noe passivt: «Private og offentlige virksomheter arbeider aktivt med likestilling, inkludering og mangfold, og bygger heltidskultur i organisasjonen.» Målformuleringen bør endres til å være mer aktiv.

3. Utdanning, kompetanse og deltagelse

Tittel på satsingsområdet er justert for å løfte frem hensynet til deltagelse for alle samfunnsgrupper, og har fått en bredere tilnærming ved tilføyelser av nye mål. Mål om likestilling, inkludering og mangfold er oppdatert og tilføyet. Det er sentralt at disse viktige perspektivene ivaretas i den overordnede planen, siden Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold er foreslått opphevet.

Perspektivet på fysisk og psykisk helse for barn og unge i folkehelsearbeidet er innarbeidet i to av målene, og dette er viktig med tanke på regionens folkehelsearbeid og imøtegå regionens utfordringer på barn og unges helse.

Under dette satsingsområdet savner kommunedirektøren at flyktningssituasjonen og det viktige integreringsarbeidet får større plass og adresseres mer konkret. Særlig med tanke på målformuleringer knyttet til språkkompetanse med hensyn til integrering og inkludering i utdannings- og yrkesdeltakelse. Her vil det være behov for å ta store løft fremover.

Kommunedirektøren har kommentert at innbyggernes deltagelse i utvikling i lokalsamfunnet kan påpekes i kapitlet om fremtidsbilde, og under målformuleringer i dette satsingsområdet bør dette poenget gjenfinnes.

Videre savnes konkret mål på å redusere sosiale forskjeller (eventuelt sosiale helseforskjeller). Selv om mange av målene antakelig vil bidra til å redusere forskjellene, og forhåpentligvis ikke øke dem. Et konkret forslag her er å endre mål 3.6 med tilføyelse i kursiv uthevet: «Innbyggerne i Agder har bedre helse og livskvalitet, uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn, **og forskjellene er redusert.**»

Redusert ungt utenforskap er ikke formulert som eget mål. Til sammen vil de andre målene ivareta denne utfordringen, men dette er likevel en av våre største regionale utfordringer, som bør ha stor oppmerksomhet og adresseres tidligere.

Strategi for folkehelse blir foreslått tatt bort, og det er tilføyd to nye mål (3.6 og 3.7), hvor perspektivet på fysisk og psykisk helse er innarbeidet i målformuleringen for å fange opp hensynet til folkehelsearbeidet i regionen. Dette kan være utfordrende for bredden i folkehelsearbeidet. Livskvalitet er nevnt i mål 3.6, men kunne få en tydeligere plass spesielt siden det er under utarbeidelse en nasjonal strategi for livskvalitet.

4. Mobilitet

Dette satsingsområdet er kort med kun ett hovedmål. Dette fordi i *Regional plan for mobilitet* er det vedtatt flere steg som detaljerer hvordan hovedmålet skal nås. Selv om nevnte plan skal ivaretar mye av måloppnåelsen, så kunne satsingsområdet med fordel vært mer spesifikk. Forslaget mangler mål knyttet til gods på sjø og bane, samt mål om 0-vekst i personbiltrafikken.

5. Kultur

De fleste av målene under dette satsingsområdet er justeringer av dagens mål. I tillegg er mål om frivillighet oppdatert til formålet for ny regional strategi for frivillighet som ble vedtatt 2022.

Kommunedirektøren vil under dette satsingsområdet kommentere hvordan begrepet kultur blir benyttet, og oppfatter at kunstdimensjonen blir noe svak i formuleringene. Kunst og kultur spiller en viktig rolle i å opprettholde et demokratisk samfunn slik det beskrives. Innledningen bør omtale temaene kunstneriske kvaliteter og kunstens egenverdi.

Konkrete endringsforslag:

- Tittel på satsingsområde 5 endres til **Kunst** og kultur
- 5.4 **Kunst- og** kulturinstitusjoner, idrettsarrangementer, museer, og en unik kulturarv gjør Agder til en attraktiv region som trekker et voksende antall besøkende fra inn- og utlandet
- 5.5. Alle innbyggere har tilgang på gode arenaer for **kunst og** kultur, idrett og fysisk aktivitet i nærmiljøet, der de kan oppleve et bredt spekter av tilbud, fellesskap og aktivitet.

Oppfølging av planen

Kommunedirektøren mener noen av punktene kan tydeliggjøres, slik at oppfølgingen av Regionplan Agder 2030 blir konkretisert. For eksempel kan kommunenes rolle i planleggingen trekkes frem, og hvordan kommunale planer bidrar i den regionale måloppnåelsen. Det står at strukturen i #vårtagder skal bidra i oppfølgingen av planen, men det fremkommer ikke tydelig på hvilken måte. De ulike nettverkene fungerer per i dag ulikt, og da kan det bli for svakt å se nettverkene som løsning i oppfølgingen.

Det fremkommer heller ikke tydelig hvordan regionplanen skal følges opp gjennom et eventuelt handlingsprogram og hvordan andre aktører og kommuner eventuelt planlegges involvert i utarbeidelsen. Siden regionplanen nå er overordnet formulert, vil et eventuelt handlingsprogram ha mye å bety for hvordan vi samlet i regionen skal nå målene og hvordan dette blir konkretisert og tydeliggjort.

Til slutt savnes en tydeliggjøring av regionens felles satsing på nytt Europakontor der fylkeskommunen er den største bidragsyteren. Dette kan beskrives under fylkeskommunens rolle i det internasjonale samarbeidet.

Vurdering av forslag til revidering av eksisterende planer og strategier

Kommunedirektøren har følgende kommentarer til skissert planbehov:

- Relatert til flyktnings situasjonen og behovet for et godt og bærekraftig integreringsarbeid på Agder, støttes revidering av en *regional plan for likestilling, inkludering og mangfold*.
- Relatert til hovedutfordringen knyttet til redusert aldersbæreevne og arbeidskraftutfordring støttes revidering av *kompetansestrategi 2030*. Rekruttering av arbeidskraft og utvikling av kompetanse i regionen blir et hovedansvar for planlegging fremover.
- Opphevelse av *studentstrategi Agder* støttes, siden denne viktige satsing ivaretas gjennom partnersamarbeid om studenttrivsel.
- *Strategi for forskning, utvikling og innovasjon* foreslås oppheves. Deler av denne strategien vil naturlig bli erstattet av satsing på Regionalt KSF Sør. Det er viktig at fylkeskommunens rolle på dette feltet er tydelig, og fint at fylkeskommunens mulige samfunnsutviklerrolle i påkobling av mindre kommuner til motorkommunen i Agder (Kristiansand) tydeliggjøres. Revitalisering og samordning av støttenettverkene kan også virke positivt.
- *Strategi for folkehelse* tas bort. Det er viktig med reelle styringsverktøy på folkehelsefeltet som er avgjørende for å nå målsettingen om bedre levekår og reduserte sosiale forskjeller. En folkehelsestrategi fra fylket kan være viktig understøtting av kommunene sitt folkehelsearbeid, kanskje særlig i mindre kommuner, for å sikre fremdrift og rett innsats. Kommunedirektøren har tidligere i denne høringsuttalelsen gitt innspill til at folkehelse, økt livskvalitet og sosiale helseforskjeller bør adresseres tydeligere i målformuleringene.

Konklusjon (jf. forslag til vedtak)

Med bakgrunn i planforslag til Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi 2024-2027 og vurderingene i saken, anbefaler kommunedirektøren formannskapet følgende:

1. Formannskapet mener at forslag til Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi 2024-2027 gir et godt grunnlag for et strategisk regionalt styringsdokument.
2. Formannskapet gir sin tilslutning til kommunedirektørens øvrige vurderinger i saken, og ber om at disse sendes med vedtaket.

Punkt 45/24: Høringsinnspill til satsingsområder for Region Kristiansand 2023-2027

Bilag

Vedtak byst, 29052024, Sak 77/24, Høringsinnspill til satsingsområder for Region Kristiansand 2023-2027

Høringsbrev til kommunene

Satsingsområder i Region Kristiansand 2023 - 2027 - uten forside og bakside

Dato 2. mai 2024
Saksnr.: 2024010400-2
Saksbehandler Maj-Kristin Nygård
Godkjent av Bernt Jørgen Stray
Camilla Bruno Dunsæd

Saksgang
Formannskapet
Bystyret

Møtedato
22.05.2024
29.05.2024

Høringsinnspill til satsingsområder for Region Kristiansand 2023-2027

Forslag til vedtak

1. Bystyret mener at forslag til satsingsområder for Region Kristiansand 2023 – 2027 omtaler viktige felles interessepolitiske satsingsområder for Region Kristiansand.
2. Bystyret gir sin tilslutning til kommunedirektørens vurdering at en spissing av innsatsen til noen få, viktige satsingsområder for perioden vil øke gjennomslagskraften regionalt og nasjonalt.

Sammendrag

Region Kristiansand skal ifølge vedtektene utarbeide en handlingsplan for de interessepolitiske satsingsområdene for gjeldende kommunestyreperiode.

Regionrådet vedtok 22.03.2024 at satsingsområdene skulle sendes ut til høring i kommunestyrene i regionen, med høringsfrist 10.06.2024.

Det planlegges for at regionrådet vedtar det endelige dokumentet i sitt møte 21.06.24.

Vedlegg:
Høringsbrev til kommunene
Satsingsområder i Region Kristiansand 2023 - 2027 - uten forside og bakside

Bakgrunn for saken:

Region Kristiansand IPR er et samarbeidsforum for regionen. Samarbeidet skal fremme politiske saker med felles interesse for kommunene i Kristiansandsregionen, samordne administrativt interkommunalt samarbeid mellom deltakerkommunene og skape møteplasser.

Region Kristiansand skal ifølge vedtektene utarbeide en handlingsplan for de interessepolitiske satsingsområdene for gjeldende kommunestyreperiode. Regionrådet vedtok 25.08.23 at handlingsplanen omdøpes til "Satsingsområder 2023 – 2027", og at den skal være fleksibel nok til å inkludere nye saker som oppstår underveis.

I utsendt forslag er satsingsområdene sortert under departementsstruktur. Dette fordi interessepolitisk arbeid overfor nasjonale myndigheter er et høyt prioritert arbeid i regionrådet. I utsendt dokument er de høyest prioriterte satsingsområdene merket med grønt.

I arbeidet er det hentet innspill fra møter med ordfører og kommunedirektør i de seks kommunene, innspillsrunde i kommunedirektørutvalget (KDU) og regionrådet, samt innspill fra UiA, Agder fylkeskommune, Sørlandet sykehus HF og Næringsalliansen. Alle de åtte fagnettverkene¹ i regionsamarbeidet har gitt innspill fra sine fagområder.

Regionrådet vedtok 22.03.2024 at satsingsområdene skulle sendes ut til høring i kommunestyrene i regionen, med høringsfrist 10.06.2024. Det planlegges for at regionrådet vedtar det endelige dokumentet i sitt møte 21.06.24.

Vurdering:

Kristiansand kommune ved politisk og administrativ ledelse har vært i møte med Region Kristiansand i januar 2024 for å gi innspill til satsingsområdene. Kommunedirektøren vil i dette høringsinnspillet vektlegge det som ble løftet frem fra Kristiansand kommune i januarmøtet, hvor det ble understreket at Region Kristiansand bør prioritere hvilke saker som skal jobbes med. Påvirkningsarbeid krever tydelig prioritering og en spisset tilnærming til noen få tema som Region Kristiansand ønsker å løfte regionalt og nasjonalt, og som igjen kan bidra til økt gjennomslagskraft.

I tillegg bør sakene sees i sammenheng med hvilke temaer som det jobbes med ellers i regionen, både gjennom #vårtagder-strukturen, samt hvilke saker KS Agder setter på agendaen. Det kan gi økt kraft og styrke at alle aktører løfter noen av de samme sakene. Samtidig bør det vurderes nøye hvilke saker som skal løftes på hvilken arena, da det vil medføre dobbeltarbeid for deltagende aktører som drøfter de samme sakene på flere arenaer.

I høringsbrevet fremkommer det at det er gjort vurderinger av sammenhengen mellom kommuneplaner og satsingsområdene for Region Kristiansand, og at vedtatte planer og tilgjengelige fakta er grunnlag for utarbeidelsen av satsingsområdene. Samtidig presiseres det at det er gjort avgrensning mellom «Satsingsområder 2023-2027» og «Handlingsdelen for oppfølging av Strategi for verdiskaping i Kristiansandsregionen». Førstnevnte omhandler et bredt utvalg av områder som regionrådet skal løfte interessepolitisk mot nasjonale og regionale myndigheter, mens sistnevnte er en plan for å gjennomføre tiltak knyttet til strategi for verdiskaping.

Region Kristiansand løfter de interessepolitiske sakene nasjonalt gjennom flere møter i Oslo årlig. Interessepolitisk arbeid overfor nasjonale myndigheter er et høyt prioritert arbeid i regionrådet, og det er ifølge Region Kristiansand blitt tettere kontakt mellom regionrådet og Agderbenken på Stortinget og representanter fra regionen i

regjeringsapparatet. Det er viktig for kommunene i regionen at dette påvirkningsarbeidet har høy prioritet og gir resultater.

Forslag til satsingsområder inneholder et bredt utvalg av områder som regionrådet vil løfte interessepolitisk mot nasjonale og regionale myndigheter. De prioriterte satsingsområdene (uthevet grønt i høringsdokumentet) teller til sammen 27 satsinger. I høringsbrevet skriver Region Kristiansand at ved siden av de satsingsområdene som allerede er beskrevet, vil det i løpet av en fireårsperiode dukke opp andre interessepolitiske saker som regionrådet vil prioritere å arbeide med.

Kommunedirektøren vurderer fremlagte Satsingsområder 2023 -2027 som viktige felles interessepolitiske områder for Region Kristiansand, men spiller inn en spissing av innsatsen til noen få, viktigste satsingsområder for perioden for å øke gjennomslagskraften.

Under beskrives hvilke temaer som foreslås prioritert, mål for temaene, samt hvilke nasjonale satsingsområder som bør løftes for hvert tema.

Energi med følgende mål: *Regionen skal være landets ledende fornybarregion.*

Kommunedirektøren foreslår at følgende satsingsområder prioriteres under dette temaet:

- *Arbeide for lavere strømpriser og mindre prisforskjeller mellom prisområder*
- *Arbeide for forutsigbare rammevilkår for investeringer i energiproduksjon og nye energibærere*

Kommunal og distrikt med følgende mål: *Attraktiv region hvor det er godt å bo, arbeide og besøke.*

Kommunedirektøren foreslår at følgende satsingsområde prioriteres:

- *Arbeide for å etablere flere statlige arbeidsplasser*

Kunnskap og forskning med følgende mål: *Sikre regionen relevant og høy kompetanse gjennom ordinære og fleksible utdanningsløp.*

Kommunedirektøren foreslår at følgende satsingsområde prioriteres:

- *Arbeide for regionetablering av kommunenes strategiske forskningsorgan (KSF Sør-HUB)*

Dette er en sak som ble drøftet i KDU Agder 12.04.2024 og Fylkestyret i Agder vedtok 19.04.2024 følgende: «Anbefaler en gradvis oppbygging av samarbeidet i KSF Region Sør. I Agder vil klyngen bygge videre på eksisterende samarbeidsstrukturer i Helsefelleskapet og #VårtAgder. Samarbeidet med de andre kommunene og klyngene som vil inngå i KSF-region Sør vil kunne avklares så snart KS har besluttet hvilken modell for videreutvikling av KSF som velges.»

Arbeidet i Region Kristiansand må sees i sammenheng med arbeidet som gjøres i regionen på fylkesnivå.

Samferdsel med følgende mål: *Effektiv og sammenhengende infrastruktur i regionen.*

Kommunedirektøren foreslår at følgende satsingsområde prioriteres.

- *Påvirke Nasjonal transportplan NTP*
  - o *Firefelts motorvei gjennom Agder E 18 / E 39*
  - o *Ytre ringvei Kristiansand E 18 / E 39*
  - o *Effektiv kryssløsning for Ytre ringvei og RV 9, samt utvidelse av RV 9 fra Kristiansand sentrum til Støleheia*

- *FV 460 Lindesnes*

I tillegg har Region Kristiansand satt opp tema **Arbeid og Inkludering**. Dette er et viktig område for Kristiansand kommune, som er programeier for programmet Flere i Arbeid. Selve programmet er nå i avsluttende fase, og det jobbes med å implementere nyttige tiltak i drift, samt utfordre systemene der det kreves en endring for å få flere i arbeid og utdanning. Dette er et regionalt samarbeid med mange aktører, som på hver sin måte jobber for å realisere viktige tiltak fra programmet. Derfor vurderer kommunedirektøren at det ikke er behov for at Arbeid og inkludering er blant de viktigste felles interessepolitiske områder for Region Kristiansand i denne perioden.

Konklusjoner:

1. Bystyret mener at forslag til satsingsområder for Region Kristiansand 2023 – 2027 omtaler viktige felles interessepolitiske satsingsområder for Region Kristiansand.
2. Bystyret gir sin tilslutning til kommunedirektørens vurdering at en spissing av innsatsen til noen få, viktige satsingsområder for perioden vil øke gjennomslagskraften regionalt og nasjonalt.

Punkt 46/24: Årsberetning og regnskap for 2023 - Kristiansand kommunale pensjonskasse

Bilag

Vedtak byst, 29052024, Sak 78/24, Årsberetning og regnskap for 2023 - Kristiansand kommunale pensjonskasse

Årsrapport 2023

Dato 6. mai 2024
Saksnr.: 2024011969-1
Saksbehandler Frode Thorkildsen/Magnar Flaa

Saksgang
Formannskapet
Bystyret

Møtedato
22.05.2024
29.05.2024

Årsberetning og regnskap for 2023 - Kristiansand kommunale pensjonskasse

Forslag til vedtak

[Kristiansand kommune tar årsberetning og årsregnskap for 2023 i Kristiansand kommunale pensjonskasse til orientering.](#)

Frode Thorkildsen
Adm. dir.

Magnar Flaa
Seniorrådgiver

Vedlegg:
Kristiansand kommunale pensjonskasse – Årsberetning og årsregnskap for 2023

Saksutredning

Styret i Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP) vedtok selskapets årsberetning og årsregnskap for 2023 i styremøtet 21.mars d.å.

Følgende tabell viser viktige nøkkeltall for 2023, sammenliknet med de foregående to år;

Nøkkeltall i mill.kr. (h.i.å.)	2023	2022	2021
Avkastning (verdijustert t.o.m. 2022)	7,8 %	-5,3 %	8,0 %
Bokført avkastning			4,3 %
Premieinntekter	kr 984,6	kr 666,0	kr 688,6
Sum netto finansinntekter - kollektivp. herav til/(evt. fra) kursreserve/ t.o.m.-21)	kr 694,5	kr -489,5	kr 656,6
Pensjoner (netto)	kr 266,8	kr 249,3	kr 226,5
Forsikringsrelaterte driftskostnader	kr 23,4	kr 21,3	kr 19,5
Resultat av teknisk regnskap	kr 5,0	kr 10,0	kr 9,0
Resultat av ikke-teknisk regnskap	kr 53,1	kr -38,8	kr 50,2

2023 resulterte i hyggelige avkastningstall for Kristiansand kommunale pensjonskasse (KKP). Den verdijusterte avkastningen på kundemidlene endte på 7,8 %. Det var særlig midlene plassert i globale aksjemarkeder og høyrentefond som bidro til å løfte det samlede resultatet. Renteøkningene gjennom 2023 har i tillegg styrket de fremtidige avkastningsforutsetningene for renteplasseringene som fortsatt står for majoriteten av KKP's forvaltningskapital.

Det gode resultatet for 2023 gjorde det mulig for KKP å overføre et rekordhøyt beløp til medlemsforetakenes premiefond ved årets slutt, med hele 242 millioner kroner. I tillegg er innestående premiefondsmidler fra tidligere år tilført en avkastning som samsvarer med de 7,8 % som ble resultatet i 2023. Det samlede bidraget til slik kilde for fremtidig premiefinansiering for KKP's medlemsforetak er dermed på 269,6 millioner.

Utbetalinger til foretakenes premiefond fra det som omtales som hhv. rente- og risikoresultat i KKP, kan på mange måter sammenliknes med en utbyttebetaling. KKP's evne til å kunne gjennomføre slike utbetalinger leses primært av i stresstester som både tar opp i seg det til enhver tid gjeldende regelverksregimet sammen med tilleggsvurderinger som ledelsen er pålagt å gjennomføre rundt sentrale risikoer i løpende drift. Stresstesten gir uttrykk for hva slags støtpute KKP har mot rystelser som måtte inntreffe innenfor finansmarkedene, samt det mer forsikrings- og administrative relatert til KKP's virkelighet. Styret følger derfor disse regelmessige målingene tett, og ser ved årsskiftet at nivået (omtales som solvenskapitaldekning) ligger godt innenfor de korridorer som i et trafikklisregime er omtalt som grønt.

Styret har gjennom 2023 revidert og videreutviklet KKP's retningslinjer for ansvarlighet og bærekraft i egen kapitalforvaltning. Dokumentet «Strategi for ansvarlige investeringer», understøtter betydningen av samfunnsansvar og bærekraft i KKP og beskriver hvordan kapitalen plasseres og hvordan investeringene følges opp innenfor dette området. Det er viktig for KKP å anerkjenne eget samfunnsansvar og måten man som en institusjonell forvalter kan påvirke til en ønsket utvikling innenfor det som i kapitalmarkedene forkortes med ESG-området (enviroment, social and governance).

Samlet forvaltningskapital i KKP utgjør 10,6 milliarder kroner pr. utgangen av 2023. Dette er en økning på hele 1,0 mrd. gjennom året, tilsvarende 10,7 %.

KKP utbetalte i løpet av 2023 samlede alders-, uføre- og etterlattepensjoner for til sammen 266,8 millioner, en økning med 7,0 % sammenliknet med utbetalingene i 2022.